

Peer-reviewverslag Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit

Originele manuscript en reviews

16-08-2023	Begeleidende brief originele manuscript	zie pagina 2
16-08-2023	Originele manuscript	zie pagina 3
30-08-2023	Reviewer 1	zie pagina 26
04-10-2023	Reviewer 2	zie pagina 28
	Mail aan auteurs	

Tweede versie

31-10-2023	Reactiebrief van auteur bij tweede versie	zie pagina 32
31-10-2023	Tweede versie van manuscript	zie pagina 36
01-11-2023	Tweede reactie reviewer 1	zie pagina 54
18-12-2023	Tweede reactie reviewer 2	zie pagina 55
	Mail aan auteur	

Derde versie

21-02-2024	Reactiebrief van auteur bij derde versie	zie pagina 60
21-02-2024	Derde versie van manuscript	zie pagina 65
03-03-2024	Derde reactie reviewer 2	zie pagina 85
	Mail aan auteur	

Vierde versie

21-04-2024	Reactiebrief van auteur bij vierde versie	zie pagina 87
21-04-2024	Vierde versie van manuscript	zie pagina 88
03-03-2024	Vierde reactie reviewer 2	zie pagina 106

Publicatie

Ontvangst: 27 juli 2023

Acceptatie: 3 maart 2024

Online: 22 mei 2024

16-08-2023

Begeleidende brief originele manuscript

Geen.

12-5-2022

Originele manuscript

Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie.

Samenvatting

Vanwege de zorgen omtrent de betrokkenheid van jongeren in de georganiseerde criminaliteit, is er steeds meer aandacht voor interventies die die betrokkenheid proberen tegen te gaan of te verminderen. Het doel van de huidige studie is om via een systematische internationale literatuurstudie de kennis rondom (preventieve) georganiseerde criminaliteitsinterventies te vergroten. De studie onderzocht de risico- en beschermende factoren waarop de interventies waren gericht, de effectiviteit en/of werkzame elementen van de interventies en de ervaren uitdagingen tijdens het realiseren van de interventies. Voor de systematische literatuurstudie zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022) en na twee uitgebreide screeningsrondes, komen er twee studies naar voren die voldoen aan de inclusiecriteria en daarmee een interventie beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit trachten te verminderen. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Ondanks dat de auteurs werkzame elementen en uitdagingen benoemen kunnen er, vanwege het kwalitatieve design van beide studies, geen uitspraken worden gedaan over de daadwerkelijke effectiviteit van georganiseerde criminaliteitsinterventies. Terwijl er in de praktijk, zowel op nationaal als internationaal niveau, veel tijd en geld wordt geïnvesteerd in georganiseerde criminaliteitsinterventies, is er momenteel een gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing over de effectiviteit hiervan. De resultaten onderstrepen daarmee het belang van kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek en vormen een startpunt voor toekomstige onderzoeksinitiatieven.

Trefwoorden: georganiseerde criminaliteit, interventie, jongeren, risico- en beschermende factoren, systematische literatuurstudie.

Abstract

As the involvement of youth in organized crime is of growing concern, more attention is being given to interventions aimed at reducing or preventing youth's involvement in organized crime. To gain insight into the current knowledge of (preventative) organized crime interventions, this study consisted of a systematic review of the available international scientific literature. This study examines the targeted risk and protective factors of the interventions, their effectiveness and working elements, and the challenges faced during the interventions. Six databases were consulted on 24 October 2022. After two extensive screening rounds, two studies were identified that complied with the inclusion criteria, describing an intervention that aims to reduce individual organized crime involvement in a non-repressive manner. The included interventions primarily targeted risk and protective factors, such as having a positive role model, work, education, and family resilience. Although the authors described some working elements and challenges faced during the interventions, making definitive statements on the effectiveness of the interventions is impossible due to their qualitative design. Despite the considerable time and money invested in organized crime interventions, both nationally as well as internationally, currently, there is a lack of scientific foundation on its' effectiveness. The results of the study, therefore, underline the importance of quantitative experimental effect research and serve as a starting point for future research initiatives.

Keywords: organized crime, intervention, youth, risk and protective factors, systematic review.

Bijsluiter:

- In Nederland wordt er in de praktijk veel tijd en geld geïnvesteerd om de betrokkenheid van jongeren in georganiseerde criminaliteit te verminderen of te voorkomen.
- Er is nog weinig bekend over georganiseerde criminaliteitsinterventies en de mate waarin deze interventies het beoogde effect bereiken.

- Om de kennis over georganiseerde criminaliteitsinterventies te vergroten, is er in het huidige onderzoek gekeken naar wat er in de internationale wetenschappelijke literatuur bekend is over (de effectiviteit van) dergelijke interventies.
- Ondanks dat er in de praktijk veel gebeurt, laat de literatuurstudie zien dat er tot op heden weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van georganiseerde criminaliteitsinterventies.
- Het is dan ook van belang dat er in de toekomst meer kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek naar deze specifieke georganiseerde criminaliteitsinterventies wordt gedaan om vast te stellen of dit soort interventies daadwerkelijk (beter) in staat zijn om jongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden/krijgen.

Aantal Woorden: 4945 (exclusief referenties, titel, noten, tabellen/figuren en Engelse samenvatting)

Introductie

Achtergrond

Er bestaan in Nederland in toenemende mate zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij zware en georganiseerde criminaliteit. Regelmatig verschijnen er berichten in de media over aanhoudingen van jonge verdachten die hand- en spandiensten verrichten voor criminele organisaties, zoals het plaatsen van explosieven bij woningen (Kuijpers, 2023), of het uithalen van drugs uit zeecontainers in de Rotterdamse haven (Openbaar Ministerie, 2023). Alhoewel er aanwijzingen zijn dat reguliere criminaliteit onder jongeren afneemt, zou er sprake zijn van een verharding van het criminele gedrag onder een relatief kleine groep jongeren (Weijers et al., 2021). De monitor jeugdcriminaliteit 2000-2020 laat inderdaad zien dat de ernst van strafbare feiten onder veroordeelde minderjarigen de afgelopen jaren licht is toegenomen en dat – in tegenstelling tot de jeugdcriminaliteit als geheel – registraties voor ernstige strafbare feiten, zoals doodslag, zware mishandeling, drugs- en wapendelicten onder minderjarigen niet zijn gedaald (Van der Laan et al., 2021).

Naast de negatieve maatschappelijke effecten die voortkomen uit georganiseerde criminaliteit, zoals het aangetaste veiligheidsgevoel door publieke liquidaties (Van Gestel, 2021), infiltratie van criminele belangen in overheidsinstanties (Nelen & Kolthoff, 2018) of

milieuschade (Schoenmakers & Mehlbaum, 2017), veroorzaakt de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit ook op individueel niveau schade. De sociale druk vanuit criminele netwerken en het gewelddadige karakter van georganiseerde criminaliteit kunnen jongeren weghouden van conventionele levenspaden en de ontwikkeling van hun criminele carrière versterken (Kleemans, 2012; Robinson et al., 2019; Campedelli et al., 2021). Bovendien lijkt er sprake van een zogenaamd “sneeuwbaaleffect”, waarbij mensen via hun sociale netwerk betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit, waarna zij op hun beurt weer anderen in hun kring activeren (Van Dijk et al., 2022; Kleemans, 2012).

De groeiende zorgen over met name de jonge aanwas in georganiseerde criminaliteit hebben er mede toe geleid dat de overheid de afgelopen jaren meer geld is gaan investeren in (preventieve) interventies die tot doel hebben die aanwas te verminderen (Rijksoverheid, 2022c). Zo is het Ministerie van Justitie en Veiligheid in negentien gemeentes gestart met Preventie met Gezag (PmG); een structurele aanpak om te voorkomen dat jongeren in (georganiseerde) criminaliteit terecht komen of hier verder in afglijden (Rijksoverheid, 2022b, zie Mulder et al., 2023, voor een inventarisatie van de PmG interventies).

Ondanks de toegenomen inspanningen om jongeren te behoeden voor een leven in de georganiseerde criminaliteit, is de wetenschappelijke kennis aangaande (preventieve) interventies bedoeld om (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te voorkomen, nog niet eerder systematisch samengevat en geëvalueerd. Hoewel een eerdere systematische literatuurstudie van Pardal en collega's (2023) de effectiviteit van preventieve instrumenten in de georganiseerde criminaliteit heeft onderzocht, richtte het onderzoek zich vooral op wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten, waardoor kennis over interventies gericht op personen met (risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit tot op heden ontbreekt. Het doel van de huidige studie is dan ook om de beschikbare kennis over interventies gericht op het voorkomen van (verdere) individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit in kaart te brengen. Hiertoe wordt via een systematische literatuurstudie een overzicht gegeven van de huidige internationale wetenschappelijke literatuur aangaande georganiseerde criminaliteitsinterventies.

De volgende paragraaf gaat in op de risico- en beschermende factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit lijken te vergroten of verkleinen en die daarmee mogelijk aanknopingspunten vormen voor effectieve interventies. Vervolgens worden de onderzoeksvragen en de huidige studie geformuleerd. Na het beschrijven van de methoden van worden de uitkomsten in de resultatensectie uiteengezet. We sluiten af met een terugblik op de belangrijkste resultaten en de implicaties daarvan voor toekomstige

interventies en onderzoek.

Waarom kennis over risico- en beschermende factoren cruciaal is voor effectieve interventies?

Om effectieve interventies te realiseren, is het belangrijk inzicht te hebben in de risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit. Risico- en beschermende factoren zijn factoren die de kans op bepaald problematisch gedrag, in dit geval de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vergroten of verkleinen. De factoren komen overeen met het tweede kernprincipe 'Need' van het Risk-Need-Responsivity (RNR) model, een bekend criminologisch model dat ten grondslag ligt aan veel behandelingen van plegers van crimineel gedrag (Andrews et al., 1990). Het 'Need' principe stelt dat effectieve interventies gericht moeten zijn op het beïnvloeden van deze factoren, omdat op die manier het criminele gedrag indirect kan worden verminderd. Bovendien kunnen risico- en beschermende factoren relevant zijn voor het identificeren van jongeren die een vergrote kans lopen om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit. Kortom, risico- en beschermende factoren zijn van belang voor het ontwikkelen van effectieve preventie- en interventiestrategieën.

Adamse en collega's (2023) hebben middels een systematische literatuurstudie van de beschikbare literatuur vier manieren geïdentificeerd waarop personen betrokken kunnen raken bij georganiseerde criminaliteit: actieve rekrutering, zelfselectie, het ingroeien in georganiseerde criminaliteit en het opzetten van een eigen georganiseerde criminaliteitsgroep. Actieve rekrutering verwijst naar situaties waarbij personen actief worden geworven door criminelen, terwijl zelfselectie refereert naar situaties waarbij personen zichzelf aandragen bij een criminele groep. Van ingroei is sprake wanneer personen geleidelijk in het georganiseerde criminele circuit belanden, zonder dat sprake is van een duidelijke initiator. Tot slot, kunnen personen ook zelf het initiatief nemen om een georganiseerde criminele groep op te zetten.

Eerder onderzoek heeft de factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit vergroten of verkleinen in kaart gebracht (Adamse et al., 2023; Calderoni et al., 2020; 2022; Comunale et al., 2020). Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in individuele factoren, familie, peergroep, school- en omgevingsfactoren (Adamse et al., 2023). Het is echter belangrijk te realiseren dat de genoemde factoren sterk met elkaar kunnen samenhangen en elkaar onderling kunnen beïnvloeden (Comunale et al., 2020). Dat deze factoren gerelateerd zijn aan betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit, betekent

overigens niet dat deze factoren direct betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit veroorzaken.

Uit onderzoek komt naar voren dat als het gaat om de individuele risicofactoren, mannen een hoger risico hebben om bij georganiseerde criminaliteit betrokken te raken dan vrouwen (Calderoni et al., 2022). Dit geldt ook voor personen die behoren tot een etnische minderheidsgroepering (Adamse et al., 2023). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze groepen systematisch ongelijk worden behandeld, bijvoorbeeld op school of werk, waardoor ze in hun persoonlijke ontwikkeling worden belemmerd. Bovendien kunnen rekruteerders een voorkeur hebben voor iemand met eenzelfde etnische achtergrond (Communale et al., 2020). Alhoewel in het algemeen het ontbreken van een conventionele baan wordt geassocieerd met betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zijn er ook conventionele banen die het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit juist vergroten (Adamse et al., 2023; Calderoni et al., 2022). Dit wordt vermoed voor zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld belastingadviseurs, advocaten en accountants), personen die werkzaam zijn in sectoren die bepaalde kansstructuren bieden (bijvoorbeeld politie, douane of burgerzaken), en personen in beroepen die te maken hebben met (internationale) mobiliteit (bijvoorbeeld taxichauffeurs, luchthavenmedewerkers en autodealers) of beroepen met een sociaal karakter (bijvoorbeeld bartenders, uitsmijters en coffeeshopmedewerkers). Er lijkt hierbij vooral sprake van zowel actieve rekrutering als zelfselectie (Adamse et al., 2023). Ook een geschiedenis van betrokkenheid bij algemene vormen van criminaliteit, zoals gewelds- en vermogensdelicten, blijkt een risicofactor (Calderoni et al., 2022). Een crimineel verleden kan wijzen op criminele bereidheid en bekwaamheid en daardoor de kans vergroten om voor de georganiseerde criminaliteit te worden gerekruteerd (Calderoni et al., 2022; Communale et al., 2022).

Personen waarvan familieleden of vrienden zich schuldig maken aan georganiseerde criminaliteit, hebben zelf ook een grotere kans om bij soortgelijke activiteiten betrokken te raken (Adamse et al., 2023; Van Dijk et al., 2022). Criminele sociale relaties bieden niet alleen meer gelegenheid om onderdeel te worden van een georganiseerde criminaliteitsgroep, maar dragen ook bij aan het onderlinge vertrouwen. Het hebben van relaties in het criminele circuit speelt een belangrijke rol bij het ingroeien in de georganiseerde criminaliteit, maar ook bij actieve rekrutering en zelfselectie (Adamse et al., 2023). Bijvoorbeeld, zonen met een moeder in de georganiseerde criminaliteit hebben drie keer zoveel kans om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan zonen met een vader in de georganiseerde criminaliteit (Van Dijk et al., 2022). Vermoed wordt dat dit te maken heeft met de

concentratie van criminaliteit in bepaalde families en wordt ook wel beschreven als de ‘gender paradox’: wanneer zelfs de vrouwen betrokken zijn bij gewelddadige of criminele activiteiten, is dit vaak een teken van een grote concentratie van criminele familieleden in het algemeen.

Verder is een laag opleidingsniveau gerelateerd aan betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (Calderoni et al., 2022). Personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep behoren over het algemeen tot een groep met een laag of zeer laag opleidingsniveau. Georganiseerde criminaliteit kan voor deze personen een alternatief carrièrepad bieden (Comunale et al., 2022).

Een grotere blootstelling aan georganiseerde criminaliteit in de buurt vergroot eveneens het risico om zelf daarbij betrokken te raken. Deze omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat personen dezelfde levensstijl gaan overnemen, al dan niet gedwongen of door gebrek aan alternatieven (Calderoni et al., 2020). Overeenkomst in (straat)waarden en normen en bekendheid met de buurt kunnen voor georganiseerde criminaliteitsgroepen bovendien redenen zijn om personen te rekruteren uit een bepaald gebied (Calderoni et al., 2022). Samenvattend laat het beschikbare onderzoek zien dat er geen sprake lijkt te zijn van een enkele aanwijsbare oorzaak, wat betreft het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Er lijkt doorgaans eerder sprake te zijn van complexe interacties tussen risico- en beschermende factoren op individueel, sociale omgeving en buurtniveau. Het is voor te stellen dat interventies gericht op het voorkomen of stoppen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit zich bij uitstek richten op de hierboven beschreven risicofactoren op individueel, gezins- en breder sociaal niveau.

Huidige studie

In deze studie wordt via een systematische literatuurstudie de huidige stand van zaken binnen de internationale wetenschappelijke literatuur aangaande interventies, die (verdere) groei in georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen, geëvalueerd. Dit onderzoek beoogt daarmee antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen: 1) Op welke risico- en beschermende factoren zijn bestaande interventies gericht? 2) Wat is er bekend over de effectiviteit van deze interventies en welke werkzame elementen dragen hieraan bij? 3) Welke uitdagingen worden er benoemd bij het realiseren van deze interventies?

De resultaten van deze studie geven meer inzicht in de kenmerken en mate van effectiviteit van interventies die betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen dan wel te verminderen. Deze inzichten kunnen beleidsmakers ondersteunen bij het

(door)ontwikkelen van toekomstige interventies. Bovendien legt dit onderzoek mogelijke hiaten in de huidige wetenschappelijk kennis bloot en vormt het daarmee een startpunt voor vervolgonderzoek.

Methode

Systematische literatuurstudie

Om de beschikbare kennis over (preventieve) georganiseerde criminaliteitsinterventies in de internationale wetenschappelijke literatuur te onderzoeken, is een systematische literatuurstudie uitgevoerd.[1] Voor het identificeren van de studies zijn zes primaire databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022): Scopus, Web of Science, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS), APA PsycInfo, Medline, and Criminal Justice Abstracts. Er zijn twee type zoektermen gebruikt. Het eerste type refereerde naar georganiseerde criminaliteit of georganiseerde criminaliteitsgroepen (bijvoorbeeld, maffia, georganiseerde criminaliteit, criminele organisatie) en het tweede type naar preventie of interventie (bijvoorbeeld, programma, interventie, project). De geraadpleegde databases bevatten zowel gepubliceerde als niet-gepubliceerde literatuur zonder enige restricties op datum en geografische locatie. Vanuit de zes geraadpleegde databases zijn in totaal 20.310 documenten geïdentificeerd (zie het gehele selectieproces in Figuur 1).

Na het verwijderen van dubbele studies ($n= 6.901$), zijn alle opgehaalde documenten, op basis van de titel en abstract, geïnccludeerd of geëxcludeerd ($n= 13.409$). Voor dit proces zijn de overgebleven studies geüpload in ASReview, een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken het screeningsproces versnelt (Van de Schoot et al., 2021) (zie ASReview proces in Appendix A). De gevonden studies moesten aan een aantal criteria voldoen om te worden opgenomen in de huidige systematische literatuurstudie.[2] Ten eerste moest de studie een interventie beschrijven die gericht is op het voorkomen en verminderen van betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit. Voor de definitie van georganiseerde criminaliteit is de omschrijving van de Verenigde Naties aangehouden: een gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen, die gedurende enige tijd bestaat en gezamenlijk optreedt met het doel een of meer ernstige misdrijven te plegen teneinde, direct of indirect, een financieel of ander materieel voordeel te verkrijgen (United Nations Office on Drugs and Crime, 2004, p. 5). Ondanks dat de focus in dit artikel ligt op jongeren, is de systematische literatuurstudie niet beperkt tot deze doelgroep, aangezien interventies voor volwassenen mogelijk ook relevante perspectieven kunnen bieden voor jongere doelgroepen. Ten tweede moest de studie een interventie beschrijven die georganiseerde criminaliteit op individueel

niveau aanpakt. Dat houdt in dat de betreffende interventie zich direct moest richten op gedragsveranderingen van de betrokken persoon, in plaats van interventies op een hoger aggregatieniveau, bijvoorbeeld via een bestuurlijke aanpak of situationele criminaliteitspreventie. Ten derde, zijn interventies met enkel een repressief karakter, bijvoorbeeld aanhoudingen door politie, niet meegenomen in de huidige analyse.

Uit de titel en abstract screeningsronde, kwamen 499 potentieel relevante studies naar voren. Een aantal publicaties bleek echter niet vindbaar of niet toegankelijk (n= 146). Om te bepalen of een studie daadwerkelijk voldeed aan de inclusiecriteria, zijn de volledige publicaties bestudeerd. Ter controle bestudeerde een extra screener random tien procent van de publicaties. Hieruit bleek dat beide onderzoekers volledig eensgezind waren over de uiteindelijke beslissing over het opnemen of uitsluiten van het gescreende artikel. Naast het doorzoeken van de databases, zijn er acht additionele studies gevonden door middel van de sneeuwbalmethode.[3] Van de 499 potentieel relevante studies zijn uiteindelijk twee studies geïnccludeerd. Het merendeel van de studies viel af, omdat de doelgroep niet voldeed aan de definitie van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.[4] Betrof het wel de juiste doelgroep, dan was de interventie vaak niet gericht op het verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (maar bijvoorbeeld op het verminderen van agressief gedrag) of betrof het bestuurlijke of repressieve initiatieven.

De twee geschikte documenten vanuit de full-text screeningsfase zijn vervolgens gecodeerd door twee onderzoekers. Van beide studies werden de belangrijkste kenmerken genoteerd in een Excel spreadsheet waaronder informatie over de auteurs en het jaar van publicatie, de interventie (bijvoorbeeld het doel, de doelgroep), het studieontwerp (bijvoorbeeld methode, participanten), de resultaten en conclusie. Tot slot is de kwaliteit van de geïnccludeerde studies beoordeeld aan de hand van de CASP checklist[5] voor kwalitatieve studies (zie Appendix C).

[Figuur 1 ongeveer hier]

Resultaten

Interventie en risico- en beschermende factoren

De eerste geïnccludeerde interventie, Project Engage, is geïmplementeerd en onderzocht in het Verenigd Koninkrijk (zie Tabel 1 voor een overzicht van de interventies). Deze interventie is ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden. De studie

beoogde Project Engage te evalueren aan de hand van semigestructureerde interviews met acht personen die direct of indirect bij de interventie betrokken waren (o.a. jeugdwerker, ouder). Aan de interventie zelf namen uiteindelijk 22 jongens deel. [6] Voor het identificeren van de risicojongeren werden individuele (bijvoorbeeld eerdere justitiecontacten en middelenmisbruik), familie (bijvoorbeeld het hebben van familieleden in georganiseerde criminaliteit en ervaringen met huiselijk geweld) en school- (bijvoorbeeld, opleidingsniveau en schorsingen) en omgevingsfactoren (de mate van georganiseerde criminaliteit in de buurt aangehouden (Hurley & Boulton, 2021). De interventie zelf richtte zich voornamelijk op het creëren van een positief rolmodel (beschermende familie factor) en het faciliteren van mogelijkheden op het gebied van werk (individueel risicofactor) en opleiding (schoolrisicofactor). De auteurs stelden dat een mentor kan functioneren als een positief rolmodel die de mogelijkheden van alternatieve, niet-criminele levenspaden voor de jongeren tastbaar maakt. Elke participant werd voor zes maanden ondersteund door een persoonlijke mentor. De ondersteuning door de mentor omvatte praktische ondersteuning (bijvoorbeeld helpen bij het aanmelden voor een rijbewijs), een-op-een monitoring en het faciliteren van toegang tot werk en scholing. De interventie werd aangepast aan de individuele omstandigheden en behoeften van de deelnemende jongeren.

De tweede interventie, Pohna: Keepers of the Fire, vond plaats in Canada en had tevens als doel om te voorkomen dat risicojongeren in georganiseerde criminaliteit betrokken raakten. De studie beoogde de dagelijkse realiteit van het werken met risicojongeren context te geven door de ontwikkelingen van de interventie te beschrijven. Daarvoor werd voor elk van de vijf deelnemers (drie jongens en twee meiden) een casestudie uitgevoerd. Deelnemers werden geselecteerd op basis van betrokkenheid bij criminaliteit of bende-gerelateerde activiteiten van henzelf, vrienden of familie. De interventie richtte zich specifiek op jongeren met een Aboriginal achtergrond. Pohna is dan ook gebaseerd op een Aboriginal-specifiek theoretisch kader met een focus op de weerbaarheid van de familie (LaBoucane-Benson, 2009). Het idee achter de interventie was dat hoe meer jongeren verbonden zijn met hun familie, gemeenschap en hun natuurlijke omgeving, hoe veerkrachtiger zij zullen zijn en hoe meer weerstand zij kunnen bieden tegen de verlokkingen van georganiseerde criminaliteit. Het uitgangspunt was dat wanneer jongeren worden omringd worden door ondersteunende instanties en volwassenen, dit hun ontwikkeling ten goede zou komen. De interventie focuste zich dan ook voornamelijk op het gebrek aan stabiliteit en ondersteuning in de familiesfeer (een familierisicofactor). Ook deze interventie betrof maatwerk; elke deelnemer identificeerde eigen doelen, bedacht hoe deze konden worden bereikt en bracht op basis

hiervan zijn of haar behoeftes in kaart. Het programma creëerde vervolgens een zogenoemde “circle of support”, bestaande uit een persoonlijke coördinator en relevante instanties. Het steunnetwerk hielp de jongeren om de door hen gewaardeerde doelen te bereiken, voornamelijk op het gebied van reeds lopende strafrechtelijke sancties en scholing (bijvoorbeeld het voldoen aan proeftijdvoorwaarden of het verhogen van schoolaanwezigheid).

De beide interventies vertonen een aantal overeenkomsten. Zowel Project Engage als Pohna werden ontwikkeld voor personen met een verhoogd risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Daarbij richtten de interventies zich specifiek op jongeren. Betrokkenheid in criminele activiteiten of het hebben van familieleden/vrienden met een crimineel verleden waren in beide projecten belangrijke factoren om te bepalen of iemand risico liep om in georganiseerde criminaliteit terecht te komen. Beide programma's betroffen maatwerk en individuele ondersteuning, waarbij geprobeerd werd een vertrouwensrelatie op te bouwen tussen de uitvoerder van de interventie (mentor of coördinator) en de betreffende jongere. Bij elk van de interventies waren meerdere instanties betrokken. Het stimuleren van scholing vormde bij elk van de interventies een belangrijke component.

Tabel 1

Karakteristieken geïncludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

Land

Verenigd Koninkrijk

Canada

Karakteristieken studie

Onderzoeksmethoden

Kwalitatief

Kwalitatief

Methoden

dataverzameling

Semigestructureerde interviews met 8 betrokkenen waaronder jongerenwerkers en ouders.

Case studies van 5 jongeren die participeren in de interventie

Interventie

Naam

Project Engage

Pohna: Keepers of the Fire

Niveau

Individueel

Individueel

Maatwerk of algemeen

Maatwerk

Maatwerk

Duur

6 maanden

1 jaar b

Uitvoerder

Politie in samenwerking met andere relevante organisaties (bv. jeugdhulp)

Native Counseling Services of Alberta (NSCA) in samenwerking met andere relevante organisaties (bv. scholen)

Participanten c

Aantal

22

5

Leeftijd

13-18

13-16

Gender

Man

Man (3) /vrouw (2)

Etniciteit

14

Niet gespecificeerd

Niet gespecificeerd in aantallen, maar het merendeel is van inheemse afkomst (Aboriginal)

Betrokkenheid georganiseerde criminaliteit

Al betrokken d

Risicogroep voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit

Noot. a Hierbij refereren we naar de beoogde doelgroep, niet naar de uiteindelijke participanten van de interventie. b Op het moment van publicatie was de interventie voor een jaar uitgevoerd. De precieze duur van de uiteindelijke interventie wordt niet gespecificeerd in het artikel. c Hierbij refereren we naar de participanten van de interventie in tegenstelling tot studieparticipanten of de initiële doelgroep d De interventie was ontwikkeld voor risicojongeren, echter bleken de uiteindelijk geselecteerde participanten allemaal gelinkt aan georganiseerde criminaliteitsgroepen.

Effectiviteit en werkende elementen

Vanwege het kleine aantal geïncludeerde studies en het kwalitatieve design van de opgenomen studies is het niet mogelijk iets te zeggen over de mate van effectiviteit van de beschreven georganiseerde criminaliteitsinterventies. Daarom is er gekeken naar welke uitkomsten en werkende elementen er in de studies naar voren komen op basis van kwalitatieve observaties. Aangezien de tweede studie naar Pohna per case uitweidt over de individuele progressie en geen algemene uitspraken doet over de uitkomst van de interventie, gaan we hier voornamelijk in op de uitkomsten van de eerste studie.

De evaluatie van Project Engage benoemde een aantal positieve gedragsveranderingen van de jongeren zoals het hebben van meer respect naar ouders en leraren, het minder gebruiken van scheldwoorden en op tijd komen. Drie van 22 participanten startten met een nieuwe baan of studie. Voor twee van hen zijn deze uitkomsten mogelijk een gevolg van extra ondersteuning die zij hebben gekregen na de initiële interventieperiode. Ook stelden de auteurs dat er vooruitgang werd geboekt in het herstellen van het contact en het vertrouwen tussen betrokken families en instanties. Op basis van interviews identificeerden de onderzoekers een aantal werkzame elementen. Allereerst zou individueel maatwerk van belang zijn voor goede ondersteuning en het ontwikkelen van een vertrouwensband met de deelnemers. Ook beschouwden ze de relatie met de familie van de jongere als essentieel voor het realiseren van langdurige impact. Hierdoor wordt de geboekte vooruitgang ook sneller thuis doorgezet en houden medewerkers de jongeren makkelijker in het zicht. Bovendien gaven de medewerkers

aan dat de directe uitvoerder van het interventieprogramma (de mentor) een belangrijke factor is in het succes van de interventie. De mentor moet iemand zijn die een vertrouwensband weet te creëren met de jongeren, kan fungeren als rolmodel, zich kan inleven in de jongeren (door eigen ervaring of groot inlevingsvermogen) en die de jongeren behandelt als volwassenen.

Uitdagingen

In de kwalitatieve evaluatie van Project Engage kwam ook een aantal uitdagingen rond de interventie naar voren. Ten eerste waren medewerkers genoodzaakt om een nieuwe groep voor de interventie aan te wijzen vanwege een beperkte betrokkenheid en inzet van de initieel gekozen jongeren. Ten tweede waren de deelnemers al betrokken bij georganiseerde criminaliteit terwijl de interventie eigenlijk ontwikkeld was voor risicojongeren. Hierdoor was het onderhouden van contact lastig, vanwege de chaotische levensstijl van de jongeren en gevoel van onveiligheid van de medewerkers, en werd het succes van de interventie mogelijk belemmerd. Ten derde waren jongeren van zestien jaar en ouder minder makkelijk te beïnvloeden dan deelnemers van jongere leeftijd, omdat zij zichzelf al relatief volwassen voelen. Ten vierde maakte de korte tijdsspanne van de interventie dat er extra geld en inspanning nodig was om bepaalde positieve uitkomsten te realiseren. Ten slotte, zorgde de betrokkenheid van meerdere instanties bij de uitvoering van de interventie soms voor frictie, zoals het ervaren van druk vanuit het management, miscommunicatie, onenigheid en niet overeenkomende verwachtingen.

De studie naar Pohna benoemde ook een aantal uitdagingen. Vaak was een onstabiele familiesituatie van negatieve invloed op de levens van de deelnemers maar lag dit, vanwege de complexiteit van de situatie, buiten het bereik van de interventie. Medewerkers benadrukten het belang van doorverwijzen van familie naar andere hulpverleningsinstanties, zodat jeugdwerkers zich kunnen focussen op de ondersteuning van de jongere. Bovendien bleken de benodigde organisatorische middelen enigszins te zijn onderschat. Het doorverwijzen van jongeren en de ondersteuning van jongeren door de jeugdhulpcoördinator kostten bijvoorbeeld meer mankracht dan er beschikbaar was.

Discussie

Het doel van de huidige studie was om inzicht te geven in de bestaande kennis van interventies gericht op het voorkomen van (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit in Nederland. Hiertoe werd een systematische literatuurstudie

van de beschikbare internationale wetenschappelijke literatuur uitgevoerd.

Met de toenemende zorgen over jongeren in georganiseerde criminaliteit en het feit dat georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur conceptueel wordt onderscheiden van algemene vormen van criminaliteit, was de verwachting dat de literatuurstudie meerdere specifiek ontwikkelde interventies voor individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit zou opleveren. De resultaten van de systematische literatuurstudie laten echter zien dat er tot op heden nauwelijks wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar (de effectiviteit van) georganiseerde criminaliteitsinterventies. Er zijn twee kwalitatieve studies geïdentificeerd die interventies beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit trachtten te verminderen. Beide interventies zijn ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden door individuele ondersteuning op maat te faciliteren en een vertrouwensband tussen jeugdwerkers en jongeren te creëren. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht.

De beperkte resultaten uit de literatuurstudie kunnen worden verklaard door het feit dat wetenschappelijke evaluaties van interventies normaliter achterlopen op de praktijk. Een andere mogelijke verklaring is dat men verwacht dat de huidige interventies gericht op het verminderen van algemeen crimineel gedrag ook toepasbaar zijn op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vooral nu blijkt dat de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen (Adamse et al., 2023). Niettemin, laat onderzoek zien dat de criminele carrières van daders van georganiseerde criminaliteit zich vaak later ontwikkelen dan daders van algemene criminaliteit (Van Koppen et al., 2010a; Van Koppen et al., 2010b), wat zou kunnen betekenen dat eventuele verschillen tussen de risico- en beschermende factoren van beide criminaliteitsvormen pas op latere leeftijd zichtbaar worden. Bovendien zou het kunnen betekenen dat het verschil, wat betreft risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit, voornamelijk zit in de mate waarin deze effect hebben.

Ondanks de beperkte zeggingskracht van de resultaten uit de systematische literatuurstudie, wordt er in de praktijk veel tijd, mankracht en geld in georganiseerde criminaliteitsinterventies gestoken. Voor de aanpak van PmG stelde de overheid bijvoorbeeld structureel 82 miljoen beschikbaar (Rijksoverheid, 2022a), zonder op voorhand te weten welke initiatieven werkzaam zijn, of juist niet. In de praktijk heerst vaak het principe ‘baat

het niet, dan schaadt het niet', ondanks dat er meerdere voorbeelden bestaan van interventies en die wel degelijk een averechtste werking hadden, bijvoorbeeld waarbij individueel delinquent gedrag toenam of waarbij ongewenst gedrag genormaliseerd werd (Deković, 2010; Kruisbergen & De Jonge, 2023). Een essentieel en onderbelicht onderdeel om te kunnen bepalen wat wel en wat niet werkt, is monitoring en (kwantitatieve) evaluatie van interventies. De literatuurstudie laat zien dat van de twee opgenomen studies, er in beide gevallen een kwantitatieve effectiviteitsanalyse ontbreekt. Bovendien ontbreekt in beide opgenomen studies een "theory of change" aanpak, waarbij subdoelen worden gedefinieerd (op basis van risico- en beschermende factoren), er wordt uitgeweid over hoe deze bijdragen aan het behalen van het ultieme doel (het verminderen van betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit) en expliciet wordt gemaakt hoe al deze doelen te meten zijn (Weiss, 1995). Om over effectiviteit uitspraken te kunnen doen is het daarom noodzakelijk dat toekomstige interventies een meetbare strategie uiteenzetten en een kwantitatieve evaluatie mogelijk maken middels een experimenteel onderzoeksdesign. Op die manier kan worden onderzocht of de aanbevelingen (naar aanleiding van de uitdagingen) en werkzame elementen die naar voren zijn gekomen uit de literatuurstudie, zoals een preventieve vroegtijdige aanpak en individuele coaching, daadwerkelijk effectief zijn. Bovendien zal toekomstig onderzoek moeten uitwijzen of georganiseerde criminaliteitsinterventies doeltreffend en noodzakelijk zijn. Met andere woorden of deze specifieke interventies meer effect hebben op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit dan algemene criminaliteitsinterventies. Aangezien de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen en deze factoren de basis vormen voor effectieve interventies, is het hier tevens van belang dat we meer inzicht krijgen in hoe deze risico- en beschermende factoren van kracht zijn. Door middel van onder andere longitudinaal onderzoek, kan worden onderzocht in welke mate verschillende typen risico- en beschermende factoren (bijvoorbeeld individuele of buurtfactoren) van toepassing zijn en of deze processen per criminaliteitstype en over leeftijd van elkaar verschillen.

Kortom, vanwege de zorgen over de (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit is er de afgelopen jaren veel tijd en geld geïnvesteerd in specifieke interventies. Het onderzoek laat echter zien dat er tot op heden te weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van bestaande interventies. Om te verzekeren dat toekomstige interventies feitelijk doeltreffend zijn, onderstrepen de resultaten het belang van kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek

van georganiseerde criminaliteitsinterventies.

Auteur Bijdragen:

Conceptualisatie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Databases raadplegen, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Titel en abstract screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Full-text screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven – herzien en bewerken, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Supervisie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW].

Referenties

Anagnostou, M., & Doberstein, B. (2021). Illegal wildlife trade and other organised crime: A scoping review. *Ambio*, 51(7), 1615–1631. <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01675-y>

* Boulton, L. J., Pythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: a qualitative evaluation. *Policing*, 42(5), 887–900. <https://doi.org/10.1108/pijpsm-04-2019-0043>

Calderoni, F., Campedelli, G. M., Comunale, T., Marchesi, M. E., & Savona, E. U. (2020). Recruitment into organised criminal groups: A systematic review. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, (583), 1-28.

Calderoni, F., Comunale, T., Campedelli, G. M., Marchesi, M., Manzi, D., & Frualdo, N. (2022). Organized crime groups: A systematic review of individual-level risk factors related to recruitment. *Campbell Systematic Reviews*, 18(1), 1–87. <https://doi.org/10.1002/cl2.1218>

Campedelli, G. M., Calderoni, F., Comunale, T., & Meneghini, C. (2019). Life-Course Criminal Trajectories of Mafia Members. *Crime & Delinquency*, 67(1), 111–141. <https://doi.org/10.1177/0011128719860834>

Comunale, T., Calderoni, F., Marchesi, M., Superchi, E., & Campedelli, G. M. (2020). Systematic review of the social, psychological and economic factors relating to involvement and recruitment into organized crime. In D. Weisburd, E. U. Savona, B. Hasisi, F. Calderoni (eds.), *Understanding recruitment to organized crime and terrorism* (pp. 175-204).

https://doi.org/10.1007/978-3-030-36639-1_8

Deković, M. (2010). Effecten van interventies: baat het niet, dan schaadt het niet? *Kind en adolescent*, 31(2), 98–101. <https://doi.org/10.1007/bf03089706>

*Erickson, K., LaBoucane-Benson, P., & Hossack, F. (2011). Creating a Path by Walking It - A Year in Review of Pohna: Keepers of the Fire. *Alberta law review*.

<https://doi.org/10.29173/alr141>

Hurley, M., & Boulton, L. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, 20(2), 73–84. <https://doi.org/10.1108/sc-11-2020-0039>

Kleemans, E. R. (2012). Organized crime and the visible hand: A theoretical critique on the economic analysis of organized crime. *Criminology & Criminal Justice*, 13(5), 615–629. <https://doi.org/10.1177/1748895812465296>

Kleemans, E. R., & De Poot, C. J. (2008). Criminal Careers in Organized Crime and Social Opportunity Structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98. <https://doi.org/10.1177/1477370807084225>

Kruisbergen, E., & De Jonge, M. (2023). Voorkomen is beter dan genezen..., toch? *Tijdschrift voor veiligheid*, 22(3). <https://doi.org/10.5553/tvv/.000057>

Kuijpers, K. (2023, 30 april). Criminoloog over Rotterdamse explosies: Kijk vooral naar de ‘onzichtbare’ jongeren. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/30/criminoloog-over-rotterdamse-explosies-kijk-vooral-naar-de-onzichtbare-jongeren-a4163385>

LaBoucane-Benson, P. (2009). Reconciliation, repatriation and reconnection: A framework for building resilience in Canadian indigenous families. [Doctoral dissertation, University of Alberta].

Mulder, E., Becking, E., Suiker, M., Geraads, S., & Hendriks, C. (2023). Jongeren in georganiseerde misdaad: Inventarisatie van bestaande kennis rond interventies ter preventie van georganiseerde misdaad onder jongeren. NWO. <https://nscr.nl/epic-rapport-tacit-knowledge/>

Nelen, H., & Kolthoff, E. W. (2018). Ambtelijke en bestuurlijke corruptie in Nederland; waar staan we anno 2018? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(4), 507–523. <https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2018060004005>

Openbaar Ministerie. (2023, 10 januari). HARC-team onderschept bijna 47000 kilo cocaïne in 2022. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/01/10/harc-team-onderschept-bijna-47000-kilo-cocaine-in-2022>

Pardal, M., Eekelschot, L., Hoorens, S., & Blondes, E. (2023). Inzichten in de effectiviteit van preventieve instrumenten in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. RAND Corporation. <https://doi.org/10.7249/RRA2303-1>

Rijksoverheid. (2022a, juli 1). Extra geld voor tegengaan van jeugdcriminaliteit. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/01/extra-geld-voor-tegengaan-van-jeugdcriminaliteit>

- Rijksoverheid. (2022b, juli 4). Nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/04/nieuwe-aanpak-leefbaarheid-en-veiligheid-in-wijken>
- Rijksoverheid. (2022c, november 4). Strijd tegen georganiseerde misdaad opgevoerd op alle fronten. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/04/strijd-tegen-georganiseerde-misdaad-opgevoerd-op-alle-fronten>
- Robinson, G., McLean, R. R., & Densley, J. (2018). Working County Lines: Child Criminal Exploitation and Illicit Drug Dealing in Glasgow and Merseyside. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(5), 694–711. <https://doi.org/10.1177/0306624x18806742>
- Schoenmakers, Y. M. M., & Mehlbaum, S. L. (2017). Drugsafval in Brabant. *Justitiële verkenningen*, 43(2), 89–102. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502017043002006>
- Van De Schoot, R., De Bruin, J., Schram, R., Zahedi, P., De Boer, J., Weijdema, F., Kramer, B., Huijts, M., Hoogerwerf, M., Ferdinands, G., Harkema, A., Willemsen, J., Ma, Y., Fang, Q., Hindriks, S., Tummers, L., & Oberski, D. L. (2021). An open source machine learning framework for efficient and transparent systematic reviews. *Nature Machine Intelligence*, 3(2), 125–133. <https://doi.org/10.1038/s42256-020-00287-7>
- Van Der Laan, A. M., Beerthuisen, M. G. C. J., & Boot, N. C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3058>
- Van Dijk, M., [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Kleemans, E.R., Soudijn, M., & Van De Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law and Social Change*, 77(2), 207–227. <https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1>
- Van Gestel, B. (2021). Liquidaties en de verbreding van excessief geweld. *Justitiële verkenningen*, 47(4), 9–22. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004002>
- Van Koppen, M. V., De Poot, C. J., & [GEMASKEERD VOOR REVIEW]. (2010a). Comparing Criminal Careers of Organized Crime Offenders and General Offenders. *European Journal of Criminology*, 7(5), 356–374. <https://doi.org/10.1177/1477370810373730>
- Van Koppen, M. V., De Poot, C. J., Kleemans, E. R., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal Trajectories in Organized Crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102–123. <https://doi.org/10.1093/bjc/azp067>
- Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *Proces*, 100(5), 264–275. <https://doi.org/10.5553/proces/016500762021100005002>
- Weiss, C. H. (1995). Nothing as practical as good theory: exploring theory-based evaluation

for comprehensive community initiatives for children and families. In *New approaches to evaluating community initiatives: concepts, methods, and contexts* (pp. 65–95). The Aspen institute.

* Alle studies met een asterisk zijn opgenomen in de systematische literatuurstudie.

Appendix A

ASReview Proces

ASReview is een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken de relevantie van een artikel bepaalt en vervolgens de artikelen dienovereenkomstig ordent. Eerst, is één document en als relevant en één document als niet relevant gemarkeerd als voorkennis voor het algoritme. Vervolgens presenteert ASReview telkens de meest relevante studie nadat de screener een studie duidt als relevant’ of ‘irrelevant’. Een document werd als relevant beschouwt als het voldeed aan de criteria. Hierbij lag de focus op inclusie, wat betekent dat alle studies - waarbij de onderzoeker geen overredende beslissing konden maken op basis van de titel en abstract – zijn geïncludeerd. Na het bestuderen van honderd opeenvolgende irrelevante studies, stopte de eerste screener vanwege de onwaarschijnlijkheid van het identificeren van nieuwe relevant artikelen. Een tweede screener voerde een extra titel en abstracts screeningsronde uit om te controleren voor onjuist geëxcludeerde studies door afnemende concentratie. In deze tweede ronde, zijn alle ‘relevante’ studies uit ronde één gebruikt als voorkennis in ASReview, waarna alle ‘geëxcludeerde’ en ‘niet-gescreende’ artikelen overbleven voor een extra screeningsronde. Eveneens, stopte de tweede screener na het screenen van honderd opeenvolgende irrelevante studies.

Appendix B

Additionele Criteria Kwantitatieve Studies

De studies moesten de effectiviteit empirisch testen door middel van een experimenteel of quasi-experimenteel ontwerp. Er moest ook sprake zijn van voor- en nametingen van de variabelen die de individuele betrokkenheid van georganiseerde criminaliteit reflecteren. Deze variabelen kunnen bijvoorbeeld gebaseerd zijn zelfrapportages, rapportages van leeftijdsgenoten of officiële records. Om te verzekeren dat we studies includeren die een bepaalde mate van kwaliteit behelzen, moesten de studies op zijn minst level 3 scoren op de Maryland Scientific Method Scale (MSMS). Er waren geen eisen wat

betreft de conditie van de controle groepen (bijvoorbeeld status quo behandeling of alternatieve behandeling).

Appendix C

Kwaliteitsbeoordeling Geïnccludeerde Studies

De resultaten van de kwaliteitsbeoordeling worden in Tabel C1 gepresenteerd. In beide studies worden de wervingsstrategieën van de participanten en de relatie tussen de onderzoeker en participanten niet besproken. De eerste studie voorzag geen informatie over de data saturatie (verzadiging), wat vraagtekens zet bij de mate waarin de door hen geïdentificeerde thema's voldoende waren om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Ondanks dat de auteurs uitgebreid hun bevindingen bespraken, gingen zij niet in op de betrouwbaarheid van deze informatie. Bovendien ontbrak er een topiclijst. De tweede studie bevatte geen methode sectie, waardoor er geen informatie was op het gebied van dataverzameling en analyse. Bovendien beschreven de auteurs hun conclusies niet aan de hand van hun algehele reflectie op de individuele case studies, beschreven zij niet hoe deze bevindingen zich verhouden tot hun theoretisch kader of bediscussieerde niet hoe hun beperkingen of gevolgen van de bevindingen voor andere interventies en de wetenschappelijke literatuur. Zij reflecteren eerder op het eigen proces. Aangezien beide studies van kwalitatieve aard zijn, is het niet mogelijk om gedegen uitspraken te doen op het gebied van effectiviteit.

Tabel C1.

Kwaliteitsbeoordeling van de geïnccludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

1. Was de doelstelling van het onderzoek duidelijk geformuleerd?

Ja

Ja

2. Is een kwalitatieve methodologie geschikt?

Ja

Ja

3. Was het studieontwerp geschikt om de doelen van het onderzoek te bereiken?
Ja
Ja
4. Was de wervingsstrategie geschikt voor de doelstellingen van het onderzoek?
Geen uitspraak mogelijk
Geen uitspraak mogelijk
5. Zijn de gegevens verzameld op een manier die aansluit bij het onderzoeksvraagstuk?
Geen uitspraak mogelijk
Geen uitspraak mogelijk
6. Wordt er gereflecteerd op de relatie tussen de onderzoeker en participanten?
Nee
Nee
7. Wordt er gereflecteerd op ethische vraagstukken?
Ja
Nee
8. Was de data-analyse volledig?
Ja
Geen uitspraak mogelijk
9. Zijn de resultaten duidelijk geformuleerd?
Geen uitspraak mogelijk
Geen uitspraak mogelijk

[1] Bij het selecteren van de artikelen zijn de richtlijnen van PRISMA gevolgd.

[2] Om conclusies te kunnen trekken over de effectiviteit van de interventies, waren de criteria voor eventuele kwantitatieve studies strikter. Aangezien er geen kwantitatieve studies zijn geïnccludeerd, worden deze criteria beschreven in Appendix B. Naast deze inhoudelijke criteria die in de tekst is beschreven moest een opgenomen studie minimaal één interventie rapporteren die al is geïmplementeerd (niet in proces/ontwikkeling), een peer-reviewed, primaire studie betreffen (bijvoorbeeld geen literatuuronderzoek) en geschreven zijn in het Engels of Nederlands.

[3] De sneeuwbalmethode is gebruikt bij een aantal systematische literatuurstudies over

georganiseerde criminaliteit (bijvoorbeeld Anagnostou, M., & Doberstein) en bij de geïnccludeerde studies die geïdentificeerd zijn via databases.

[4] Veel studies betroffen gang-relateerde literatuur en het was op basis van de titel en abstract niet altijd evident of deze literatuur ook echt georganiseerde criminaliteit betrof. Daardoor zijn veel documenten vervolgd naar de full-text screeningsfase ondanks dat deze niet direct wezen op georganiseerde criminaliteit.

[5] CASP checklists worden gebruikt om onderzoek systematisch te beoordelen op betrouwbaarheid, relevantie en resultaten. Website: <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>

[6] Aanvankelijk werden 33 jongeren geïdentificeerd op basis van een lijst met risico- en beschermende factoren. Op vier na weigerden deze jongeren vrijwillig mee te doen aan de interventie. Daarom waren de behandelaars genoodzaakt nog 18 jongeren naar het programma door te verwijzen, die samen met vier uit het vorige cohort een nieuw cohort van 22 deelnemers vormden.

30-08-2023   Reviewer 1

Review van JiO manuscript “Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie.”

Dit artikel geeft een overzicht van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit en doet verslag van een gesystematiseerde literatuurstudie naar de (effectiviteit) van interventie gericht op deze problematiek. Het overzicht is omvattend en buitengewoon helder. De resultaten van de literatuurstudie zijn teleurstellend, maar de studie is volgens de regelen der kunst uitgevoerd en de conclusies zijn bescheiden en helder.

Het artikel past prima bij de doelstellingen van Jeugd in Ontwikkeling.

In de inleiding wordt het belang van de empirische studie helder uitgelegd, maar de belangrijkste bijdrage van de inleiding zit hem m.i. vooral in het heldere literatuuroverzicht van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit.

Anders dan in de eerste paragraaf onder Methode wordt “georganiseerde criminaliteit” in de inleiding niet helder gedefinieerd. Dat zou hier wel moeten, om te voorkomen dat de lezer daar een eigen, voorwetenschappelijke invulling aan geeft.

Een ander punt van aandacht in de inleiding en door het artikel heen is dat het onderscheid nationaal-Nederlands en internationaal niet consequent wordt doorgevoerd. Terwijl de aanleiding voor deze studie vooral ligt in de roekeloze besteding in Nederland van gelden aan interventies gericht op het voorkomen en verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit, wordt niet geheel duidelijk of en in hoeverre het onderzoek naar risico- en beschermende factoren van toepassing is op de Nederlandse situatie en hetzelfde geldt voor het onderzoek naar interventiestudies. Zo worden van het in Nederland ingevoerde Preventie met Gezag aanpak niet besproken op welke factoren deze gericht is, noch wat er aan evidentie over beschikbaar is.

Zoals gezegd is de systematische review van interventiestudies volgens de regelen der kunst uitgevoerd en glashelder gerapporteerd. De auteurs kiezen ervoor, bij gebrek aan beter, een kwalitatieve beschrijving van ervaringen met de implementatie en mogelijke effecten van de

twee getraceerde interventies te geven. Dat is prima, al komen de obstakels bij en minimale effecten van de uitgevoerde interventies bekend voor.

Jammer genoeg sluit de beschrijving van de factoren / elementen de twee inventies zich richten niet goed aan bij het uitstekende overzicht daarvan in de inleiding. Dat verdient wel aanbeveling, temeer omdat daaraan in de discussie wel wordt gerefereerd (“Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht.”, p. 17).

Het taalgebruik en de schrijfstijl van het artikel zijn over het geheel genomen heel helder en zeer begrijpelijk. Wel kunnen her en der formuleringen worden aangepast – zie voor suggesties mijn opmerkingen bij de oorspronkelijke tekst.

De lijst van referenties verdient aandacht. APA richtlijnen worden geschonden met name wat betreft het gebruik van hoofdletters in titels van geciteerde artikelen, namen van tijdschriften en hoofdletter achter de dubbele punt. Verder ontbreken in de tekst genoemde referenties; in elk geval “Adamse en collega’s (2023)” en “Anagnostou, M., & Doberstein”.

Verder is het onhandig om maskeringen te gebruiken die met een druk op de knop toch ten minste Veroni Eichelsheim en Arjen Blokland als (co)auteurs onthullen.

04-10-2023   Reviewer 2

Onderwerp:

Dit artikel doet verslag van literatuuronderzoek naar interventies die op niet repressieve wijze individuele betrokkenheid bij georganiseerde misdaad proberen te verminderen. Kennis over dit type interventies is relevant voor degenen die in het brede veld van jeugd met jongeren werken en past in Jeugd in Ontwikkeling.

Inhoud:

in de inleiding komt aan de orde dat de criminaliteit onder jongeren over het geheel afneemt, maar dat het aantal ernstige strafbare feiten niet daalt en er zorgen zijn over betrokkenheid van jongeren die deze ernstige feiten plegen, bij de georganiseerde criminaliteit. Naast een onlangs gepubliceerd overzicht aan wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten, wil dit artikel een overzicht geven van op het individue gerichte interventies ter voorkoming van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.

Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de risico en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde misdaad. Aan het begin van de paragraaf wordt kort uitgelegd waarom kennis hierover van belang is. Hier mis ik de link met effectiviteit. Andrews en collega's hebben niet alleen een 'bekend criminologisch model' ontwikkeld, maar ook laten zien dat dit hout snijdt en dat interventies die rekening houden met Risk, Needs and Responsivity (RNR) betere uitkomsten hebben als het gaat om verminderen van delictgedrag. Ik wil ook pleiten voor meer zorgvuldige wijze van formuleren als het over risico- en beschermende factoren gaat. Het gaat er in interventies doorgaans om, de invloed van risicofactoren op de ontwikkeling van jeugdigen te verminderen en die van beschermende factoren te vergroten. De overgang vervolgens naar manieren van rekrutering komt wat vreemd over. Dat lijkt over iets heel anders te gaan dan de genoemde risico- en beschermende factoren. Naar mijn idee past dit stukje beter bij de geschetse achtergrond.

Vervolgens volgt een overzicht van risicofactoren specifiek voor deelname aan georganiseerde criminaliteit. De aard van de besproken factoren roept bij mij vragen op: 1) wat wordt in dit artikel verstaan onder georganiseerde criminaliteit? Wat is het verschil met 'gewone'/niet georganiseerde criminaliteit? De voorbeelden van uithalen van containers en plaatsen van explosieven bij woningen lijken te gaan over drugsgerelateerde criminaliteit. Is dat hetzelfde? In de inleiding wordt in de eerste alinea gesproken over doordslag, zware mishandeling, drugs en wapendelicten die niet zijn gedaald. Hebben we het over deze delicten en wat is dan het georganiseerde verband? En 2) de risico- en beschermende factoren lijken te gaan over volwassenen (beroepen, opleidingsnivo), is dit van toepassing bij jeugdigen? Wat is het verschil met risico- en beschermende factoren bij 'gewone' jeugdcriminaliteit en/of bij 'gewone' criminaliteit onder volwassenen. M.a.w. wat is de relevantie van deze factoren voor jeugdigen, 3) over welke leeftijdsgroep hebben we het: jongeren (12-18)? Jong-volwassenen (18-23/18-27) en 4) het is niet nieuw dat de jeugdcriminaliteit in zijn algemeenheid daalt, maar het plegen van de ernstiger delicten niet. Waarom roept dit dan nu de link op met georganiseerde criminaliteit?

De titel van de paragraaf dekt niet de lading van de paragraaf.

Methode:

Er is een uitgebreide search verricht, de stappen zijn duidelijk beschreven. Wel twee vragen: 1) waarom zijn de zes databases primaire databases? En 2) wat wordt bedoeld met 'de geraadpleegde databases bevatten gepubliceerde en ongepubliceerde literatuur'? (onderaan pp. 10). Misschien worden geregisteerde trials bedoeld? Die zijn dan toch gepubliceerd? Ik mis informatie over de taal waarin de studies zijn geschreven? Het lijkt alsof alleen engelstalige literatuur is meegenomen, klopt dat?

Uit noot 4 op pp. 12 blijkt dat er bij de titelselectieronde een ruimhartige inclusie is gehanteerd, wat een teken is van grondige selectie (de studies werden dan immers uitgebreider bekeken). Hier valt me op dat veel studies gingen over gangs en dat dan de vraag was of het wel 'echt georganiseerde criminaliteit betrof'. Zie mijn eerdere opmerking over de definitie van georganiseerde criminaliteit. We hebben het dus niet over gangs en interventies gericht op preventie van lidmaatschap van een gang?

n.a.v. laatste zin methode: wat was het kwaliteitsoordeel bij de beide kwalitatieve studies?

Resultaten:

Er zijn slechts twee studies gevonden. Deze zijn helder beschreven. De analyse stappen zijn duidelijk.

Discussie:

De discussie vat in aanvang netjes samen wat er uit de beide studies komt. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie zijn de aangrijpingspunten van de beide interventies. De bespreking daarna roept bij mij diverse vragen op: 1) kunnen de beperkte resultaten niet ook veroorzaakt worden door het beperkte taalgebied en de focus op de zes databases? Wordt hiermee voldoende de meer praktijkgerichte literatuur gevonden die op dit terrein verschijnt? 2) hier komt het geringe verschil tussen de risico- en beschermende factoren bij algemene en georganiseerde criminaliteit in een zin aan de orde. Dit wil ik als lezer eerder weten, waarom komt dit pas hier aan de orde? En gaat het bij jeugdigen niet om andere factoren dan volwassenen (positief rolmodel etc.) en zijn die factoren dan niet breder aan de orde dan alleen bij georganiseerde criminaliteit? 3) de stap naar ontbreken van kwantitatieve effectstudies vind ik wat 'makkelijk'. Bij het ontwikkelen van interventies kan ik me goed voorstellen dat kleinschalig kwalitatief onderzoek past bij de fase waarin de ontwikkeling zich bevindt. Zie de stappen van de effectladder die gehanteerd wordt bij de beoordelingen door de erkenningscommissie interventies. Als er nog maar weinig interventies specifiek voor deze groep zijn zou dit dan niet juist een passende stap kunnen zijn? Is kwantitatief effectonderzoek niet pas aan de orde bij een uitontwikkelde interventie, die goed geïmplementeerd is en niet met kinderziektes kampt zoals bv beschreven in de uitdagingen paragraaf? Zo ver lijkt het nog niet te zijn. 4) gaat het er bij de verdere ontwikkeling van interventies en het gebruik van de genoemde 82 miljoen dan niet meer om om jongeren in kwetsbare omstandigheden te ondersteunen bij hun ingroei in de samenleving, gebaseerd op de kennis over de invloed van risico en beschermende factoren op de ontwikkeling van jongeren die in die omstandigheden opgroeien?

Opbouw:

De opbouw voldoet aan de eisen bij een literatuurreview. De paragraaf 'achtergrond' eindigt met een opsomming van de inhoud van het artikel. Dat is m.i. niet nodig, want reguliere opbouw van een artikel.

Schrijfstijl:

Het artikel is goed leesbaar.

Opmerking bij de bijsluiter: deze is niet bedoeld om een samenvatting te geven, zoals nu het geval is, maar om duidelijk te maken wat iemand in de praktijk die met jongeren werkt die in de georganiseerde criminaliteit zitten er 'morgen aan zou kunnen hebben'. M.i. is het passender om hier aan te geven dat er nauwelijks informatie gevonden is, maar dat wát er gevonden is laat zien dat een positief rolmodel belangrijk is etc.

Conclusie

De uitgevoerde literatuurstudie is relevant en dat ergens weinig over bekend is zou niet moeten uitmaken voor publicatie. De inleiding en discussie roepen nu echter nog teveel vragen op om tot publicatie over te gaan. Wil publicatie mogelijk zijn dan is een grondige revisie van de inleiding en discussie noodzakelijk.

Mail aan auteurs

Geachte Erin Boertien, Quang Nguyen, Sjoukje van Deuren, Veroni Eichelsheim, Arjan Blokland,

Uw artikel "Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie" is beoordeeld door twee leden van de redactie.

Beiden vinden het een relevant artikel, maar hebben nog wel vragen en komen daarom tot het oordeel dat er een revisie nodig is.

Onder deze mail kan u de reviews lezen. Wilt u een nieuwe versie indienen dan kan dat via jeugdinhontwikkeling.nl. Voegt u daarbij ook een antwoordbrief toe?

Mocht u vragen hebben dan kan u die stellen door te mailen naar: jeugdinhontwikkeling@outlook.com

Met vriendelijke groeten,
Jochum Veenstra (redactie-secretaris)

31-10-2023   **Reactiebrief van auteur bij tweede versie**

Beste Jochum,

Dank u wel voor de mogelijkheid om het artikel ‘Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie’ te herzien en opnieuw in te dienen. We willen ook de anonieme reviewers bedanken voor de nuttige opmerkingen en waardevolle suggesties om het artikel te verbeteren.

Op basis van de reviewcommentaren hebben we verschillende aanpassingen aan het initiële manuscript gedaan. We zullen elk van de opmerkingen hieronder in meer detail bespreken door een reactie te formuleren, samen met een verwijzing naar de corresponderende pagina(s) in het herziene manuscript (indien van toepassing). We volgen de nummering van de reviewers zoals vermeld in uw redactionele brief.

We hopen dat u positief bent over de aanpassingen die we hebben gemaakt en dat het manuscript voldoet aan de eisen voor publicatie in *Jeugd in Ontwikkeling*.

We kijken uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

De auteurs

Reviewer 1

1. In de inleiding wordt het belang van de empirische studie helder uitgelegd, maar de belangrijkste bijdrage van de inleiding zit hem m.i. vooral in het heldere literatuuroverzicht van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit. Anders dan in de eerste paragraaf onder Methode wordt “georganiseerde criminaliteit” in de inleiding niet helder gedefinieerd. Dat zou hier wel moeten, om te voorkomen dat de lezer daar een eigen, voorwetenschappelijke invulling aan geeft. Een ander punt van aandacht in de inleiding en door het artikel heen is dat het onderscheid nationaal-Nederlands en internationaal niet consequent wordt doorgevoerd. Terwijl de aanleiding voor deze studie vooral ligt in de roekeloze besteding in Nederland van gelden aan interventies gericht op het voorkomen en verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit, wordt niet geheel duidelijk of en in hoeverre het onderzoek naar risico- en beschermende factoren van toepassing is op de Nederlandse situatie en hetzelfde geldt voor het onderzoek naar interventiestudies. Zo worden van het in Nederland ingevoerde Preventie met Gezag aanpak niet besproken op welke factoren deze gericht is, noch wat er aan evidentie over beschikbaar is.

Reactie: we zijn het eens met de suggesties van de reviewer en hebben daarom een paragraaf aan de inleiding toegevoegd waarin we uiteenzetten wat georganiseerde criminaliteit is. We hebben – mede op basis van het reviewcommentaar van reviewer 2 – ervoor gekozen om in de inleiding het verschil tussen algemene vormen van criminaliteit en georganiseerde criminaliteit te beschrijven (p. 6). Bovendien hebben we in de revisie een aantal zinnen opgenomen die laten zien dat de literatuurstudie naar risico en beschermende factoren alsmede de systematische review waar het artikel op is berust, gebruik maakt van internationale literatuur. Voor de systematische literatuurstudie hebben we Engelstalige zoektermen gebruikt, bijvoorbeeld ‘organized crime’ en ‘intervention’. Het is mogelijk dat deze zoektermen literatuur die in een andere taal dan het Engels heeft opgeleverd. Het artikel heeft alleen Engels- en Nederlandstalige literatuur geïncludeerd (p. 11 en p. 19). Tot slot, laten we op p. 7 zien waar Preventie met Gezag op is gericht (in termen van risico- en beschermende factoren). Voor laatstgenoemde kunnen we echter nog niks schrijven over de effectiviteit van de programma’s, omdat daar nog geen empirische kennis over is.

2. Zoals gezegd is de systematische review van interventiestudies volgens de regelen der kunst uitgevoerd en glashelder gerapporteerd. De auteurs kiezen ervoor, bij gebrek aan beter, een kwalitatieve beschrijving van ervaringen met de implementatie en mogelijke effecten van de twee getraceerde interventies te geven. Dat is prima, al komen de obstakels bij en minimale effecten van de uitgevoerde interventies bekend voor. Jammer genoeg sluit de beschrijving van de factoren / elementen de twee interventies zich richten niet goed aan bij het uitstekende overzicht daarvan in de inleiding. Dat verdient wel aanbeveling, temeer omdat daaraan in de discussie wel wordt gerefereerd (“Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht.”, p. 17).

Reactie: we danken de reviewer voor de suggestie. We hebben in de resultaten en discussie enkele zinnen opgenomen om ervoor te zorgen dat de beschreven risico- en beschermende factoren uit de literatuurstudie overeenkomen met de manier waarop de resultaten en discussie zijn geschreven.

3. Het taalgebruik en de schrijfstijl van het artikel zijn over het geheel genomen heel helder en zeer begrijpelijk. Wel kunnen her en der formuleringen worden aangepast – zie voor suggesties mijn opmerkingen bij de oorspronkelijke tekst.

Reactie: We danken de reviewer voor deze suggestie en hebben het gehele manuscript nog eens grondig bekeken en herzien op taalgebruik en schrijfstijl.

4. De lijst van referenties verdient aandacht. APA richtlijnen worden geschonden met name wat betreft het gebruik van hoofdletters in titels van geciteerde artikelen, namen van tijdschriften en hoofdletter achter de dubbele punt. Verder ontbreken in de tekst genoemde referenties; in elk geval “Adamse en collega’s (2023)” en “Anagnostou, M., & Doberstein”. Verder is het onhandig om maskeringen te gebruiken die met een druk op de knop toch ten minste Veroni Eichelsheim en Arjen Blokland als (co)auteurs onthullen.

Reactie: We hebben de referentielijst herzien (P.24) en de privacy-instellingen van het document aangepast, waardoor het manuscript is geanonimiseerd.

Reviewer 2

1. In de inleiding komt aan de orde dat de criminaliteit onder jongeren over het geheel afneemt, maar dat het aantal ernstige strafbare feiten niet daalt en er zorgen zijn over betrokkenheid van jongeren die deze ernstige feiten plegen, bij de georganiseerde criminaliteit. Naast een onlangs gepubliceerd overzicht aan wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten, wil dit artikel een overzicht geven van op het individue gerichte interventies ter voorkoming van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de risico en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde misdaad. Aan het begin van de paragraaf wordt kort uitgelegd waarom kennis hierover van belang is. Hier mis ik de link met effectiviteit. Andrews en collega’s hebben niet alleen een ‘bekend criminologisch model’ ontwikkeld, maar ook laten zien dat dit hout snijdt en dat interventies die rekening houden met Risk, Needs and Responsivity (RNR) betere uitkomsten hebben als het gaat om verminderen van delictgedrag. Ik wil ook pleiten voor meer zorgvuldige wijze van formuleren als het over risico- en beschermende factoren gaat. Het gaat er in interventies doorgaans om, de invloed van risicofactoren op de ontwikkeling van jeugdigen te verminderen en die van beschermende factoren te vergroten. De overgang vervolgens naar manieren van rekrutering komt wat vreemd over. Dat lijkt over iets heel anders te gaan dan de genoemde risico- en beschermende factoren. Naar mijn idee past dit stukje beter bij de geschetse achtergrond.

Reactie: We danken de reviewer voor de waardevolle feedback. We hebben de paragraaf over waarom kennis over risico- en beschermende factoren cruciaal is voor effectieve interventies aangepast en herschreven (P.9 – 10). We hebben daarbij meer de aandacht gelegd op het Risk, Need and Responsivity model (RNR). Bovendien hebben we de paragraaf over de

verschillende ingroeimechanismen voor georganiseerde criminaliteit (e.g., rekrutering, ingroeien via, het zelf opzetten van een georganiseerde criminaliteitsgroep en solliciteren) uit het artikel gehaald, omdat het – zoals de reviewer ook aangeeft – minder goed bij het manuscript past.

2. Vervolgens volgt een overzicht van risicofactoren specifiek voor deelname aan georganiseerde criminaliteit. De aard van de besproken factoren roept bij mij vragen op: 1) wat wordt in dit artikel verstaan onder georganiseerde criminaliteit? Wat is het verschil met ‘gewone’/niet georganiseerde criminaliteit? De voorbeelden van uithalen van containers en plaatsen van explosieven bij woningen lijken te gaan over drugsgelateerde criminaliteit. Is dat hetzelfde? In de inleiding wordt in de eerste alinea gesproken over doodslag, zware mishandeling, drugs en wapendelicten die niet zijn gedaald. Hebben we het over deze delicten en wat is dan het georganiseerde verband? En 2) de risico- en beschermende factoren lijken te gaan over volwassenen (beroepen, opleidingsnivo), is dit van toepassing bij jeugdigen? Wat is het verschil met risico- en beschermende factoren bij ‘gewone’ jeugdcriminaliteit en/of bij ‘gewone’ criminaliteit onder volwassenen. M.a.w. wat is de relevantie van deze factoren voor jeugdigen, 3) over welke leeftijdsgroep hebben we het: jongeren (12-18)? Jong-volwassenen (18-23/18-27) en 4) het is niet nieuw dat de jeugdcriminaliteit in zijn algemeenheid daalt, maar het plegen van de ernstiger delicten niet. Waarom roept dit dan nu de link op met georganiseerde criminaliteit?

Reactie: We hebben een extra paragraaf aan de inleiding toegevoegd om (1) helder te krijgen wat georganiseerde criminaliteit is en (2) wat de verschillen zijn tussen algemene vormen van criminaliteit en georganiseerde criminaliteit (P.7).

3. Er is een uitgebreide search verricht, de stappen zijn duidelijk beschreven. Wel twee vragen: 1) waarom zijn de zes databases primaire databases? En 2) wat wordt bedoeld met ‘de geraadpleegde databases bevatten gepubliceerde en ongepubliceerde literatuur?’ (onderaan pp. 10). Misschien worden geregistreerde trials bedoeld? Die zijn dan toch gepubliceerd? Ik mis informatie over de taal waarin de studies zijn geschreven? Het lijkt alsof alleen Engelstalige literatuur is meegenomen, klopt dat? Uit noot 4 op pp. 12 blijkt dat er bij de titelselectieronde een ruimhartige inclusie is gehanteerd, wat een teken is van grondige selectie (de studies werden dan immers uitgebreider bekeken). Hier valt me op dat veel studies gingen over gangs en dat dan de vraag was of het wel ‘echt georganiseerde criminaliteit betrof’. Zie mijn eerdere opmerking over de definitie van georganiseerde criminaliteit. We hebben het dus niet over gangs en interventies gericht op preventie van lidmaatschap van een gang? N.a.v. laatste zin methode: wat was het kwaliteitsoordeel bij de beide kwalitatieve studies?

Reactie: We hebben verschillende aanpassingen aan de methode gedaan om de vragen van de reviewer te ondervangen (P.13 – 14). We maken onder meer helder waarom de studie gebruik heeft gemaakt van zes databases en in welke taal de geïncludeerde studies zijn geschreven. Het punt over de definitie van georganiseerde criminaliteit is in de inleiding verwerkt.

4. De discussie vat in aanvang netjes samen wat er uit de beide studies komt. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie zijn de aangrijpingspunten van de beide interventies. De bespreking daarna roept bij mij diverse vragen op: 1) kunnen de beperkte resultaten niet ook veroorzaakt worden door het beperkte taalgebied en de focus op de zes databases? Wordt hiermee voldoende de meer praktijkgerichte literatuur gevonden die op dit terrein verschijnt? 2) hier komt het geringe verschil tussen de risico- en beschermende factoren bij algemene en georganiseerde criminaliteit in een zin aan de orde. Dit wil ik als lezer eerder weten, waarom komt dit pas hier aan de orde? En gaat het bij jeugdigen niet om andere factoren dan volwassenen (positief rolmodel etc.) en zijn die factoren dan niet breder aan de orde dan alleen bij georganiseerde criminaliteit? 3) de stap naar ontbreken van kwantitatieve effectstudies vind ik wat

‘makkelijk’. Bij het ontwikkelen van interventies kan ik me goed voorstellen dat kleinschalig kwalitatief onderzoek past bij de fase waarin de ontwikkeling zich bevindt. Zie de stappen van de effectladder die gehanteerd wordt bij de beoordelingen door de erkenningscommissie interventies. Als er nog maar weinig interventies specifiek voor deze groep zijn zou dit dan niet juist een passende stap kunnen zijn? Is kwantitatief effectonderzoek niet pas aan de orde bij een uitontwikkelde interventie, die goed geïmplementeerd is en niet met kinderziektes kampt zoals bv beschreven in de uitdagingen paragraaf? Zo ver lijkt het nog niet te zijn. 4) gaat het er bij de verdere ontwikkeling van interventies en het gebruik van de genoemde 82 miljoen dan niet meer om om jongeren in kwetsbare omstandigheden te ondersteunen bij hun ingroei in de samenleving, gebaseerd op de kennis over de invloed van risico en beschermende factoren op de ontwikkeling van jongeren die in die omstandigheden opgroeien?

Reactie: we danken de reviewer voor de feedback en suggesties op de discussie van het manuscript. We hebben de discussie uitgebreid en zijn meer in het bijzonder ingegaan op de verklaringen voor de beperkte resultaten, bijvoorbeeld als gevolg van taal en het niet meenemen van praktijkgerichte literatuur. Voor het laatstgenoemde is gekozen, omdat Mulder et al. (2023) de praktijkgerichte literatuur omtrent georganiseerde criminaliteitsinterventies recent al in kaart heeft gebracht, vandaar dat het huidige onderzoek zich primair richt op wetenschappelijke studies (P.21). Bovendien hebben we de noodzaak van toekomstig kwantitatief effectonderzoek afgezwakt en benadrukt dat ook kwalitatieve studies noodzakelijk zijn om te onderzoeken of een interventie wel of niet werkt (P.21-22). 5. Opmerking bij de bijsluiter: deze is niet bedoeld om een samenvatting te geven, zoals nu het geval is, maar om duidelijk te maken wat iemand in de praktijk die met jongeren werkt die in de georganiseerde criminaliteit zitten er ‘morgen aan zou kunnen hebben’. M.i. is het passender om hieraan te geven dat er nauwelijks informatie gevonden is, maar dat wát er gevonden is laat zien dat een positief rolmodel belangrijk is etc.

Reactie: We zijn het eens met de reviewer en hebben de bijsluiter aangepast.

31-10-2023   Tweede versie van manuscript

Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie

Samenvatting

Vanwege de zorgen omtrent de betrokkenheid van jongeren bij de georganiseerde criminaliteit, is er steeds meer aandacht voor interventies die die betrokkenheid proberen tegen te gaan of te verminderen. Het doel van de huidige studie is om via een systematische literatuurstudie de kennis rondom (preventieve) georganiseerde criminaliteitsinterventies te vergroten. In de studie worden de risico- en beschermende factoren waarop de interventies waren gericht, de effectiviteit en/of werkzame elementen van de interventies en de ervaren uitdagingen tijdens het realiseren van de interventies, onderzocht. Voor de systematische literatuurstudie zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022) en na twee uitgebreide screeningsrondes, komen er twee studies naar voren die voldoen aan de inclusiecriteria en daarmee een interventie beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te verminderen. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Ondanks dat de auteurs werkzame elementen en uitdagingen benoemen kunnen er, vanwege het kwalitatieve design van beide studies, geen uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van interventies gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Terwijl er in de praktijk, zowel op nationaal als internationaal niveau, veel tijd en geld wordt geïnvesteerd in georganiseerde criminaliteitsinterventies, is er momenteel een gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing over de effectiviteit hiervan. De resultaten onderstrepen daarmee het belang van kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek en vormen een startpunt voor toekomstige onderzoeksinitiatieven.

Trefwoorden: georganiseerde criminaliteit, interventie, jongeren, risico- en beschermende factoren, systematische literatuurstudie.

Abstract

As the involvement of youths in organized crime is of growing concern, increasing attention is being given to interventions aimed at reducing or preventing youth's involvement in organized crime. The aim of the current study is to increase knowledge on (preventative) organized crime interventions through a systematic literature review. This study examines the risk and protective factors targeted by the interventions, their effectiveness and working elements, and the challenges faced during the interventions. Six databases were consulted on 24 October 2022. After two extensive screening rounds, two studies were identified that complied with the inclusion criteria, describing an intervention that aims to reduce individual organized crime involvement in a non-repressive manner. The included interventions primarily targeted risk and protective factors, such as having a positive role model, work, education, and family resilience. Although the authors described some working elements and

challenges faced during the interventions, making definitive statements on the effectiveness of the organized crime interventions is impossible due to the qualitative design of both studies. Despite the considerable time and money invested in organized crime interventions, both nationally as well as internationally, currently, there is a lack of scientific support on their effectiveness. The results of the study, therefore, underline the importance of quantitative experimental effect research and serve as a starting point for future research initiatives.

Keywords: organized crime, intervention, youth, risk and protective factors, systematic review.

Bijsluiters:

- In Nederland wordt er in de praktijk veel tijd en geld geïnvesteerd om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verminderen of te voorkomen. Er is echter nog geen overzicht van de huidige kennis omtrent georganiseerde criminaliteitsinterventies, waaronder de effectiviteit hiervan.
- De huidige literatuurstudie laat zien dat er tot op heden weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van interventies die specifiek zijn gericht op het terugdringen (of voorkomen) van georganiseerde criminaliteit.
- Het is van belang dat de praktijk en wetenschap elkaar opzoeken zodat er in de toekomst meer kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek – gecombineerd met kwalitatieve onderzoeksmethoden – naar deze specifieke georganiseerde criminaliteitsinterventies kan worden gedaan. Hiermee is vast te stellen of dit soort interventies daadwerkelijk (beter) in staat zijn om jongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden/krijgen.
- De twee geïncorporeerde kwalitatieve studies die gevonden zijn suggereren dat interventies gericht op het voorkomen of verminderen van georganiseerde criminaliteit zich ten minste zouden moeten richten op het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie.
- Het is van belang dat de interventies zich funderen op de kennis die er wel is, namelijk de invloed van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zoals het verbeteren van de sociaaleconomische status van een persoon en het weerbaar maken tegen criminele vrienden en/of familie.

Aantal Woorden: 5315 (exclusief voetnoten, tabellen/figuren, bijlagen en Engelse samenvatting)

Introductie

Er bestaan in Nederland in toenemende mate zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij zware en georganiseerde criminaliteit. Regelmatig verschijnen er berichten in de media over aanhoudingen van jonge verdachten die hand- en spandiensten verrichten voor criminele organisaties, zoals het plaatsen van explosieven bij woningen (Kuijpers, 2023), of het uithalen van drugs uit zeecontainers in de Rotterdamse haven (Openbaar Ministerie, 2023). Alhoewel er aanwijzingen zijn dat reguliere criminaliteit onder jongeren afneemt, zou er sprake zijn van een verharding van het criminele gedrag onder een relatief kleine groep

jongeren (Weijers et al., 2021; Van der Laan et al., 2021). De Monitor Jeugdcriminaliteit 2023 laat zien dat – in tegenstelling tot jeugdcriminaliteit als geheel – de registraties voor zware en georganiseerde criminaliteit, zoals drugs- en (vuur)wapendelicten onder minderjarigen en jongvolwassenen de afgelopen jaren niet zijn gedaald (Kessels, 2023). Georganiseerde criminaliteit onderscheidt zich op ten minste drie punten van meer algemene vormen van criminaliteit. Algemene vormen van criminaliteit, zoals diefstal, vermogensdelicten en vernielingen, hebben allereerst vaak betrekking op relatief eenvoudig en spontaan gepleegde delicten, terwijl georganiseerde criminaliteit in de regel verwijst naar crimineel gedrag dat complex en gepland is en zich bovendien uitstrekt over een langere periode (Kleemans, 2007). Ten tweede, brengt de, in vergelijking met algemene vormen van criminaliteit, complexe aard van georganiseerde criminaliteit met zich mee dat er meestal sprake is van samenwerking tussen meerdere personen, waardoor onderling vertrouwen een belangrijke rol speelt (Kleemans & De Poot, 2008). Tot slot heeft georganiseerde criminaliteit, anders dan gewone vormen van criminaliteit, in Nederland vaak een grensoverschrijdend karakter. In Nederland komt georganiseerde criminaliteit vaak neer op internationale smokkelactiviteiten, zoals drugs-, wapen- en mensenhandel, maar ook handel in gestolen voertuigen en witwashedelicten (Kleemans, 2007).

Naast de negatieve maatschappelijke effecten die voortkomen uit georganiseerde criminaliteit, zoals het aangetaste veiligheidsgevoel door publieke liquidaties (Van Gestel, 2021), infiltratie van criminele belangen in overheidsinstanties (Nelen & Kolthoff, 2018) of milieuschade (Schoenmakers & Mehlbaum, 2017), veroorzaakt de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit ook op individueel niveau schade. De sociale druk vanuit criminele netwerken en het gewelddadige karakter van georganiseerde criminaliteit kunnen jongeren weghouden van conventionele levenspaden en de ontwikkeling van hun criminele carrière versterken (Kleemans, 2012; Robinson et al., 2019; Campedelli et al., 2021). Bovendien lijkt er sprake van een zogenaamd “sneeuwbaaleffect”, waarbij mensen via hun sociale netwerk betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit, waarna zij op hun beurt weer anderen in hun kring activeren (Van Dijk et al., 2022; Kleemans, 2012).

De groeiende zorgen over de met name jonge aanwas in georganiseerde criminaliteit hebben er mede toe geleid dat de overheid de afgelopen jaren meer geld is gaan investeren in (preventieve) interventies die tot doel hebben die aanwas te verminderen (Rijksoverheid, 2022c). Zo is het Ministerie van Justitie en Veiligheid in negentien gemeentes gestart met Preventie met Gezag (hierna: PmG); een structurele aanpak om te voorkomen dat jongeren in (georganiseerde) criminaliteit terecht komen of hier verder in afglijden (Rijksoverheid, 2022b). Een inventarisatie van de PmG-interventies – dat als onderdeel van het Explaining, Preventing, and Intervening in organized Crime involvement (EPIC) project werd uitgevoerd - laat zien dat de programma’s gericht zijn op een aantal levensdomeinen, zoals individuele (gedrags- en psychische problematiek), omgevings- (problemen in de wijk), sociale (criminele vrienden), gezins- (criminele gezinsleden) en werk- en inkomensfactoren (de afwezigheid van werk of een inkomen) (zie Mulder et al., 2023, voor een inventarisatie van de PmG interventies).

Ondanks de toegenomen inspanningen om jongeren te behoeden voor een leven in de georganiseerde criminaliteit, is de wetenschappelijke kennis aangaande (preventieve) interventies bedoeld om (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te voorkomen, nog niet eerder systematisch samengevat en geëvalueerd. Hoewel een eerdere systematische literatuurstudie van Pardal en collega’s (2023) de effectiviteit van preventieve instrumenten in de georganiseerde criminaliteit heeft onderzocht, richtte het onderzoek zich vooral op wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten, waardoor kennis over interventies gericht op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit tot op heden ontbreekt. Het doel van de huidige studie is dan ook

om de beschikbare kennis over interventies gericht op het voorkomen van (verdere) individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit in kaart te brengen. Hiertoe wordt via een systematische literatuurstudie een overzicht gegeven van de huidige internationale wetenschappelijke literatuur aangaande georganiseerde criminaliteitsinterventies. De volgende paragraaf gaat in op de huidige internationale kennis over risico- en beschermende factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit lijken te vergroten of te verkleinen en die daarmee mogelijk aanknopingspunten vormen voor effectieve interventies. Vervolgens worden de onderzoeksvragen voor deze studie gepresenteerd. Na het beschrijven van de methoden worden de uitkomsten in de resultatensectie uiteengezet. We sluiten af met een terugblik op de belangrijkste resultaten en de implicaties daarvan voor toekomstige interventies en onderzoek.

Waarom kennis over risico- en beschermende factoren cruciaal is voor effectieve interventies?

Een interventie wordt over het algemeen als effectief beschouwd wanneer wetenschappelijk onderzoek laat zien dat de interventie het gewenste effect heeft behaald, oftewel evidence based is. Om te bepalen of een interventie effectief is, kan bijvoorbeeld een quasi-experimenteel onderzoeksdesign met een voor- en nameting en controlegroep worden toegepast. Het is daarbij belangrijk om niet alleen te kijken naar of een interventie werkt, maar vooral ook om te onderzoeken wat werkt en voor wie. Over het algemeen wordt aangenomen dat de kans dat een interventie effectief is, toeneemt wanneer de interventie aansluit bij de risicofactoren en (criminogene) behoeften van een individu. Vaak wordt hierbij verwezen naar het Risk-Need-Responsivity model, een bekend criminologisch model dat ten grondslag ligt aan veel behandelingen van plegers van crimineel gedrag, ontwikkeld door Andrews en Bonta (2006). Het Risk-Need-Responsivity model stelt dat interventies die rekening houden met een drietal theoretische principes – het risico-, behoefte- en responsiviteitsbeginsel – in het ontwerp en de implementatie van een interventie, effectievere uitkomsten hebben als het gaat om het verminderen van criminaliteit (Andrews & Bonta, 2006). Het risicobeginsel stelt wie er moet worden behandeld (daders met een hoger risico), het behoeftebeginsel laat zien wat er moet worden behandeld (criminogene factoren) en het responsiviteitsbeginsel helpt te bepalen hoe er moet worden behandeld (afhankelijk van levensstijl, motivatie en vermogen van de dader).

Het behoeftebeginsel stelt dat effectieve interventies gericht moeten zijn op het verminderen van de invloed van risicofactoren op de ontwikkeling van personen, terwijl de rol van beschermende factoren juist moet worden vergroot, omdat op die manier het criminele gedrag indirect kan worden verminderd (Andrews et al., 1990). Risico- en beschermende factoren zijn factoren die de kans op bepaald problematisch gedrag, in dit geval de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vergroten of verkleinen. Naast dat deze risico- en beschermende factoren relevant zijn om inzicht te krijgen in de benodigde acties binnen een interventie, kunnen deze factoren ook helpen bij het identificeren van jongeren die een vergrote kans lopen om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit (het risicobeginsel). Kortom, voor het ontwikkelen van effectieve preventie- en interventiestrategieën om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verkleinen, is inzicht in de risico- en beschermende factoren essentieel.

Risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit Eerdere internationale systematische literatuuronderzoeken hebben de factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit vergroten of verkleinen in kaart gebracht (Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2020; 2022; Comunale et al., 2020). Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in individuele, familie, vriendschaps- en

omgevingsfactoren. Het is echter belangrijk om te realiseren dat de genoemde factoren sterk met elkaar kunnen samenhangen en elkaar onderling kunnen beïnvloeden (Comunale et al., 2020). Dat deze factoren gerelateerd zijn aan betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, betekent overigens niet dat deze factoren ook direct betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit veroorzaken. Bovendien maken de onderzoeken geen onderscheid tussen de risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit voor verschillende leeftijdsgroepen.

Uit onderzoek komt naar voren dat als het gaat om de individuele risicofactoren, mannen een hoger risico hebben om bij georganiseerde criminaliteit betrokken te raken dan vrouwen (Calderoni et al., 2022). Dit geldt ook voor personen die behoren tot een etnische minderheidsgroepering (Adamse et al., te verschijnen). Een mogelijke verklaring voor dit laatste is dat deze groepen systematisch ongelijk worden behandeld, bijvoorbeeld op school of werk, waardoor ze in hun persoonlijke ontwikkeling worden belemmerd. Bovendien kunnen rekruteerders een voorkeur hebben voor iemand met eenzelfde etnische achtergrond (Communale et al., 2020). Verder is een laag opleidingsniveau gerelateerd aan betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (Calderoni et al., 2022). Personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep behoren over het algemeen tot een groep met een laag sociaaleconomische status (armoede, schulden, laag opleidingsniveau). Georganiseerde criminaliteit kan voor deze personen een alternatief carrièrepad bieden (Comunale et al., 2022).

Alhoewel in het algemeen het ontbreken van een conventionele baan wordt geassocieerd met betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zijn er ook conventionele banen die het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit juist vergroten (Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2022). Dit wordt vermoed voor zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld belastingadviseurs, advocaten en accountants), personen die werkzaam zijn in sectoren die bepaalde kansstructuren bieden (bijvoorbeeld politie, douane of burgerzaken), en personen in beroepen die te maken hebben met (internationale) mobiliteit (bijvoorbeeld taxichauffeurs, luchthavenmedewerkers en autodealers) of beroepen met een sociaal karakter (bijvoorbeeld bartenders, uitsmijters en coffeeshopmedewerkers). Ook een geschiedenis van betrokkenheid bij algemene vormen van criminaliteit, zoals gewelds- en vermogensdelicten, blijkt een risicofactor (Calderoni et al., 2022). Een crimineel verleden kan wijzen op criminele bereidheid en bekwaamheid en daardoor de kans om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit vergroten (Calderoni et al., 2022; Communale et al., 2022). Tot slot kunnen negatieve levensgebeurtenissen, zoals het overlijden van een familielid of dierbare vriend, het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep vergroten (Adamse et al., te verschijnen).

Personen waarvan familieleden of vrienden zich schuldig maken aan georganiseerde criminaliteit, hebben zelf ook een grotere kans om bij soortgelijke activiteiten betrokken te raken (Adamse et al., te verschijnen; Van Dijk et al., 2022). Criminele sociale relaties bieden niet alleen meer gelegenheid om onderdeel te worden van een georganiseerde criminaliteitsgroep, maar dragen ook bij aan het onderlinge vertrouwen. Onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat zonen met een moeder in de georganiseerde criminaliteit drie keer zoveel kans om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan zonen met een vader in de georganiseerde criminaliteit (Van Dijk et al., 2022). Vermoed wordt dat dit te maken heeft met de concentratie van criminaliteit in bepaalde families en wordt ook wel beschreven als de ‘gender paradox’: wanneer vrouwen betrokken zijn bij gewelddadige of criminele activiteiten, is dit vaak een teken van een grote concentratie van criminele familieleden in het algemeen.

Een grotere blootstelling aan georganiseerde criminaliteitsgroepen in de buurt vergroot eveneens het risico om zelf daarbij betrokken te raken. Deze omstandigheden kunnen ervoor

zorgen dat personen dezelfde levensstijl gaan overnemen, al dan niet gedwongen of door gebrek aan alternatieven (Calderoni et al., 2020). Overeenkomsten in (straat)waarden en normen en bekendheid met de buurt kunnen voor georganiseerde criminaliteitsgroepen bovendien redenen zijn om personen te rekruteren uit een bepaald gebied (Calderoni et al., 2022).

Samenvattend laat het beschikbare onderzoek zien dat er geen sprake lijkt te zijn van een enkele aanwijsbare oorzaak voor het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Er lijkt doorgaans eerder sprake te zijn van complexe interacties tussen risico- en beschermende factoren op individueel, familie, vriendschaps- en omgevingsniveau. Ondanks de (conceptuele) verschillen in de wetenschappelijke literatuur, lijken de risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij algemene vormen van criminaliteit en georganiseerde criminaliteit grotendeels met elkaar in overeenstemming. Het risico op betrokkenheid bij algemene criminaliteit wordt bijvoorbeeld verhoogd door armoede en schulden, het omgaan met antisociale vrienden en het hebben van criminele ouders, broers en/of zussen (Farrington & Welsh, 2008). Om ervoor te zorgen dat (toekomstige) interventies de betrokkenheid van personen bij georganiseerde criminaliteit voorkomen of verminderen, is het belangrijk dat de programma's zich bij uitstek richten op de hierboven beschreven risicofactoren op individueel, gezins- en breder sociaal niveau.

Huidige studie

In deze studie wordt via een systematische literatuurstudie de huidige stand van zaken binnen de internationale wetenschappelijke literatuur aangaande interventies, die (verdere) groei in georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen, geëvalueerd. Dit onderzoek beoogt daarmee antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen: 1) Op welke risico- en beschermende factoren zijn bestaande interventies gericht? 2) Wat is er bekend over de effectiviteit van deze interventies en welke werkzame elementen dragen hieraan bij? 3) Welke uitdagingen worden er benoemd bij het realiseren van deze interventies?

De resultaten van deze studie geven meer inzicht in de kenmerken en mate van effectiviteit van interventies die betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen dan wel te verminderen. Deze inzichten kunnen beleidsmakers ondersteunen bij het (door)ontwikkelen van toekomstige interventies. Bovendien legt dit onderzoek mogelijke hiaten in de huidige wetenschappelijk kennis bloot en vormt het daarmee een startpunt voor vervolgonderzoek.

Methode

Systematische literatuurstudie

Om de beschikbare kennis over (preventieve) georganiseerde criminaliteitsinterventies in de wetenschappelijke literatuur te onderzoeken, is een internationale systematische literatuurstudie uitgevoerd.[1] De website van Campbell Collaboration is gebruikt om potentieel geschikte databases op het gebied van criminologische of psychologische literatuur te selecteren (Kugley et al., 2016). Databases werden gebruikt als ze toegankelijk waren voor onderzoekers en transparante systematische zoekopdrachten mogelijk maakten. Voor het identificeren van de studies zijn zes primaire databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022): Scopus, Web of Science, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS), APA PsycInfo, Medline, and Criminal Justice Abstracts. Er zijn twee type zoektermen gebruikt. Het eerste type refereerde naar georganiseerde criminaliteit of georganiseerde criminaliteitsgroepen (bijvoorbeeld, organized crime, mafia, criminal organization) en het tweede type naar preventie of interventie (bijvoorbeeld, programme, intervention, project). De geraadpleegde databases bevatten zowel gepubliceerde als niet gepubliceerde (e.g., conferentie materiaal, dissertaties) wetenschappelijke literatuur zonder enige restricties op

taal, datum en geografische locatie. Studies gepubliceerd in een andere taal dan het Nederlands of Engels werden in een later stadium geëxcludeerd. Vanuit de zes geraadpleegde databases zijn in totaal 20.310 documenten geïdentificeerd (zie het gehele selectieproces in Figuur 1).

Na het verwijderen van dubbele studies (n= 6.901), zijn alle opgehaalde documenten, op basis van de titel en abstract, geïnccludeerd of geëxcludeerd (n= 13.409). Voor dit proces zijn de overgebleven studies geüpload in ASReview, een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken het screeningsproces versnelt (Van de Schoot et al., 2021) (zie ASReview proces in Appendix A). De gevonden studies moesten aan een aantal criteria voldoen om te worden opgenomen in de huidige systematische literatuurstudie.[2] Ten eerste moest de studie een interventie beschrijven die gericht is op het voorkomen en verminderen van betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit. Voor de definitie van georganiseerde criminaliteit is de omschrijving van de Verenigde Naties aangehouden: een gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen, die gedurende enige tijd bestaat en gezamenlijk optreedt met het doel een of meer ernstige misdrijven te plegen teneinde, direct of indirect, een financieel of ander materieel voordeel te verkrijgen (United Nations Office on Drugs and Crime, 2004, p. 5). Ondanks dat de focus in dit artikel ligt op jongeren, is de systematische literatuurstudie niet beperkt tot deze doelgroep, aangezien interventies voor volwassenen mogelijk ook relevante perspectieven kunnen bieden voor jongere doelgroepen. Ten tweede moest de studie een interventie beschrijven die georganiseerde criminaliteit op individueel niveau aanpakt. Dat houdt in dat de betreffende interventie zich direct moest richten op gedragsveranderingen van de betrokken persoon, in plaats van interventies op een hoger aggregatieniveau, bijvoorbeeld via een bestuurlijke aanpak of situationele criminaliteitspreventie. Ten derde, zijn interventies met enkel een repressief karakter, bijvoorbeeld aanhoudingen door politie, niet meegenomen in de huidige analyse.

Uit de titel en abstract screeningsronde kwamen 499 potentieel relevante studies naar voren. Een aantal publicaties bleek echter niet vindbaar of niet toegankelijk (n= 146). Om te bepalen of een studie daadwerkelijk voldeed aan de inclusiecriteria, zijn de volledige publicaties bestudeerd. Ter controle bestudeerde een extra screener random tien procent van de publicaties. Hieruit bleek dat beide onderzoekers volledig eensgezind waren over de uiteindelijke beslissing over het opnemen of uitsluiten van het gescreende artikel. Naast het doorzoeken van de databases, zijn er acht additionele studies gevonden door middel van de sneeuwbalmethode.[3] Van de 499 potentieel relevante studies zijn uiteindelijk twee studies geïnccludeerd. Het merendeel van de studies viel af, omdat de doelgroep niet voldeed aan de definitie van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.[4] Betrof het wel de juiste doelgroep, dan was de interventie vaak niet gericht op het verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (maar bijvoorbeeld op het verminderen van agressief gedrag) of betrof het bestuurlijke of repressieve initiatieven.

De twee geschikte documenten vanuit de full-text screeningsfase zijn vervolgens gecodeerd door twee onderzoekers. Van beide studies werden de belangrijkste kenmerken genoteerd in een Excel spreadsheet waaronder informatie over de auteurs en het jaar van publicatie, de interventie (bijvoorbeeld het doel, de doelgroep), het studieontwerp (bijvoorbeeld methode, participanten), de resultaten en conclusie. Tot slot is de kwaliteit van de geïnccludeerde studies beoordeeld aan de hand van de CASP-checklist[5] voor kwalitatieve studies (zie Appendix C voor de kwaliteitsbeoordeling).

[Figuur 1 ongeveer hier]

Resultaten

Interventie en risico- en beschermende factoren

De eerste geïncorporeerde interventie, Project Engage, is geïmplementeerd en onderzocht in het Verenigd Koninkrijk (zie Tabel 1 voor een overzicht van de interventies). Deze interventie is ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden. De studie beoogde Project Engage te evalueren aan de hand van semigestructureerde interviews met acht personen die direct of indirect bij de interventie betrokken waren (o.a. jeugdwerkers, ouders). Aan de interventie zelf namen uiteindelijk 22 jongens deel.[6] Voor het identificeren van de risicojongeren werden individuele (eerdere justitiecontacten, middelenmisbruik, opleidingsniveau en schorsingen), familie (het hebben van familieleden in georganiseerde criminaliteit en ervaringen met huiselijk geweld) en omgevingsfactoren (de mate van georganiseerde criminaliteit in de buurt) aangehouden (Hurley & Boulton, 2021). De interventie zelf richtte zich voornamelijk op het creëren van een positief rolmodel (beschermende familie factor) en het faciliteren van mogelijkheden op het gebied van werk en opleiding (individuele risicofactor). De auteurs stelden dat een mentor kan functioneren als een positief rolmodel die de mogelijkheden van alternatieve, niet-criminele levenspaden voor de jongeren tastbaar maakt. Elke participant werd voor zes maanden ondersteund door een persoonlijke mentor. De ondersteuning door de mentor omvatte praktische ondersteuning (bijvoorbeeld helpen bij het aanmelden voor een rijbewijs), een-op-een monitoring en het faciliteren van toegang tot werk en scholing. De interventie werd aangepast aan de individuele omstandigheden en behoeften van de deelnemende jongeren.

De tweede interventie, Pohna: Keepers of the Fire, vond plaats in Canada en had tevens als doel om te voorkomen dat risicojongeren in georganiseerde criminaliteit betrokken raakten. De studie beoogde de dagelijkse realiteit van het werken met risicojongeren context te geven door de ontwikkelingen van de interventie te beschrijven. Daarvoor werd voor elk van de vijf deelnemers (drie jongens en twee meisjes) een casestudie uitgevoerd. Deelnemers werden geselecteerd op basis van betrokkenheid bij criminaliteit of bende-gerelateerde activiteiten van henzelf, vrienden of familie (individuele, familie en vriendschaps risicofactoren). De interventie richtte zich specifiek op jongeren met een Aboriginal achtergrond (individuele risicofactor). Pohna is dan ook gebaseerd op een Aboriginal-specifiek theoretisch kader met een focus op de weerbaarheid van de familie (LaBoucane-Benson, 2009). Het idee achter de interventie was dat hoe meer jongeren verbonden zijn met hun familie, gemeenschap en hun natuurlijke omgeving, hoe veerkrachtiger zij zullen zijn en hoe meer weerstand zij kunnen bieden tegen de verlokkingen van georganiseerde criminaliteit. Het uitgangspunt was dat wanneer jongeren worden omringd door ondersteunende instanties en volwassenen, dit hun ontwikkeling ten goede zou komen. De interventie focuste zich dan ook voornamelijk op het gebrek aan stabiliteit en ondersteuning in de familiesfeer (een familierisicofactor). Ook deze interventie betrof maatwerk; elke deelnemer identificeerde eigen doelen, bedacht hoe deze konden worden bereikt en bracht op basis hiervan zijn of haar behoeftes in kaart. Het programma creëerde vervolgens een zogenoemde “circle of support”, bestaande uit een persoonlijke coördinator en relevante instanties. Het steunnetwerk hielp de jongeren om de door hen gewaardeerde doelen te bereiken, voornamelijk op het gebied van reeds lopende strafrechtelijke sancties en scholing (bijvoorbeeld het voldoen aan proeftijdvoorwaarden of het verhogen van schoolaanwezigheid).

De beide interventies vertonen een aantal overeenkomsten. Zowel Project Engage als Pohna werden ontwikkeld voor personen met een verhoogd risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Daarbij richtten de interventies zich specifiek op jongeren. Betrokkenheid in criminele activiteiten of het hebben van familieleden/vrienden met een crimineel verleden waren in beide projecten belangrijke factoren om te bepalen of iemand risico liep om in georganiseerde criminaliteit terecht te komen. Beide programma's betroffen maatwerk en individuele ondersteuning, waarbij werd geprobeerd om een vertrouwensrelatie

op te bouwen tussen de uitvoerder van de interventie (mentor of coördinator) en de betreffende jongere. Bij elk van de interventies waren meerdere instanties betrokken. Het stimuleren van scholing vormde bij elk van de interventies een belangrijk component.

Tabel 1
Karakteristieken geïncludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

Land

Verenigd Koninkrijk

Canada

Karakteristieken studie

Onderzoeksmethoden

Kwalitatief

Kwalitatief

Methoden dataverzameling

Semigestructureerde interviews met 8 betrokkenen waaronder jongerenwerkers en ouders.

Casestudies van 5 jongeren die participeren in de interventie

Interventie

Naam

Project Engage

Pohna: Keepers of the Fire

Niveau

Individueel

Individueel

Maatwerk of algemeen

Maatwerk

Maatwerk

Duur

6 maanden

1 jaar b

Uitvoerder

Politie in samenwerking met andere relevante organisaties (bv. jeugdhulp)

Native Counseling Services of Alberta (NSCA) in samenwerking met andere relevante organisaties (bv. scholen)

Participanten c

Aantal

22

5

Leeftijd

13-18

13-16

Gender

Man

Man (3) /vrouw (2)

Etniciteit

Niet gespecificeerd

Niet gespecificeerd in aantallen, maar het merendeel is van inheemse afkomst (Aboriginal)

Betrokkenheid georganiseerde criminaliteit

Al betrokken d

Risicogroep voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit

Noot. a Hierbij refereren we naar de beoogde doelgroep, niet naar de uiteindelijke participanten van de interventie. b Op het moment van publicatie was de interventie voor een jaar uitgevoerd. De precieze duur van de uiteindelijke interventie wordt niet gespecificeerd in het artikel. c Hierbij refereren we naar de participanten van de interventie in tegenstelling tot studieparticipanten of de initiële doelgroep d De interventie was ontwikkeld voor risicojongeren, echter bleken de uiteindelijk geselecteerde participanten allemaal gelinkt aan georganiseerde criminaliteitsgroepen.

Effectiviteit en werkende elementen

Vanwege het kleine aantal geïncludeerde studies en het kwalitatieve design van de opgenomen studies is het niet mogelijk om iets te zeggen over de mate van effectiviteit van de beschreven georganiseerde criminaliteitsinterventies. Daarom is er gekeken naar welke uitkomsten en werkende elementen er in de studies naar voren komen op basis van kwalitatieve observaties. Aangezien de tweede studie naar Pohna per case uitweidt over de individuele progressie en geen algemene uitspraken doet over de uitkomst van de interventie, gaan we hier voornamelijk in op de uitkomsten van de eerste studie.

De evaluatie van Project Engage benoemde een aantal positieve gedragsveranderingen van de jongeren zoals het hebben van meer respect naar ouders en leraren, het minder gebruiken van scheldwoorden en op tijd komen. Drie van 22 participanten startten met een nieuwe baan of studie. Voor twee van hen zijn deze uitkomsten mogelijk een gevolg van extra ondersteuning die zij hebben gekregen na de initiële interventieperiode. Ook stelden de auteurs dat er vooruitgang werd geboekt in het herstellen van het contact en het vertrouwen tussen betrokken families en instanties. Op basis van interviews identificeerden de onderzoekers een aantal werkzame elementen. Allereerst zou individueel maatwerk van belang zijn voor een goede ondersteuning en het ontwikkelen van een vertrouwensband met de deelnemers. Ook beschouwden ze de relatie met de familie van de jongere als essentieel voor het realiseren van langdurige impact. Hierdoor wordt de geboekte vooruitgang ook sneller thuis doorgezet en houden medewerkers de jongeren makkelijker in het zicht. Bovendien gaven de medewerkers aan dat de directe uitvoerder van het interventieprogramma (de mentor) een belangrijke factor is in het succes van de interventie. De mentor moet iemand zijn die een vertrouwensband weet te creëren met de jongeren, kan fungeren als rolmodel, zich kan inleven in de jongeren (door eigen ervaring of groot inlevingsvermogen) en die de jongeren behandelt als volwassenen.

Uitdagingen

In de kwalitatieve evaluatie van Project Engage kwam ook een aantal uitdagingen rond de interventie naar voren. Ten eerste waren medewerkers genoodzaakt om een nieuwe groep voor de interventie aan te wijzen vanwege een beperkte betrokkenheid en inzet van de initieel gekozen jongeren. Ten tweede waren de deelnemers al betrokken bij georganiseerde

criminaliteit, terwijl de interventie eigenlijk ontwikkeld was voor risicojongeren. Hierdoor was het onderhouden van contact lastig, vanwege de chaotische levensstijl van de jongeren en gevoel van onveiligheid van de medewerkers, en werd het succes van de interventie mogelijk belemmerd. Ten derde waren jongeren van zestien jaar en ouder minder makkelijk te beïnvloeden dan deelnemers van jongere leeftijd, omdat zij zichzelf al relatief volwassen voelden. Ten vierde maakte de korte tijdsspanne van de interventie dat er extra geld en inspanning nodig was om bepaalde positieve uitkomsten te realiseren. Ten slotte, zorgde de betrokkenheid van meerdere instanties bij de uitvoering van de interventie soms voor frictie, zoals het ervaren van druk vanuit het management, miscommunicatie, onenigheid en niet overeenkomende verwachtingen.

De studie naar Pohna benoemde ook een aantal uitdagingen. Vaak was een onstabiele familiesituatie van negatieve invloed op de levens van de deelnemers, maar lag dit vanwege de complexiteit van de situatie, buiten het bereik van de interventie. Medewerkers benadrukten het belang van doorverwijzen van familie naar andere hulpverleningsinstanties, zodat jeugdwerkers zich kunnen focussen op de ondersteuning van de jongere. Bovendien bleken de benodigde organisatorische middelen enigszins te zijn onderschat. Het doorverwijzen van jongeren en de ondersteuning van jongeren door de jeugdhulpcoördinator kostten bijvoorbeeld meer mankracht dan er beschikbaar was.

Discussie

Het doel van de huidige studie was om inzicht te geven in de bestaande kennis van interventies gericht op het voorkomen van (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit in Nederland. Hiertoe werd een systematische literatuurstudie van de beschikbare internationale wetenschappelijke literatuur uitgevoerd.

Met de toenemende zorgen over de betrokkenheid van jongeren in georganiseerde criminaliteit en het feit dat georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur conceptueel wordt onderscheiden van algemene vormen van criminaliteit, was de verwachting dat de literatuurstudie meerdere specifiek ontwikkelde interventies voor individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit zou opleveren. De resultaten van de systematische literatuurstudie laten echter zien dat er tot op heden nauwelijks wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar (de effectiviteit van) interventies die zijn gericht op het verminderen of voorkomen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Er zijn twee kwalitatieve studies geïdentificeerd die interventies beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit probeerden te verminderen. Beide interventies zijn ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden door individuele ondersteuning op maat te faciliteren en een vertrouwensband tussen jeugdwerkers en jongeren te creëren. Het hebben van een positief rolmodel (familie- en vriendschapsfactor), het hebben van werk (individuele factor), scholing (individuele factor) en de weerbaarheid van de familie (familiefactor) bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Veel minder aandacht werd er in de interventies besteed aan criminele omgevingsfactoren, terwijl de literatuur suggereert dat ook deze factor de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, kan vergroten of verkleinen.

De beperkte resultaten uit de literatuurstudie kunnen door verschillende redenen worden verklaard. Allereerst, lopen wetenschappelijke evaluaties van interventies per definitie achter op de praktijk. De huidige studie is gebaseerd op gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek en heeft praktijkgerichte literatuur, zoals overheids- en politierapporten, niet geïncorporeerd. Voor een overzicht over de kennis die in de praktijk aanwezig is over interventies gericht op het verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit wordt verwezen naar Mulder et al. (2023). Ten tweede, heeft de huidige literatuurstudie alleen

Nederlands- en Engelstalige literatuur die uit de zoekopdrachten naar voren kwamen geïnccludeerd, mogelijk ontbreken er daardoor relevante effectstudies naar georganiseerde criminaliteit die zijn gepubliceerd in andere dan de genoemde talen. Een derde mogelijke verklaring is dat (mogelijk) wordt verwacht dat de huidige interventies gericht op het verminderen van algemeen crimineel gedrag ook toepasbaar zijn op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vooral nu blijkt dat de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen (Adamse et al., te verschijnen). Niettemin, laat onderzoek zien dat de criminele carrières van daders van georganiseerde criminaliteit zich vaak later ontwikkelen dan daders van algemene criminaliteit (Van Koppen et al., 2010a; Van Koppen et al., 2010b), wat zou kunnen betekenen dat eventuele verschillen tussen de risico- en beschermende factoren van beide criminaliteitsvormen pas op latere leeftijd zichtbaar worden. Bovendien zou het kunnen betekenen dat het verschil, wat betreft risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit, voornamelijk zit in de mate waarin deze effect hebben.

Ondanks de beperkte zeggingskracht van de resultaten uit de systematische literatuurstudie, wordt er in de praktijk veel tijd, mankracht en geld in georganiseerde criminaliteitsinterventies gestoken. Voor de aanpak van PmG stelde de overheid bijvoorbeeld structureel 82 miljoen beschikbaar (Rijksoverheid, 2022a), zonder op voorhand te weten welke initiatieven werkzaam zijn, of juist niet. In de praktijk heerst vaak het principe ‘baat het niet, dan schaadt het niet’, ondanks dat er meerdere voorbeelden bestaan van interventies die wel degelijk een averechtste werking hadden, bijvoorbeeld waarbij individueel delinquent gedrag toenam of waarbij ongewenst gedrag werd genormaliseerd (Deković, 2010; Kruisbergen & De Jonge, 2023). De beperkte resultaten benadrukken dan ook het belang van meer gedegen wetenschappelijk onderzoek naar de werkzaamheid van interventies gericht op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld door interviews af te nemen met de jongeren en instanties die betrokken zijn bij een interventie of casestudies, is van belang om nog beter zicht te krijgen op de context en mechanismen waarin interventies zouden kunnen slagen. Anderzijds laat het gebrek aan kwantitatieve studies voor deze doelgroep zien dat er niet alleen een gebrek is aan nieuwe (en geëvalueerde) interventies voor georganiseerde criminaliteit, maar ook een gebrek aan onderzoek naar de werking van bekende bestaande interventies voor jongeren, eventueel onderbouwd aangepast naar deze doelgroep en daarna geëvalueerd. Juist dit soort kwantitatief onderzoek lijkt van essentieel belang om dit veld de komende jaren verder te brengen. De systematische literatuurstudie laat zien dat van de twee opgenomen studies, erin beide gevallen een kwantitatieve effectiviteitsanalyse ontbreekt. Bovendien ontbreekt in beide opgenomen studies een “theory of change” aanpak, waarbij subdoelen worden gedefinieerd (op basis van risico- en beschermende factoren), er wordt uitgeweid over hoe deze bijdragen aan het behalen van het ultieme doel (het verminderen van betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit) en expliciet wordt gemaakt hoe al deze doelen te meten zijn (Weiss, 1995). Om over effectiviteit uitspraken te kunnen doen is het noodzakelijk dat toekomstige interventies een meetbare strategie uiteenzetten en een kwantitatieve evaluatie, gecombineerd met kwalitatieve onderzoeksmethoden, mogelijk maken middels een experimenteel onderzoeksdesign. Op die manier kan worden onderzocht of de aanbevelingen (naar aanleiding van de uitdagingen) en werkzame elementen die naar voren zijn gekomen uit de literatuurstudie, zoals een preventieve vroegtijdige aanpak en individuele coaching, daadwerkelijk effectief zijn. Bovendien zal toekomstig onderzoek moeten uitwijzen of georganiseerde criminaliteitsinterventies doeltreffend en noodzakelijk zijn. Met andere woorden of deze specifieke interventies meer effect hebben op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit dan algemene criminaliteitsinterventies.

Aangezien de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen en deze factoren de basis vormen voor effectieve interventies, is het hier tevens van belang dat we meer inzicht krijgen in hoe sterk deze risico- en beschermende factoren van kracht zijn. Door middel van onder andere longitudinaal onderzoek, kan worden onderzocht in welke mate verschillende typen risico- en beschermende factoren (bijvoorbeeld individuele of omgevingsfactoren) van toepassing zijn en of deze processen per criminaliteitstype en over leeftijd van elkaar verschillen. Dit soort onderzoek geeft meer inzicht wat voor interventiestrategie per criminaliteitstype en per leeftijdscategorie benodigd is.

Kortom, vanwege de zorgen over de (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit is er de afgelopen jaren veel tijd en geld geïnvesteerd in specifieke interventies. Het onderzoek laat echter zien dat er tot op heden te weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van bestaande interventies. Om te verzekeren dat toekomstige interventies, zoals PmG, feitelijk doeltreffend zijn, onderstreept de huidige studie het belang (1) dat programma's gericht zijn op de uit de literatuur bekende risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit en de noodzaak van (2) kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek – gecombineerd met kwalitatieve onderzoeksmethoden - van georganiseerde criminaliteitsinterventies.

Auteur Bijdragen:

Conceptualisatie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Databases raadplegen, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Titel en abstract screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Full-text screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Schrijven, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven – herzien en bewerken, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Supervisie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW].

Referenties

- Adamse, I., [GEMASKEERD VOOR REVIEW] (te verschijnen). The risk and protective factors for entering organized crime groups: A systematic review using ASReview. Manuscript ingediend voor publicatie in *European Journal of Criminology*.
- Anagnostou, M., & Doberstein, B. (2021). Illegal wildlife trade and other organised crime: A scoping review. *Ambio*, 51(7), 1615–1631. <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01675-y>
- Andrews, D.A., & Bonta, J. (2006). *The psychology of criminal conduct*. Newark: Anderson Publishing.
- Andrew, D.A., Bonta, J., & Hoge, R.D. (1990). Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology. *Criminal Justice and Behavior*, 17, 19-52.
- * Boulton, L.J., Phythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: A qualitative evaluation. *Policing*, 42(5), 887–900. <https://doi.org/10.1108/pijpsm-04-2019-0043>
- Calderoni, F., Campedelli, G.M., Comunale, T., Marchesi, M.E., & Savona, E.U. (2020). Recruitment into organised criminal groups: A systematic review. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, (583), 1-28.
- Calderoni, F., Comunale, T., Campedelli, G.M., Marchesi, M., Manzi, D., & Frualdo, N. (2022). Organized crime groups: A systematic review of individual-level risk factors related to recruitment. *Campbell Systematic Reviews*, 18(1), 1–87. <https://doi.org/10.1002/cl2.1218>
- Campedelli, G.M., Calderoni, F., Comunale, T., & Meneghini, C. (2019). Life-course criminal trajectories of mafia members. *Crime & Delinquency*, 67(1), 111–141. <https://doi.org/10.1177/0011128719860834>

- Comunale, T., Calderoni, F., Marchesi, M., Superchi, E., & Campedelli, G.M. (2020). Systematic review of the social, psychological and economic factors relating to involvement and recruitment into organized crime. In D. Weisburd, E.U. Savona, B. Hasisi, F. Calderoni (eds.), *Understanding recruitment to organized crime and terrorism* (pp. 175-204). https://doi.org/10.1007/978-3-030-36639-1_8
- Deković, M. (2010). Effecten van interventies: baat het niet, dan schaadt het niet? *Kind en adolescent*, 31(2), 98–101. <https://doi.org/10.1007/bf03089706>
- *Erickson, K., LaBoucane-Benson, P., & Hossack, F. (2011). Creating a path by walking it - a year in review of Pohna: Keepers of the fire. *Alberta law review*. <https://doi.org/10.29173/alr141>
- Farrington, D.P., & Welsh, B.C. (2008). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. New York: Oxford University Press.
- Hurley, M., & Boulton, L. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, 20(2), 73–84. <https://doi.org/10.1108/sc-11-2020-0039>
- Kessels, R. (2023). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023*. WODC. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3283/Cahier-2023-13-volledige-tekst.pdf?sequence=7&isAllowed=y>
- Kleemans, E.R. (2007). Organized crime, transit crime, and racketeering. *Crime and Justice*, 35(1), 163-215.
- Kleemans, E.R. (2012). Organized crime and the visible hand: A theoretical critique on the economic analysis of organized crime. *Criminology & Criminal Justice*, 13(5), 615–629. <https://doi.org/10.1177/1748895812465296>
- Kleemans, E.R., & De Poot, C.J. (2008). Criminal careers in organized crime and social opportunity structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98. <https://doi.org/10.1177/1477370807084225>
- Kruisbergen, E., & De Jonge, M. (2023). Voorkomen is beter dan genezen..., toch? *Tijdschrift voor Veiligheid*, 22(3). <https://doi.org/10.5553/tvv/000057>
- Kuijpers, K. (2023, 30 april). Criminoloog over Rotterdamse explosies: Kijk vooral naar de ‘onzichtbare’ jongeren. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/30/criminoloog-over-rotterdamse-explosies-kijk-vooral-naar-de-onzichtbare-jongeren-a4163385>
- Kugley, S., Wade, A., Thomas J., et al. (2016). *Searching for studies: A guide to information retrieval for Campbell*. Campbell Systematic Studies.
- LaBoucane-Benson, P. (2009). *Reconciliation, repatriation and reconnection: A framework for building resilience in Canadian indigenous families*. [Doctoral dissertation, University of Alberta].
- Mulder, E., Becking, E., Suiker, M., Geraads, S., & Hendriks, C. (2023). Jongeren in georganiseerde misdaad: Inventarisatie van bestaande kennis rond interventies ter preventie van georganiseerde misdaad onder jongeren. NWO. <https://nscr.nl/epic-rapport-tacit-knowledge/>
- Nelen, H., & Kolthoff, E.W. (2018). Ambtelijke en bestuurlijke corruptie in Nederland: Waar staan we anno 2018? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(4), 507–523. <https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2018060004005>
- Openbaar Ministerie. (2023, 10 januari). HARC-team onderschept bijna 47000 kilo cocaïne in 2022. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/01/10/harc-team-onderschept-bijna-47000-kilo-cocaine-in-2022>
- Pardal, M., Eekelschot, L., Hoorens, S., & Blondes, E. (2023). Inzichten in de effectiviteit van preventieve instrumenten in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. RAND Corporation. <https://doi.org/10.7249/RRR2303-1>
- Rijksoverheid. (2022a, juli 1). Extra geld voor tegengaan van jeugdcriminaliteit.

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/01/extra-geld-voor-tegengaan-van-jeugdcriminaliteit>

Rijksoverheid. (2022b, juli 4). Nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/04/nieuwe-aanpak-leefbaarheid-en-veiligheid-in-wijken>

Rijksoverheid. (2022c, november 4). Strijd tegen georganiseerde misdaad opgevoerd op alle fronten. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/04/strijd-tegen-georganiseerde-misdaad-opgevoerd-op-alle-fronten>

Robinson, G., McLean, R.R., & Densley, J. (2018). Working county lines: Child criminal exploitation and illicit drug dealing in Glasgow and Merseyside. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(5), 694–711. <https://doi.org/10.1177/0306624x18806742>

Schoenmakers, Y.M.M., & Mehlbaum, S.L. (2017). Drugsafval in Brabant. *Justitiële Verkenningen*, 43(2), 89–102. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502017043002006>

Van de Schoot, R., De Bruin, J., Schram, R., Zahedi, P., De Boer, J., Weijdema, F., Kramer, B., Huijts, M., Hoogerwerf, M., Ferdinands, G., Harkema, A., Willemsen, J., Ma, Y., Fang, Q., Hindriks, S., Tummers, L., & Oberski, D. L. (2021). An open source machine learning framework for efficient and transparent systematic reviews. *Nature Machine Intelligence*, 3(2), 125–133. <https://doi.org/10.1038/s42256-020-00287-7>

Van der Laan, A.M., Beerthuizen, M.G.C.J., & Boot, N.C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3058>

Van Dijk, M., [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Kleemans, E.R., Soudijn, M., & Van De Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law and Social Change*, 77(2), 207–227. <https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1>

Van Gestel, B. (2021). Liquidaties en de verbreding van excessief geweld. *Justitiële Verkenningen*, 47(4), 9–22. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004002>

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., & [GEMASKEERD VOOR REVIEW]. (2010a). Comparing criminal careers of organized crime offenders and general offenders. *European Journal of Criminology*, 7(5), 356–374. <https://doi.org/10.1177/1477370810373730>

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., Kleemans, E.R., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102–123. <https://doi.org/10.1093/bjc/azp067>

Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *Proces*, 100(5), 264–275. <https://doi.org/10.5553/proces/016500762021100005002>

Weiss, C.H. (1995). Nothing as practical as good theory: exploring theory-based evaluation for comprehensive community initiatives for children and families. In *New approaches to evaluating community initiatives: concepts, methods, and contexts* (pp. 65–95). The Aspen institute.

* Alle studies met een asterisk zijn opgenomen in de systematische literatuurstudie.

Appendix A

ASReview Proces

ASReview is een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken de relevantie van een artikel bepaalt en vervolgens de artikelen dienovereenkomstig ordent. Eerst, is één document en als relevant en één document als niet relevant gemarkeerd als voorkennis voor het algoritme. Vervolgens presenteert ASReview telkens de meest relevante studie nadat de screener een studie duidt als relevant’ of ‘irrelevant’. Een document werd als relevant beschouwt als het voldeed aan de criteria. Hierbij lag de focus op inclusie, wat

betekent dat alle studies - waarbij de onderzoeker geen overredende beslissing konden maken op basis van de titel en abstract – zijn geïncludeerd. Na het bestuderen van honderd opeenvolgende irrelevante studies, stopte de eerste screener vanwege de onwaarschijnlijkheid van het identificeren van nieuwe relevant artikelen. Een tweede screener voerde een extra titel en abstracts screeningsronde uit om te controleren voor onjuist geëxcludeerde studies door afnemende concentratie. In deze tweede ronde, zijn alle ‘relevante’ studies uit ronde één gebruikt als voorkennis in ASReview, waarna alle ‘geëxcludeerde’ en ‘niet-gescreende’ artikelen overbleven voor een extra screeningsronde. Eveneens, stopte de tweede screener na het screenen van honderd opeenvolgende irrelevante studies.

Appendix B

Additionele Criteria Kwantitatieve Studies

De studies moesten de effectiviteit empirisch testen door middel van een experimenteel of quasi-experimenteel ontwerp. Er moest ook sprake zijn van voor- en nametingen van de variabelen die de individuele betrokkenheid van georganiseerde criminaliteit reflecteren. Deze variabelen kunnen bijvoorbeeld gebaseerd zijn zelfrapportages, rapportages van leeftijdsgenoten of officiële records. Om te verzekeren dat we studies includeren die een bepaalde mate van kwaliteit behelzen, moesten de studies op zijn minst level 3 scoren op de Maryland Scientific Method Scale (MSMS). Er waren geen eisen wat betreft de conditie van de controlegroepen (bijvoorbeeld status quo behandeling of alternatieve behandeling).

Appendix C

Kwaliteitsbeoordeling Geïncludeerde Studies

De resultaten van de kwaliteitsbeoordeling worden in Tabel C1 gepresenteerd. In de CASP-checklist gelden geen algemeen gebruikte standaarden waarmee kan worden bepaald of een studie al dan niet van voldoende kwaliteit is. In beide studies worden de wervingsstrategieën van de participanten en de relatie tussen de onderzoeker en participanten niet besproken. De eerste studie voorzag geen informatie over de data saturatie (verzadiging), wat vraagtekens zet bij de mate waarin de door hen geïdentificeerde thema's voldoende waren om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Ondanks dat de auteurs uitgebreid hun bevindingen bespraken, gingen zij niet in op de betrouwbaarheid van deze informatie. Bovendien ontbrak er een topiclijst. De tweede studie bevatte geen methode sectie, waardoor er geen informatie was op het gebied van dataverzameling en analyse. Bovendien beschreven de auteurs hun conclusies niet aan de hand van hun algehele reflectie op de individuele casestudies, beschreven zij niet hoe deze bevindingen zich verhouden tot hun theoretisch kader of bediscussieerde niet hoe hun beperkingen of gevolgen van de bevindingen voor andere interventies en de wetenschappelijke literatuur. De auteurs reflecteren eerder op het eigen proces. Aangezien beide studies van kwalitatieve aard zijn, is het niet mogelijk om gedegen uitspraken te doen op het gebied van effectiviteit.

Tabel C1.

Kwaliteitsbeoordeling van de geïncludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

1. Was de doelstelling van het onderzoek duidelijk geformuleerd?

Ja

Ja

2. Is een kwalitatieve methodologie geschikt?
Ja
3. Was het studieontwerp geschikt om de doelen van het onderzoek te bereiken?
Ja
4. Was de wervingsstrategie geschikt voor de doelstellingen van het onderzoek?
Geen uitspraak mogelijk
5. Zijn de gegevens verzameld op een manier die aansluit bij het onderzoeksvraagstuk?
Geen uitspraak mogelijk
6. Wordt er gereflecteerd op de relatie tussen de onderzoeker en participanten?
Nee
7. Wordt er gereflecteerd op ethische vraagstukken?
Nee
8. Was de data-analyse volledig?
Ja
9. Zijn de resultaten duidelijk geformuleerd?
Geen uitspraak mogelijk

- [1] Bij het selecteren van de artikelen zijn de richtlijnen van PRISMA gevolgd.
- [2] Om conclusies te kunnen trekken over de effectiviteit van de interventies, waren de criteria voor eventuele kwantitatieve studies strikter. Aangezien er geen kwantitatieve studies zijn geïnccludeerd, worden deze criteria beschreven in Appendix B. Naast deze inhoudelijke criteria die in de tekst is beschreven moest een opgenomen studie minimaal één interventie rapporteren die al is geïmplementeerd (niet in proces/ontwikkeling), een peer-reviewed, primaire studie betreffen (bijvoorbeeld geen literatuuronderzoek) en geschreven zijn in het Engels of Nederlands.
- [3] De sneeuwbalmethode is gebruikt bij een aantal systematische literatuurstudies over georganiseerde criminaliteit (zie bijvoorbeeld Anagnostou & Doberstein, 2021) en bij de geïnccludeerde studies die geïdentificeerd zijn via databases.
- [4] Veel studies betroffen gang-relateerde literatuur en het was op basis van de titel en abstract niet altijd evident of deze literatuur ook echt georganiseerde criminaliteit betrof. Daardoor zijn veel documenten vervolgd naar de full-text screeningsfase ondanks dat deze niet direct wezen op georganiseerde criminaliteit.
- [5] CASP-checklists worden gebruikt om onderzoek systematisch te beoordelen op betrouwbaarheid, relevantie en resultaten. Website: <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>
- [6] Aanvankelijk werden 33 jongeren geïdentificeerd op basis van een lijst met risico- en beschermende factoren. Op vier na weigerden deze jongeren vrijwillig mee te doen aan de interventie. Daarom waren de behandelaars genoodzaakt nog 18 jongeren naar het programma door te verwijzen, die samen met vier uit het vorige cohort een nieuw cohort van 22 deelnemers vormden.

01-11-2023   Tweede reactie reviewer 1

- Ik heb het antwoord op mijn opmerkingen en suggesties gelezen, evenals de tekstuele aanpassingen en stem in met acceptatie van deze versie. Het antwoord en aanpassingen n.a.v. van de tweede reviewer hebt ik in deze beoordeling niet meegenomen.

18-12-2023 Tweede reactie reviewer 2

Dank voor deze twee versie van uw artikel. Diverse onduidelijkheden zijn verhelderd, maar de aanpassingen zijn wat mij betreft helaas niet altijd een verbetering.

Overall is mijn advies: 1) de APA richtlijnen te bekijken en te hanteren. Deze geven ook aanwijzingen voor kernachtig en zorgvuldig formuleren. Kijk ook naar het gebruik van 'ondanks', 'echter', 'tevens' en 'moeten'. 2) de reporting guidelines voor systematic reviews te gebruiken: [Reporting guidelines | EQUATOR Network \(equator-network.org\)](https://equator-network.org). De prisma flow chart is gebruikt, maar de guidelines geven ook belangrijke tips voor wat er in de verschillende onderdelen van een systematic review aan de orde dienen te komen. o.a. voor de methode.

De inhoudelijke opmerkingen heb ik hieronder per pagina opgenomen. Soms vielen bij herlezing nog wat kleinere tekstuele punten op. Die heb ik aan de vragen per pagina toegevoegd.

Introductie:

pp. 6: duidelijker is nu wat met georganiseerde misdaad bedoeld wordt, althans: dat er drie belangrijke verschillen zijn met 'algemene vormen van criminaliteit'. Ik snap de verschillen in karakter, maar 'relatief eenvoudig en spontaan' gepleegd, dat gaat misschien op voor vernielingen en kleine winkeldiefstallen, maar lang niet voor alle niet-georganiseerde vormen van criminaliteit. Denk bijvoorbeeld ook aan geweldsdelicten en seksuele delicten. Het gaat me hier om de kenmerken 'relatief eenvoudig en spontaan' als tegenhanger van 'complex en gepland'. Op pagina 12 wordt in de methode een duidelijker omschrijving aangehouden die me door de omschrijving in de inleiding ook meer opviel: een gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen etc. Hier lijkt vooral de groep, die enige tijd bestaat en gezamenlijk optreedt met als doel etc. (zie pp. 12) het verschil uit te maken met niet-georganiseerde criminaliteit. Dat sluit aan bij de andere punten op pp. 6. De definitie op pp. 6 kan daarmee sterker en strakker aangegeven worden.

Dit maakt wel dat mijn vraag bij versie 1 overeind blijft staan: literatuur over gangs is niet meegenomen (is nu in een noot gezet), maar waarom is een gang geen groep zoals in de definitie in de inleiding én de omschrijving in de methode genoemd wordt (groep die voor korte of lange tijd gezamenlijk optrekt met als doel om misdrijven te plegen)? Het gaat blijkbaar om nog iets anders dan alleen de groep en de misdrijven? Dit maakt dat de definitie van georganiseerde criminaliteit voor mij nog steeds niet duidelijk is. En omdat er veel literatuur bleek te zijn over gangs (die niet meegenomen is) en er uiteindelijk 2 studies overblijven is dit wel van belang. Zeker omdat een van de beide gevonden studies wel om preventie van deelname aan een gang gaat. Het wordt m.a.w. niet duidelijk of er wel echt maar 2 studies zijn, of dat er iets mis is gegaan in de selectie.

Ook is mijn vraag gebleven over welke leeftijdsgroep we het hier hebben.

pp. 7: dat het overzicht van de PmG interventies binnen EPIC uitgevoerd is, is hier niet relevant.

2e alinea: bij herlezing struikel ik hier over de formuleringen: 'ondanks', 'hoewel'. Begrijp ik het goed dat de systematische internationale literatuurstudie die in dit artikel aan de orde komt de eerste is die kijkt naar het effect van preventieve individuele interventies, gericht op jongeren die betrokken zijn of dreigen te worden bij georganiseerde criminaliteit? Er zijn wel eerdere studies naar preventies 'aanpakken', maar die zijn geschrijvend (PmG interventies) of gericht op wetgevings, straf- en bestuursrechtelijk instrumenten. Deze opmerking gaat over kernachtig formuleren.

Laatste alinea: deze alinea kan weg: dit is de reguliere opbouw van een artikel en de inleiding

wordt eerst nog vervolgd met kennis over risico- en beschermende factoren. Zie bijvoorbeeld het eerdere gepubliceerde literatuuroverzicht in JiO jaargang 2022. Zie ook de APA richtlijnen die JiO hanteert.

pp. 8: deze paragraaf gaat over risico en beschermende factoren bij georganiseerde criminaliteit. De kop onderaan pp. 8 past hier m.i. goed en kan dan onderaan weg.

Ik heb bij de eerste versie een vraag gesteld over Andrews en Bonta maar bedoelde daarmee niet zozeer dat hier meer uitleg over nodig was. Het ging en gaat me om de formulering, de gebruikte woorden. In de eerste versie werd gesproken over een ‘bekend criminologisch model dat ten grondslag ligt aan veel behandelingen’ etc. (pp. 7 eerste versie). Het ging mij erom dat het niet zozeer ‘een bekend model’ is (er zijn zoveel modellen), maar dat onderzoek heeft laten zien dat interventies die rekening houden met risk, need en responsivity effectiever zijn dan interventies waarin men daar geen gebruik van maakt. Het gaat dus om de formulering en die staat er nog steeds. Ik waardeer het zeer dat auteurs geprobeerd hebben tegemoet te komen aan mijn opmerking, maar de huidige pagina 8 is helaas geen verbetering t.o.v. pp. 7 in de eerste versie.

Verder op pp. 8: de uitleg over het risicobeginsel klopt niet, dat gaat over de intensiteit van de interventie: hoog risico op herhaling van de problemen (bijvoorbeeld doordat veel verschillende risico-factoren in een individuele situatie aan de orde zijn) dan is een intensieve interventie nodig, laag risico minder intensieve interventie nodig. Bij ‘wat’ staat nu ‘criminogene factoren’, terwijl paar regels verder ook de beschermende factoren worden genoemd. En, ook weer woordgebruik: ‘het ‘vermogen’ van de dader. Ook volgt hier vaak het woord ‘moeten’.

Eerste zin pp. 8: dit is verkeerd gebruik van de term evidence based. Er is nu t.o.v. de vorige versie veel toegevoegd dat de lijn van het betoog niet verhelderd. Bovendien geldt nog steeds mijn oproep uit de eerste versie dat de formulering van de risico- en beschermende factoren aandacht behoeft: het gaat om factoren die de ontwikkeling van jeugdigen beïnvloeden. Ik zag dat daar nu een zin over is toegevoegd, dat is prima, maar het ging en gaat me om de formulering van de risicofactoren niet zozeer als een ‘vast’ iets dat bepaald ‘problematisch gedrag’ ‘in dit geval betrokkenheid bij georganiseerde misdaad’ beïnvloed (pp. 7 eerste versie). Kortom: mijn oproep is zorgvuldig te formuleren en niet meer uitleg toe te voegen.

pp. 9: tweede alinea: voorbeeld voor hoe er kernachtiger geformuleerd kan worden: de alinea begint hier met ‘uit onderzoek komt naar voren’. Het is kernachtiger geformuleerd als deze woorden worden weggelaten en direct gestart wordt met feit dat mannen vaker dan vrouwen bij georganiseerde misdaad betrokken zijn. Iets verder op gaat het over laag opleidingsnivo: hier wordt dan eerst dat benoemd. De zin erna: ‘personen die toetreden tot’ lijkt me te volstaan. Kan de zin ervoor niet weg?

pp. 10: laatste alinea. ‘samenvattend ... er lijkt niet één aanwijsbare oorzaak voor het risico op betrokkenheid etc. Kan deze zin niet beter weg? de zin erna legt goed uit dat er sprake lijkt van een complex geheel van elkaar onderling beïnvloedende factoren. Paar zinnen verder: ‘met elkaar in overeenstemming’ ??

pp. 11: methode: hier wordt de website van de campbell collaboration genoemd als plek om potentieel geschikte databases te vinden. Vorige keer werden alleen de databases genoemd, en nu is dit toegevoegd, waarschijnlijk om antwoord te geven op mijn vraag over waarom het

zes primaire databases zijn. Hier geldt hetzelfde als eerder hierboven: het woord 'primair' kan denk ik weggelaten worden en dan is het opgelost, tenzij er iets heel anders wordt bedoeld met 'primaire databases' (misschien zijn er ook secundaire?). De toelichting van de website van Campbell roept verwarring op: ik zocht het op, maar zie daar én in de publicatie van Kugley geen specifieke zoekmogelijkheden naar databases via Campbell. Wel natuurlijk in Campbell zelf. En de aangehaalde publicatie heeft uitleg over de databases die er in de verschillende vakgebieden zijn, m.a.w. net als bij de opmerking over 'een veelgebruikt model' brengt een bepaald woord of een toevoeging mij hier tot een vraag die opgelost kan worden door het weg te laten.

pp. 12:

- De opmerking over ongepubliceerde literatuur: ik zie nu dat is toegevoegd over wat voor materiaal het gaat. Bij herlezing vroeg ik me af: waarom is deze zin nodig? Hier lijken auteurs uitleg te willen geven over databases en wat die bevatten, is dat nodig? In de search geef je aan wat je wel en niet mee wilt nemen (bv. de taal, maar ook: inclusief conferentie materiaal, dissertaties etc.)
- Ik zie dat er in de search dat er geen selectie op taal, in regel 3 staat dat studies in een andere taal dan NL en ENG er later uitgegooid zijn. Blijft nog steeds mijn vraag: waarom? Waarschijnlijk omdat auteurs het dan niet konden lezen. En je wilde checken of er misschien iets heel interessants naar boven kwam wat je door iemand anders kon laten coderen?
- Vraag over de Prisma flow chart: hier staan verschillende stappen die niet in de methode aan de orde komen, zo is er sprake van een 'tweede ronde'?? zijn er ruim 10.000 titels niet gescreend?? En de flow-chart, onderste deel, helemaal rechts wordt niet in de methode genoemd en is er een reden dat de pijlen andersom staan? Waar komen deze 8 studies vandaan?
- Graag hier de aan het begin genoemde guidelines aanhouden om dubbelcoderen e.d. aan te geven.
- Hier geldt ook nog steeds mijn eerdere vraag naar de studies over gangs die eruit zijn gegooid.

pp. 13: resultaten

eerste zin: uitgevoerd en onderzocht?

pp. 14, bij de tweede interventie: waarom 'tevens', is er dan ook een ander doel? En hier worden 'bende gerelateerde activiteiten' juist wél genoemd, terwijl die literatuur eruit was gelaten??

pp. 15: de genoemde overeenkomsten, gaat het hier niet om het stimuleren van de invloed van de beschermende factoren? Er is gecodeerd op de factoren waarop de interventie zich richt: in principe zien we die terug, toch?

pp. 16: in de kop én in de een na laatste zin. 'werkende elementen' ?? het staat m.i. juist op pp. 17: werkzame elementen. Wat is trouwens de kwaliteit van de beide studies? Er staat een codering in de bijlage, maar een zin erover in de resultaten is belangrijk nu de beide studies zoveel aandacht krijgen.

pp. 18 Discussie:

- Bij herlezing roept vierde regel van onder een vraag op: is het niet logisch dat deze beide interventies geen aandacht besteden aan de omgevingsfactoren? Er is toch expliciet gezocht naar interventies gericht op individuen? Dat vergt wellicht andere search termen?

Blz 19: niettemin?

Laatste zin eerste helft: bovendien .... mate waarin deze effect hebben: deze verwijst naar? Risico- en beschermende factoren hebben effect?

2e helft: 'ondanks de beperkte zeggingskracht? Bij herlezing vraag ik me af, waarom 'ondanks'. Er is geen kennis beschikbaar over wat werkzaam is, dat blijkt uit deze studie, dus dan kunnen die miljoenen ook niet in iets gestoken worden waarvan we weten dat het werkt??

Aangeraden wordt om kwalitatief onderzoek te doen, wordt bedoeld: zoals in de beide gevonden interventies, zodat in elk geval er iets bekend wordt over de werkzaamheid? Mijn eerdere opmerking over belang van kwantitatief onderzoek blijft staan: er kan nog helemaal geen effectstudie worden gedaan bij de beide gevonden interventies. Bij de uitdagingen staan allemaal punten genoemd die duidelijk maken dat ze de doelgroep niet bereiken en de inhoud niet kunnen overbrengen. Wel belangrijk is de opmerking over de theoretische onderbouwing: niets is zo praktisch als een goede theorie, aldus Tom van Yperen. De stappen van beschrijven, onderbouwen, uitkomsten in kaart brengen en pas later onderzoek doen met controle groepen zou in dit vakgebied – na lezing van dit artikel – enorm helpen. Zie het boeken: zicht op effectiviteit (Yperen, Veerman, Bijl) en de aanpak in de databank effectieve interventies. Het gaat me niet om de aanbeveling dat ook kwalitatief onderzoek belangrijk is, maar om de stappen die interventie ontwikkeling vergt. En die lijken van belang voor de groep die het risico loopt betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit.

Mail aan auteur

Geachte Erin Boertien, Quang Nguyen, Sjoukje van Deuren, Veroni Eichelsheim, Arjan Blokland,

Uw artikel "Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie" is beoordeeld door twee leden van de redactie.

Beiden vinden het een relevant artikel, maar één van de twee reviewers heeft het idee dat de reviews van de vorige ronde niet op een bevredigende manier zijn verwerkt. We vragen u om de opmerkingen in de review van tweede reviewer goed te lezen en ook nog een keer naar de reviews uit de eerste ronde te kijken. Mocht het niet mogelijk zijn om de opmerkingen te verwerken of op een bevredigende manier de vragen in de reviews te beantwoorden dan kan het onderzoek helaas niet gepubliceerd worden.

Mocht u vragen over deze mail hebben dan kan u die sturen naar:
jeugdinhontwikkeling@outlook.com

Onder deze mail kan u de reviews lezen. Wilt u een nieuwe versie indienen dan kan dat via jeugdinhontwikkeling.nl

Met vriendelijke groeten,
Jochum Veenstra (redactie-secretaris)

21-02-2024   **Reactiebrief van auteur bij derde versie**

Beste Jochum,

Dank u wel voor de mogelijkheid om het artikel ‘Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie’ nogmaals te herzien en opnieuw in te dienen. We willen ook de anonieme reviewer bedanken voor de nuttige opmerkingen en waardevolle suggesties om het artikel te verbeteren.

Op basis van het reviewcommentaar hebben we verschillende aanpassingen aan het initiële manuscript gedaan. We zullen elk van de opmerkingen hieronder in meer detail bespreken door een reactie te formuleren, samen met een verwijzing naar de corresponderende pagina('s) in het herziene manuscript (indien van toepassing).

We hopen dat u positief bent over de aanpassingen die we hebben gemaakt en dat het manuscript voldoet aan de eisen voor publicatie in *Jeugd in Ontwikkeling*.

We kijken uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

De auteurs

Reviewer 1

1. Duidelijker is nu wat met georganiseerde misdaad bedoeld wordt, althans: dat er drie belangrijke verschillen zijn met ‘algemene vormen van criminaliteit’. Ik snap de verschillen in karakter, maar ‘relatief eenvoudig en spontaan’ gepleegd, dat gaat misschien op voor vernielingen en kleine winkeldiefstallen, maar lang niet voor alle niet-georganiseerde vormen van criminaliteit. Denk bijvoorbeeld ook aan geweldsdelicten en seksuele delicten. Het gaat me hier om de kenmerken ‘relatief eenvoudig en spontaan’ als tegenhanger van ‘complex en gepland’. Op pagina 12 wordt in de methode een duidelijker omschrijving aangehouden die me door de omschrijving in de inleiding ook meer opviel: een gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen etc. Hier lijkt vooral de groep, die enige tijd bestaat en gezamenlijk optreedt met als doel etc. (zie pp. 12) het verschil uit te maken met niet-georganiseerde criminaliteit. Dat sluit aan bij de andere punten op pp. 6. De definitie op pp. 6 kan daarmee sterker en strakker aangegeven worden. Dit maakt wel dat mijn vraag bij versie 1 overeind blijft staan: literatuur over gangs is niet meegenomen (is nu in een noot gezet), maar waarom is een gang geen groep zoals in de definitie in de inleiding én de omschrijving in de methode genoemd wordt (groep die voor korte of lange tijd gezamenlijk optrekt met als doel om misdrijven te plegen)? Het gaat blijkbaar om nog iets anders dan alleen de groep en de misdrijven? Dit maakt dat de definitie van georganiseerde criminaliteit voor mij nog steeds niet duidelijk is. En omdat er veel literatuur bleek te zijn over gangs (die niet meegenomen is) en er uiteindelijk 2 studies overblijven is dit wel van belang. Zeker omdat een van de beide gevonden studies wel om preventie van deelname aan een gang gaat. Het wordt m.a.w. niet duidelijk of er wel echt maar 2 studies zijn, of dat er iets mis is gegaan in de selectie. Ook is mijn vraag gebleven over welke leeftijdsgroep we het hier hebben. Reactie: we zijn het eens met de reviewer en hebben de definitie van georganiseerde criminaliteit in de inleiding gezet. De drie verschillen tussen georganiseerde criminaliteit en algemene vormen van criminaliteit worden nu besproken na het uiteenzetten van de definitie van georganiseerde criminaliteit (p.6). Bovendien hebben we in een voetnoot op p.13 uitgelegd waarom gangs anders zijn dan georganiseerde criminaliteitsgroepen – gangs maken zich doorgaans schuldig aan andere typen delicten. Studies over gangs zijn alleen opgenomen als uit het artikel bleek dat de gang-leden betrokken waren bij georganiseerde criminaliteit. Tot slot, op p.12 hebben we een zin over de leeftijdsgroepen opgenomen (jongeren (12-18 jaar) en jongvolwassenen (18-23 jaar)). In de systematische literatuurstudie vormt leeftijd

echter geen exclusiecriteria – ook studies over volwassenen zijn opgenomen (p.12). In Tabel 1 is weergegeven op welke leeftijden de programma's van de twee geïncludeerde studies zich richten.

2. Dat het overzicht van de PmG interventies binnen EPIC uitgevoerd is, is hier niet relevant. 2e alinea: bij herlezing struikel ik hier over de formuleringen: 'ondanks', 'hoewel'. Begrijp ik het goed dat de systematische internationale literatuurstudie die in dit artikel aan de orde komt de eerste is die kijkt naar het effect van preventieve individuele interventies, gericht op jongeren die betrokken zijn of dreigen te worden bij georganiseerde criminaliteit? Er zijn wel eerdere studies naar preventies 'aanpakken', maar die zijn geschrijvend (PmG interventies) of gericht op wetgevings, straf- en bestuursrechtelijk instrumenten. Deze opmerking gaat over kernachtig formuleren. Laatste alinea: deze alinea kan weg: dit is de reguliere opbouw van een artikel en de inleiding wordt eerst nog vervolgd met kennis over risico- en beschermende factoren. Zie bijvoorbeeld het eerdere gepubliceerde literatuuroverzicht in JiO jaargang 2022. Zie ook de APA richtlijnen die JiO hanteert.

Reactie: we hebben de verwijzing naar EPIC en de paragraaf over de opbouw van het artikel in de herziene versie achterwege gelaten. Enkele zinnen uit de laatste paragraaf op p.7 zijn herschreven.

3. Deze paragraaf gaat over risico en beschermende factoren bij georganiseerde criminaliteit. De kop onderaan pp. 8 past hier m.i. goed en kan dan onderaan weg.

Ik heb bij de eerste versie een vraag gesteld over Andrews en Bonta maar bedoelde daarmee niet zozeer dat hier meer uitleg over nodig was. Het ging en gaat me om de formulering, de gebruikte woorden. In de eerste versie werd gesproken over een 'bekend criminologisch model dat ten grondslag ligt aan veel behandelingen' etc. (pp. 7 eerste versie). Het ging mij erom dat het niet zozeer 'een bekend model' is (er zijn zoveel modellen), maar dat onderzoek heeft laten zien dat interventies die rekening houden met risk, need en responsivity effectiever zijn dan interventies waarin men daar geen gebruik van maakt. Het gaat dus om de formulering en die staat er nog steeds. Ik waardeer het zeer dat auteurs geprobeerd hebben tegemoet te komen aan mijn opmerking, maar de huidige pagina 8 is helaas geen verbetering t.o.v. pp. 7 in de eerste versie.

Verder op pp. 8: de uitleg over het risicobeginsel klopt niet, dat gaat over de intensiteit van de interventie: hoog risico op herhaling van de problemen (bijvoorbeeld doordat veel verschillende risico-factoren in een individuele situatie aan de orde zijn) dan is een intensieve interventie nodig, laag risico minder intensieve interventie nodig. Bij 'wat' staat nu 'criminogene factoren', terwijl paar regels verder ook de beschermende factoren worden genoemd. En, ook weer woordgebruik: 'het 'vermogen' van de dader. Ook volgt hier vaak het woord 'moeten'.

Eerste zin pp. 8: dit is verkeerd gebruik van de term evidence based. Er is nu t.o.v. de vorige versie veel toegevoegd dat de lijn van het betoog niet verhelderd. Bovendien geldt nog steeds mijn oproep uit de eerste versie dat de formulering van de risico- en beschermende factoren aandacht behoeft: het gaat om factoren die de ontwikkeling van jeugdigen beïnvloeden. Ik zag dat daar nu een zin over is toegevoegd, dat is prima, maar het ging en gaat me om de formulering van de risicofactoren niet zozeer als een 'vast' iets dat bepaald 'problematisch gedrag' 'in dit geval betrokkenheid bij georganiseerde misdaad' beïnvloed (pp. 7 eerste versie). Kortom: mijn oproep is zorgvuldig te formuleren en niet meer uitleg toe te voegen.

Reactie: We danken de reviewer voor deze suggesties en hebben in het manuscript verschillende aanpassingen gedaan tav de term evidence based werken, het risicobeginsel (p.8) en de paragraaf nog eens grondig bekeken en herzien op formuleringen en schrijfstijl. 4. Tweede alinea: voorbeeld voor hoe er kernachtiger geformuleerd kan worden: de alinea begint hier met 'uit onderzoek komt naar voren'. Het is kernachtiger geformuleerd als deze woorden worden weggelaten en direct gestart wordt met feit dat mannen vaker dan vrouwen bij georganiseerde misdaad betrokken zijn. Iets verder op gaat het over laag opleidingsnivo: hier wordt dan eerst dat benoemd. De zin erna: 'personen die toetreden tot' lijkt me te volstaan. Kan de zin ervoor niet weg?

Reactie: We danken de reviewer voor deze suggestie en hebben de zin aangepast naar: Personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep behoren over het algemeen tot een groep met een laag sociaaleconomische status (armoede, schulden, laag opleidingsniveau). Bovendien is 'uit onderzoek komt naar voren' – de eerste zin van de paragraaf – weggehaald (p.9).

5. Laatste alinea. 'samenvattend ... er lijkt niet één aanwijsbare oorzaak voor het risico op betrokkenheid etc. Kan deze zin niet beter weg? de zin erna legt goed uit dat er sprake lijkt van een complex geheel van elkaar onderling beïnvloedende factoren.

Paar zinnen verder: 'met elkaar in overeenstemming' ??

Reactie: We zijn het eens met de suggesties van de reviewer en hebben de samenvattende paragraaf herschreven (p.11).

6. Methode: hier wordt de website van de campbell collaboration genoemd als plek om potentieel geschikte databases te vinden. Vorige keer werden alleen de databases genoemd, en nu is dit toegevoegd, waarschijnlijk om antwoord te geven op mijn vraag over waarom het zes primaire databases zijn. Hier geldt hetzelfde als eerder hierboven: het woord 'primaair' kan denk ik weggelaten worden en dan is het opgelost, tenzij er iets heel anders wordt bedoeld met 'primaire databases' (misschien zijn er ook secundaire?). De toelichting van de website van Campbell roept verwarring op: ik zocht het op, maar zie daar én in de publicatie van Kugley geen specifieke zoekmogelijkheden naar databases via Campbell. Wel natuurlijk in campbell zelf. En de aangehaalde publicatie heeft uitleg over de databases die er in de verschillende vakgebieden zijn, m.a.w. net als bij de opmerking over 'een veelgebruikt model' brengt een bepaald woord of een toevoeging mij hier tot een vraag die opgelost kan worden door het weg te laten.

Reactie: In de herziene versie zijn de zinnen over Campbell Collaboration en het woord 'primaair' weggehaald.

7. De opmerking over ongepubliceerde literatuur: ik zie nu dat is toegevoegd over wat voor materiaal het gaat. Bij herlezing vroeg ik me af: waarom is deze zin nodig? Hier lijken auteurs uitleg te willen geven over databases en wat die bevatten, is dat nodig? In de search geef je aan wat je wel en niet mee wilt nemen (bv. de taal, maar ook: inclusief conferentie materiaal, dissertaties etc.) Ik zie dat er in de search dat er geen selectie op taal, in regel 3 staat dat studies in een andere taal dan NL en ENG er later uitgegooid zijn. Blijft nog steeds mijn vraag: waarom? Waarschijnlijk omdat auteurs het dan niet konden lezen. En je wilde checken of er misschien iets heel interessants naar boven kwam wat je door iemand anders kon laten coderen? Vraag over de Prisma flow chart: hier staan verschillende stappen die niet in de methode aan de orde komen, zo is er sprake van een 'tweede ronde'?? zijn er ruim 10.000 titels niet gescreend?? En de flow-chart, onderste deel, helemaal rechts wordt niet in de methode genoemd en is er een reden dat de pijlen andersom staan? Waar komen deze 8 studies vandaan? Graag hier de aan het begin genoemde guidelines aanhouden om dubbelcoderen e.d. aan te geven. Hier geldt ook nog steeds mijn eerdere vraag naar de studies over gangs die eruit zijn gegooid.

Reactie: De zin over ongepubliceerde literatuur (en een uitleg over wat daaronder valt) is in de herziene versie achterwege gelaten. We hebben de zin over de geïncludeerde talen herschreven om meer duidelijkheid te verschaffen (alleen Engels- en Nederlandstalige studies zijn geïncludeerd vanwege de achtergrond van de onderzoekers, p.12). Bovendien is er een aantal zinnen over de stappen in de prisma-flow chart opgenomen – zinnen die eerder nog niet werden beschreven. Ruim 10.000 artikelen zijn bijvoorbeeld niet gescreend vanwege het gebruik van ASReview – dit staat nu beschreven in de lopende tekst. Tot slot, is het stuk nagelopen en herschreven nav de guidelines voor het beschrijven van de stappen in een systematische literatuurreview (p.12 – 13).

8. pp. 13: resultaten

Eerste zin: uitgevoerd en onderzocht?

pp. 14, bij de tweede interventie: waarom ‘tevens’, is er dan ook een ander doel? En hier worden ‘bende gerelateerde activiteiten’ juist wél genoemd, terwijl die literatuur eruit was gelaten??

pp. 15: de genoemde overeenkomsten, gaat het hier niet om het stimuleren van de invloed van de beschermende factoren? Er is gecodeerd op de factoren waarop de interventie zich richt: in principe zien we die terug, toch?

pp. 16: in de kop én in de een na laatste zin. ‘werkende elementen’ ?? het staat m.i. juist op pp. 17: werkzame elementen. Wat is trouwens de kwaliteit van de beide studies? Er staat een codering in de bijlage, maar een zin erover in de resultaten is belangrijk nu de beide studies zoveel aandacht krijgen.

Reactie: we danken de reviewer voor de feedback en hebben de bovenstaande punten in het manuscript aangepast. We hebben in Appendix C gereflecteerd op de kwaliteit van de twee geïncludeerde studies.

9. pp. 18 Discussie: Bij herlezing roept vierde regel van onder een vraag op: is het niet logisch dat deze beide interventies geen aandacht besteden aan de omgevingsfactoren? Er is toch expliciet gezocht naar interventies gericht op individuen? Dat vergt wellicht andere search termen?

Reactie: We hebben in de herziene versie de discussie herschreven en het deel over omgevingsfactoren iets afgezwakt, omdat het is berust op een klein aantal geïncludeerde studies (P.18).

10. Blz 19: niettemin? Laatste zin eerste helft: bovendien .... mate waarin deze effect hebben: deze verwijst naar? Risico- en beschermende factoren hebben effect?

2e helft: ‘ondanks de beperkte zeggingskracht? Bij herlezing vraag ik me af, waarom ‘ondanks’. Er is geen kennis beschikbaar over wat werkzaam is, dat blijkt uit deze studie, dus dan kunnen die miljoenen ook niet in iets gestoken worden waarvan we weten dat het werkt??

Aangeraden wordt om kwalitatief onderzoek te doen, wordt bedoeld: zoals in de beide gevonden interventies, zodat in elk geval er iets bekend wordt over de werkzaamheid? Mijn eerdere opmerking over belang van kwantitatief onderzoek blijft staan: er kan nog helemaal geen effectstudie worden gedaan bij de beide gevonden interventies. Bij de uitdagingen staan allemaal punten genoemd die duidelijk maken dat ze de doelgroep niet bereiken en de inhoud niet kunnen overbrengen. Wel belangrijk is de opmerking over de theoretische onderbouwing: niets is zo praktisch als een goede theorie, aldus Tom van Yperen. De stappen

van beschrijven, onderbouwen, uitkomsten in kaart brengen en pas later onderzoek doen met controle groepen zou in dit vakgebied – na lezing van dit artikel – enorm helpen. Zie het boeken: zicht op effectiviteit (Yperen, Veerman, Bijl) en de aanpak in de databank effectieve interventies. Het gaat me niet om de aanbeveling dat ook kwalitatief onderzoek belangrijk is, maar om de stappen die interventie ontwikkeling vergt. En die lijken van belang voor de groep die het risico loopt betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit.

Reactie: naar aanleiding van het reviewcommentaar hebben we geschoven in de structuur van de discussie om sterker naar voren te brengen dat een theoretische onderbouwing voor een interventie (voor de toekomst) van belang is. Bovendien leggen we minder de nadruk op het belang van kwantitatief onderzoek. Als auteurs vinden we het echter wel belangrijk om in de discussie te benadrukken dat zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek in de toekomst nodig is om uitspraken over de effectiviteit van interventies gericht op het voorkomen of tegengaan van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit te kunnen doen – bijvoorbeeld voor de interventies onder de vlag van PmG.

21-02-2024   Derde versie van manuscript

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 1

Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 2

Samenvatting

Vanwege de zorgen omtrent de betrokkenheid van jongeren bij de georganiseerde criminaliteit,

is er steeds meer aandacht voor interventies die die betrokkenheid proberen tegen te gaan of te

verminderen. Het doel van de huidige studie is om via een systematische literatuurstudie de kennis rondom (preventieve) georganiseerde criminaliteitsinterventies te vergroten. In deze studie worden de risico- en beschermende factoren waarop de interventies waren gericht, de effectiviteit en/of werkzame elementen van de interventies en de ervaren uitdagingen tijdens het realiseren van de interventies onderzocht. Voor de systematische literatuurstudie zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022). Na twee uitgebreide screeningsrondes, komen er

twee studies naar voren die voldoen aan de inclusiecriteria en daarmee een interventie beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te verminderen. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Ondanks dat de auteurs werkzame elementen

en uitdagingen benoemen kunnen er, vanwege het kwalitatieve design van beide studies, geen uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van interventies gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Terwijl er in de praktijk, zowel

op nationaal als internationaal niveau, veel tijd en geld wordt geïnvesteerd in georganiseerde criminaliteitsinterventies, is er momenteel een gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit hiervan. De resultaten onderstrepen daarmee het belang van kwantitatief experimenteel onderzoek – gecombineerd met valide kwalitatieve onderzoeksmethoden – en vormen een startpunt voor toekomstige onderzoeksinitiatieven.

Trefwoorden: georganiseerde criminaliteit, interventie, jongeren, risico- en beschermende factoren, systematische literatuurstudie.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 3

Abstract

As the involvement of youths in organized crime is of growing concern, increasing attention is

being given to interventions aimed at reducing or preventing youth's involvement in organized

crime. The aim of the current study is to increase knowledge on (preventative) organized

interventions through a systematic literature review. This study examines the risk and protective

factors targeted by these interventions, their effectiveness and working elements, and the challenges faced during their implementation. Six databases were consulted on 24 October 2022. After two extensive screening rounds, two studies were identified that complied with the

inclusion criteria, describing an intervention that aimed to reduce individual organized crime

involvement in a non-repressive manner. The included interventions primarily targeted risk and protective factors, such as having a positive role model, work, education, and family resilience.

Although the authors described some working elements and challenges faced during the interventions, making definitive statements on the effectiveness of the organized crime interventions is impossible due to the qualitative design of both studies. Despite the considerable time and money being invested in organized crime interventions, both nationally as well as internationally, currently, there is a lack of scientific support of their effectiveness. The results of the current study, therefore, underline the importance of quantitative experimental effect research – combined with valid qualitative research – and serve as a starting point for future research initiatives.

Keywords: organized crime, intervention, youth, risk and protective factors, systematic review.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 4

Bijsluiter:

- In Nederland wordt veel tijd en geld geïnvesteerd om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verminderen of te voorkomen. Er is echter nog geen overzicht van de huidige kennis omtrent georganiseerde criminaliteitsinterventies, waaronder de effectiviteit van die interventies.

- De huidige literatuurstudie laat zien dat er tot op heden weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van interventies die specifiek zijn gericht op het terugdringen (of voorkomen) van individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.

- Het is van belang dat de praktijk en wetenschap elkaar opzoeken zodat er in de toekomst meer kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek – gecombineerd met valide kwalitatieve onderzoeksmethoden – naar deze specifieke georganiseerde criminaliteitsinterventies kan worden gedaan. Hiermee is vast te stellen of dit soort interventies daadwerkelijk (beter dan interventies gericht op algemene criminele betrokkenheid) in staat zijn om jongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden en/of te krijgen.

- De twee kwalitatieve studies die zijn gevonden, suggereren dat interventies gericht op het voorkomen of verminderen van georganiseerde criminaliteit zich zouden kunnen richten op het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie.

- Het is van belang dat interventies zich baseren op de kennis die er wel is, namelijk kennis over de invloed van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zoals het verbeteren van de sociaaleconomische situatie van jongeren en het weerbaar maken tegen criminele vrienden en/of familie.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 5

Aantal Woorden: 5366 (exclusief referenties, titel, noten, tabellen/figuren, bijlagen en Engelse samenvatting)

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 6

Introductie

Er bestaan in Nederland in toenemende mate zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij zware en georganiseerde criminaliteit. Regelmatig verschijnen er berichten in de media over aanhoudingen van jonge verdachten die hand- en spandiensten verrichten voor criminele

organisaties, zoals het plaatsen van explosieven bij woningen (Kuijpers, 2023), of het uithalen van drugs uit zeecontainers in de Rotterdamse haven (Openbaar Ministerie, 2023). Alhoewel er aanwijzingen zijn dat reguliere criminaliteit onder jongeren afneemt, zou er sprake zijn van een verharding van het criminele gedrag onder een relatief kleine groep jongeren (Weijers et al., 2021; Van der Laan et al., 2021). De Monitor Jeugdcriminaliteit 2023 laat zien dat – in tegenstelling tot jeugdcriminaliteit als geheel – de registraties voor zware en georganiseerde criminaliteit, zoals drugs- en (vuur)wapendelicten onder minderjarigen en jongvolwassenen de afgelopen jaren niet zijn gedaald (Kessels, 2023).

Alhoewel er verschillende definities van georganiseerde criminaliteit bestaan, is de definitie van de Verenigde Naties de meest gangbare omschrijving die in de (inter)nationale literatuur wordt gehanteerd. In deze definitie wordt georganiseerde criminaliteit omschreven als een gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen, die gedurende enige tijd bestaat en gezamenlijk gedraagt met het doel een of meer ernstige misdrijven te plegen teneinde, direct of indirect, een financieel of ander materieel voordeel te verkrijgen (United Nations Office on Drugs and Crime, 2004, p. 5).

Georganiseerde criminaliteit onderscheidt zich op ten minste drie punten van meer algemene vormen van criminaliteit. Algemene vormen van criminaliteit, zoals diefstal, vermogensdelicten en vernielingen, hebben allereerst vaak betrekking op relatief eenvoudig en spontaan gepleegde delicten, terwijl georganiseerde criminaliteit in de regel verwijst naar crimineel gedrag dat complex en gepland is en zich bovendien uitstrekt over een langere periode (Kleemans, 2007). Ten tweede, brengt de, in vergelijking met algemene vormen van criminaliteit, complexe aard van georganiseerde criminaliteit met zich mee dat er meestal sprake is van samenwerking tussen meerdere personen, waardoor onderling vertrouwen een belangrijke rol speelt (Kleemans & De Poot, 2008). Tot slot betreft georganiseerde criminaliteit - anders dan andere vormen van criminaliteit - in Nederland vaak grensoverschrijdende misdrijven met als doel om winst te maken. In Nederland komt georganiseerde criminaliteit vaak neer op internationale smokkelactiviteiten, zoals drugs-, wapen- en mensenhandel, maar ook handel in gestolen voertuigen en witwasdelicten (Kleemans, 2007).

Naast de negatieve maatschappelijke effecten die voortkomen uit georganiseerde criminaliteit, zoals het aangetaste veiligheidsgevoel door publieke liquidaties (Van Gestel, Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 7 2021), infiltratie van criminele belangen in overheidsinstanties (Nelen & Kolthoff, 2018) of milieuschade (Schoenmakers & Mehlbaum, 2017), veroorzaakt de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit ook op individueel niveau schade. De sociale druk vanuit criminele netwerken en het gewelddadige karakter van georganiseerde criminaliteit kunnen jongeren weghouden van conventionele levenspaden en de ontwikkeling van hun criminele carrière versterken (Kleemans, 2012; Robinson et al., 2019; Campedelli et al., 2021). Bovendien lijkt er ook op groepsniveau sprake van een zogenaamd “sneeuwbaaleffect”, waarbij mensen via hun sociale netwerk betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit, waarna zij op hun beurt weer anderen in hun kring activeren (Van Dijk et al., 2022; Kleemans, 2012).

De groeiende zorgen over de met name jonge aanwas in georganiseerde criminaliteit hebben er mede toe geleid dat de overheid de afgelopen jaren meer geld is gaan investeren in (preventieve) interventies die tot doel hebben die aanwas te verminderen (Rijksoverheid, 2022c). Zo is het Ministerie van Justitie en Veiligheid in negentien gemeentes gestart met Preventie met Gezag (hierna: PmG); een structurele aanpak om te voorkomen dat jongeren in (georganiseerde) criminaliteit terecht komen of hier verder in afglijden (Rijksoverheid, 2022b).

Een inventarisatie van de PmG-interventies laat zien dat deze programma's gericht zijn op een aantal levensdomeinen, zoals individuele (gedrags- en psychische problematiek), omgevings- (problemen in de wijk), sociale (criminele vrienden), gezins- (criminele gezinsleden) en werk- en inkomensfactoren (de afwezigheid van werk of een inkomen) (zie Mulder et al., 2023, voor een inventarisatie van de PmG interventies).

Tot op heden is er geen wetenschappelijke studie geweest die de bestaande kennis over (preventieve) interventies gericht om (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te voorkomen, systematisch heeft samengevat en geëvalueerd. Een eerdere systematische literatuurstudie van Pardal en collega's (2023) heeft de effectiviteit van preventieve instrumenten in de georganiseerde criminaliteit onderzocht, waarbij specifiek is gekeken naar de wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten. Een systematisch overzicht van (de effectiviteit van) interventies gericht op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit ontbreekt tot op heden. Het doel van de huidige studie is dan ook om de beschikbare kennis over interventies gericht op het voorkomen van (verdere) individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit in kaart te brengen. Een dergelijk overzicht kan handvatten bieden voor het verder ontwikkelen en aanpassen van het huidige beschikbare aanbod aan interventies, al dan niet om algemene jeugdcriminaliteit tegen

te gaan of te voorkomen. Hiertoe wordt via een systematische literatuurstudie een overzicht
Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 8
gegeven van de huidige internationale wetenschappelijke literatuur aangaande georganiseerde criminaliteitsinterventies.

Risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit
Over het algemeen wordt aangenomen dat de kans dat een interventie effectief is, toeneemt wanneer de interventie aansluit bij de risico- en beschermende factoren (ook wel criminogene behoeften) van een individu. Vaak wordt hierbij verwezen naar het Risk-Need-Responsivity model, een criminologisch model ontwikkeld door Andrews en Bonta (2006). Dit model stelt dat interventies die rekening houden met een drietal theoretische principes – het risico-

,
behoefte- en responsiviteitsbeginsel – in het ontwerp en de implementatie van een interventie, effectievere uitkomsten hebben als het gaat om het verminderen van criminaliteit dan interventies die geen rekening houden met de drie principes (Andrews & Bonta, 2006). Het risicobeginsel gaat over de intensiteit van de interventie. Daders met een hoger risico op (herhaling van) delict gedrag, hebben een intensievere interventie nodig dan daders met een laag risico op (herhaling van) de problematiek. Het responsiviteitsbeginsel helpt te bepalen hoe

het individu wordt behandeld, afhankelijk van de levensstijl, motivatie en intellectuele mogelijkheden van de dader.

Het behoeftebeginsel stelt dat interventies gericht moeten zijn op het verminderen van de invloed van risicofactoren op de ontwikkeling van personen, terwijl de invloed van beschermende factoren juist moet worden versterkt, zodat het criminele gedrag indirect kan worden verminderd (Andrews et al., 1990). Risico- en beschermende factoren zijn factoren die

de kans op bepaald problematisch gedrag, in dit geval de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vergroten dan wel verkleinen. Deze factoren kunnen relevant zijn om inzicht te krijgen in de benodigde acties binnen een interventie en kunnen bovendien helpen bij het identificeren van jongeren die een vergrote kans lopen om betrokken te raken bij georganiseerde

criminaliteit risicobeginsel). Kortom, voor het ontwikkelen van effectieve preventie- en interventiestrategieën om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verkleinen, is inzicht in de risico- en beschermende factoren essentieel.

Eerdere internationale systematische literatuuronderzoeken hebben de factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit vergroten of verkleinen in kaart gebracht

(Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2020; 2022; Comunale et al., 2020). Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in individuele, familie, vriendschaps- en omgevingsfactoren. Het is belangrijk om op te merken dat de genoemde factoren sterk met elkaar kunnen samenhangen en elkaar onderling kunnen beïnvloeden (Comunale et al., 2020).

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 9

Dat deze factoren gerelateerd zijn aan betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, betekent

overigens niet dat deze factoren ook direct betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit veroorzaken.

Als het gaat om de individuele risicofactoren, hebben mannen een hoger risico om bij georganiseerde criminaliteit betrokken te raken dan vrouwen (Calderoni et al., 2022). Dit geldt

ook voor personen die behoren tot een etnische minderheidsgroepering (Adamse et al., te verschijnen). Een mogelijke verklaring voor dit laatste is dat deze groepen systematisch ongelijk worden behandeld, bijvoorbeeld op school of werk, waardoor ze in hun persoonlijke ontwikkeling worden belemmerd. Bovendien kunnen rekruteerders een voorkeur hebben voor iemand met eenzelfde etnische achtergrond (Comunale et al., 2020). Personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep behoren over het algemeen tot een groep met een laag sociaaleconomische status (armoede, schulden, laag opleidingsniveau) (Calderoni et al., 2022). Georganiseerde criminaliteit kan voor deze personen een alternatief carrièrepad bieden (Comunale et al., 2022).

Alhoewel in het algemeen het ontbreken van een conventionele baan wordt geassocieerd met betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zijn er ook conventionele banen die het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit juist vergroten (Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2022). Dit wordt vermoed voor zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld belastingadviseurs, advocaten en accountants), personen die werkzaam zijn in sectoren die bepaalde kansstructuren bieden (bijvoorbeeld politie, douane of burgerzaken), en personen in beroepen die te maken hebben met (internationale) mobiliteit (bijvoorbeeld taxichauffeurs, luchthavenmedewerkers en autodealers) of beroepen met een uitgesproken sociaal karakter (bijvoorbeeld bartenders, uitsmijters en coffeeshopmedewerkers). Ook een geschiedenis van betrokkenheid bij algemene vormen van criminaliteit, zoals gewelds- en vermogensdelicten, blijkt een risicofactor (Calderoni et al., 2022). Een crimineel verleden kan

wijzen op criminele bereidheid en bekwaamheid en daardoor de kans om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit vergroten (Calderoni et al., 2022; Communale et al., 2022). Tot slot kunnen negatieve levensgebeurtenissen, zoals het overlijden van een familielid of dierbare vriend, het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep vergroten (Adamse et al., te verschijnen).

Personen waarvan familieleden of vrienden zich schuldig maken aan georganiseerde criminaliteit, hebben zelf ook een grotere kans om bij soortgelijke activiteiten betrokken te raken (Adamse et al., te verschijnen; Van Dijk et al., 2022). Criminele sociale relaties bieden niet alleen meer gelegenheid om onderdeel te worden van een georganiseerde Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 10 criminaliteitsgroep, maar dragen ook bij aan het onderlinge vertrouwen. Onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat zonen met een moeder in de georganiseerde criminaliteit drie keer zoveel kans om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan zonen met een vader in de georganiseerde criminaliteit (Van Dijk et al., 2022). Vermoed wordt dat dit te maken heeft met de zogenoemde ‘gender paradox’: wanneer vrouwen (in het algemeen lager risico) betrokken zijn bij georganiseerde criminaliteit, is dit vaak een teken van een grote concentratie van criminele familieleden in het algemeen.

Een grotere blootstelling aan georganiseerde criminaliteitsgroepen in de buurt vergroot eveneens het risico om zelf daarbij betrokken te raken. Deze omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat personen dezelfde levensstijl gaan overnemen, al dan niet gedwongen of door gebrek aan alternatieven (Calderoni et al., 2020). Overeenkomsten in (straat)waarden en normen en bekendheid met de buurt kunnen voor georganiseerde criminaliteitsgroepen bovendien redenen zijn om personen te rekruteren uit een bepaald gebied (Calderoni et al., 2022).

Samenvattend laat het beschikbare onderzoek zien dat er doorgaans sprake lijkt te zijn van complexe interacties tussen risico- en beschermende factoren op individueel, familie, vriendschaps- en omgevingsniveau. Alhoewel algemene vormen van criminaliteit en georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur (conceptueel) van elkaar verschillen, lijken de risico- en beschermende factoren tussen beiden grotendeels te overlappen.

Het risico op betrokkenheid bij algemene criminaliteit wordt bijvoorbeeld verhoogd door armoede en schulden, het omgaan met antisociale vrienden en het hebben van criminele ouders, broers en/of zussen (Farrington & Welsh, 2008). Om ervoor te zorgen dat (toekomstige) interventies de betrokkenheid van personen bij georganiseerde criminaliteit voorkomen of verminderen, is het belangrijk dat de programma’s zich bij uitstek richten op het beïnvloeden van de hierboven beschreven risicofactoren op individueel, gezins- en breder sociaal niveau.

Huidige studie

In deze studie wordt via een systematische literatuurstudie de huidige stand van zaken binnen de internationale wetenschappelijke literatuur aangaande interventies, die betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit proberen tegen te gaan of te voorkomen, geëvalueerd. Dit onderzoek beoogt daarmee antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen: 1) Op welke

risico- en beschermende factoren zijn bestaande interventies gericht? 2) Wat is er bekend over

de effectiviteit van deze interventies en welke werkzame elementen dragen hieraan bij? 3) Welke uitdagingen worden er benoemd bij het realiseren van deze interventies?

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 11

De resultaten van deze studie kunnen meer inzicht geven in de kenmerken en mate van effectiviteit van interventies die betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen dan wel te verminderen. Een overzicht van effectieve interventies en/of hun werkzame elementen zouden beleidsmakers kunnen ondersteunen bij het (door)ontwikkelen van toekomstige interventies. Bovendien legt dit onderzoek mogelijke hiaten in de huidige wetenschappelijk kennis bloot en vormt het daarmee een startpunt voor vervolgonderzoek.

Methodie

Om de beschikbare wetenschappelijke kennis over (preventieve) interventies die de individuele

betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen of te verminderen te onderzoeken, is een internationale systematische literatuurstudie uitgevoerd.¹ Voor het identificeren van de studies zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022): Scopus, Web

of Science, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS), APA PsycInfo, Medline,

and Criminal Justice Abstracts. Er zijn twee type zoektermen gebruikt. Het eerste type refereerde naar georganiseerde criminaliteit of georganiseerde criminaliteitsgroepen (bijvoorbeeld, organized crime OR mafia OR criminal organization) en het tweede type naar preventie of interventie methodes (bijvoorbeeld, programme OR intervention OR project). De geraadpleegde databases bevatten wetenschappelijke literatuur zonder enige restricties op studie design, datum en geografische locatie. Vanuit de zes geraadpleegde databases zijn in totaal 20.310 documenten geïdentificeerd (zie het gehele selectieproces in Figuur 1).

Na het verwijderen van dubbele studies via EndNote (n= 6.901), zijn alle opgehaalde documenten, op basis van de titel en abstract, door een onderzoeker geïncludeerd of geëxcludeerd (n= 13.409). Voor dit proces zijn de overgebleven studies geüpload in ASReview,

een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken het screeningsproces

versnelt (Van de Schoot et al., 2021) (zie ASReview proces in Appendix A). Door het gebruik

van ASReview zijn 2.616 (19,5%) in plaats van alle 13.409 artikelen op titel en abstract gescreend.

De gevonden studies moesten aan een aantal selectiecriteria voldoen om te worden opgenomen in de huidige systematische literatuurstudie.² Ten eerste moest de studie een interventie beschrijven die gericht is op het voorkomen en verminderen van betrokkenheid in

1 Bij het selecteren van de artikelen zijn de richtlijnen van PRISMA gevolgd.

2 Om conclusies te kunnen trekken over de effectiviteit van de interventies, waren de criteria voor eventuele

kwantitatieve studies strikter. Aangezien er geen kwantitatieve studies zijn geïncludeerd, worden deze criteria

beschreven in Appendix B.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 12

georganiseerde criminaliteit. Vanwege specifieke zorgen omtrent jonge aanwas lag de focus van het huidige onderzoek in eerste instantie op jongeren (12-18 jaar) en jongvolwassenen (18-

23 jaar), maar de systematische literatuurstudie is niet beperkt tot deze doelgroepen, aangezien

interventies voor volwassenen mogelijk ook relevante perspectieven kunnen bieden voor jongere doelgroepen. Ten tweede moest de studie een interventie beschrijven die georganiseerde criminaliteit op individueel niveau aanpakt. Dat houdt in dat de betreffende interventie zich direct moest richten op gedragsveranderingen van de betrokken persoon, in plaats van interventies op een hoger aggregatieniveau, bijvoorbeeld via een bestuurlijke aanpak

of situationele criminaliteitspreventie. Ten derde, zijn interventies met enkel een repressief karakter, bijvoorbeeld aanhoudingen door politie, niet meegenomen in de huidige analyse. Naast deze inhoudelijke criteria moest een opgenomen studie minimaal één interventie rapporteren die al is geïmplementeerd (niet in proces/ontwikkeling), een peer-reviewed, primaire studie betreffen (bijvoorbeeld geen literatuuronderzoek, conferentie materiaal of dissertaties) en geschreven zijn in het Engels of Nederlands. Taal als criteria is tijdens de screeningsfase in plaats van de identificatiefase meegenomen, om te verzekeren dat er geen grote aantallen artikelen werden gemist als de focus slechts op Engelse en Nederlandse literatuur zou liggen.

Uit de eerste titel en abstract screeningsronde kwamen 490 potentieel relevante studies naar voren. Om te voorkomen dat er ten onrechte relevante artikelen zijn geëxcludeerd, heeft een tweede onderzoeker een tweede screeningsronde uitgevoerd (zie Appendix A). Hieruit volgde 9 additionele artikelen. Een aantal publicaties bleek niet vindbaar of niet toegankelijk (n= 146). Om te bepalen of een studie daadwerkelijk voldeed aan de inclusiecriteria, zijn de volledige publicaties door een onderzoeker bestudeerd. Ter controle bestudeerde een tweede onderzoeker random tien procent van de publicaties. Hieruit bleek dat beide onderzoekers volledig eensgezind waren over de uiteindelijke beslissing over het opnemen of uitsluiten van het gescreende artikel. Van de 499 potentieel relevante studies zijn uiteindelijk twee studies geïncludeerd. Naast het doorzoeken van de databases, zijn er acht additionele (potentieel) relevante studies gevonden door middel van de sneeuwbal methode – waarbij op basis van de referentielijst van de geïncludeerde studies en geëxcludeerde literatuur reviews is gezocht naar

relevante documenten.

3 Na een full-tekst screening, konden uiteindelijk geen van deze studies worden geïncludeerd.

3 Een aantal systematische literatuurstudies over georganiseerde criminaliteit (zie bijvoorbeeld Anagnostou &

Doberstein, 2021) zijn afgevalen bij de titel en abstract screeningronde, maar apart gehouden om te gebruiken

voor de referentiecheck.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 13

Het merendeel van de gevonden studies viel af, omdat de doelgroep niet voldeed aan de definitie van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.⁴ Betrof het wel de juiste doelgroep, dan was de interventie vaak niet gericht op het verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (maar bijvoorbeeld op het verminderen van agressief gedrag) of betrof het bestuurlijke of repressieve initiatieven.

De twee geschikte documenten vanuit de full-text screeningsfase zijn vervolgens door twee onafhankelijke onderzoekers gecodeerd. Van beide studies werden de belangrijkste kenmerken genoteerd in een Excel spreadsheet waaronder informatie over de auteurs en het jaar

van publicatie, de interventie (bijvoorbeeld het doel, de doelgroep), het studieontwerp (bijvoorbeeld methode, participanten), de resultaten en conclusie. Tot slot is de kwaliteit van

de geïncludeerde studies beoordeeld aan de hand van de CASP-checklist⁵ voor kwalitatieve studies. In Appendix C wordt de volledige kwaliteitsbeoordeling beschreven en gereflecteerd op de onvolkomenheden van de geïncludeerde studies.

[Figuur 1 ongeveer hier]

Resultaten

Interventie en risico- en beschermende factoren

De eerste geïncludeerde interventie, Project Engage, is geïmplementeerd in het Verenigd Koninkrijk (zie Tabel 1 voor een overzicht van de interventies). Deze interventie is ontwikkeld

om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden. De studie beoogde Project Engage te evalueren aan de hand van semigestructureerde interviews met acht personen die direct of indirect bij de interventie betrokken waren (o.a. jeugdwerkers, ouders). Aan de interventie zelf namen uiteindelijk 22 jongens deel.⁶ Voor het identificeren van de 4 Street gang-leden houden zich doorgaans bezig met andere typen criminaliteit dan georganiseerde criminaliteit.

Gang-leden zijn bijvoorbeeld relatief vaak betrokken bij delicten die niet gericht zijn op het verkrijgen van

financieel of materieel voordeel (geweld, openbare orde delicten) (Weerman et al., 2009).

Studies over gangs zijn

dan ook alleen meegenomen als uit de documenten bleek dat de gang-leden betrokken waren bij georganiseerde

criminaliteit. Veel studies betroffen gang-relateerde literatuur en het was op basis van de titel en abstract niet altijd

evident of deze literatuur ook echt georganiseerde criminaliteit betrof. Daardoor zijn veel documenten doorgezet

naar de full-text screeningsfase ondanks dat de abstracts niet direct wezen op georganiseerde criminaliteit.

5 CASP-checklists worden gebruikt om onderzoek systematisch te beoordelen op betrouwbaarheid, relevantie en

resultaten. Website: <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>

6 Aanvankelijk werden 33 jongeren geïdentificeerd op basis van een lijst met risico- en beschermende factoren.

Op vier na weigerden deze jongeren vrijwillig mee te doen aan de interventie. Daarom waren de behandelaars

genoodzaakt nog 18 jongeren naar het programma door te verwijzen, die samen met vier uit het vorige cohort

een nieuw cohort van 22 deelnemers vormden.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 14

risicojongeren werden individuele (eerdere justitiecontacten, middelenmisbruik, opleidingsniveau en schorsingen), familie (het hebben van familieleden in georganiseerde criminaliteit en ervaringen met huiselijk geweld) en omgevingsfactoren (de mate van georganiseerde criminaliteit in de buurt) aangehouden (Hurley & Boulton, 2021). De interventie zelf richtte zich voornamelijk op het creëren van een positief rolmodel (beschermende familie factor) en het faciliteren van mogelijkheden op het gebied van werk en

opleiding (individuele risicofactor). Volgens de auteurs kan een mentor functioneren als een positief rolmodel die de mogelijkheden van alternatieve, niet-criminele levenspaden voor de jongeren tastbaar maakt. Elke participant werd voor zes maanden ondersteund door een persoonlijke mentor. De ondersteuning door de mentor omvatte praktische ondersteuning (bijvoorbeeld helpen bij het aanmelden voor een rijbewijs), een-op-een monitoring en het

faciliteren van toegang tot werk en scholing. De precieze inhoud van de interventie werd aangepast aan de individuele omstandigheden en behoeften van de deelnemende jongeren. De tweede interventie, Pohna: Keepers of the Fire, vond plaats in Canada en had als doel om te voorkomen dat risicjongeren in georganiseerde criminaliteit betrokken raakten. De

studie beoogde de interventie te beschrijven en te evalueren door voor vijf deelnemers (drie jongeren en twee meisjes) een casestudie uit te voeren. Deelnemers werden geselecteerd op basis van betrokkenheid bij criminaliteit of bende-gerelateerde activiteiten van henzelf, vrienden of familie (individuele, familie en vriendschaps risicofactoren). De interventie richtte

zich specifiek op jongeren met een Aboriginal achtergrond (individuele risicofactor). Pohna is

dan ook gebaseerd op een Aboriginal-specifiek theoretisch kader met een focus op de weerbaarheid van de familie (LaBoucane-Benson, 2009). Het idee achter de interventie was dat

hoe meer jongeren verbonden zijn met hun familie, gemeenschap en hun natuurlijke omgeving,

hoe veerkrachtiger zij zullen zijn en hoe meer weerstand zij kunnen bieden tegen de verlokkingen van georganiseerde criminaliteit. Het uitgangspunt was dat wanneer jongeren worden omringd door ondersteunende instanties en volwassenen, dit hun ontwikkeling ten goede zou komen. De interventie focuste zich dan ook voornamelijk op het gebrek aan stabiliteit

en ondersteuning in de familiesfeer (een familierisicofactor). Ook deze interventie betrof maatwerk; elke deelnemer identificeerde eigen doelen, bedacht hoe deze konden worden bereikt

en bracht op basis hiervan zijn of haar behoeftes in kaart. Het programma creëerde vervolgens

een zogenoemde “circle of support”, bestaande uit een persoonlijke coördinator en relevante instanties. Het steunnetwerk hielp de jongeren om de door hen gewaardeerde doelen te bereiken, voornamelijk op het gebied van reeds lopende strafrechtelijke sancties en scholing (bijvoorbeeld het voldoen aan proeftijdvoorwaarden of het verhogen van schoolaanwezigheid).

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 15

Beide interventies vertonen een aantal overeenkomsten. Zowel Project Engage als Pohna werden ontwikkeld voor personen met een verhoogd risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Daarbij richtten de interventies zich specifiek op jongeren. Betrokkenheid bij criminele activiteiten of het hebben van familieleden/vrienden met een crimineel verleden waren in beide projecten belangrijke factoren om te bepalen of iemand risico

liep om in georganiseerde criminaliteit terecht te komen. Beide programma's stimuleerden beschermende factoren door middel van het bieden van maatwerk en individuele ondersteuning.

Hierbij werd er geprobeerd om een vertrouwensrelatie op te bouwen tussen de uitvoerder van de interventie (mentor of coördinator) en de betreffende jongere. Bij elk van de interventies waren meerdere instanties betrokken. Het stimuleren van scholing vormde beide interventies een belangrijk component.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 16

Tabel 1

Karakteristieken geïncludeerde studies

Referentie (Boulton et al., 2019) (Erickson et al., 2011)

Land Verenigd Koninkrijk Canada
 Karakteristieken studie
 Onderzoeksmethoden Kwalitatief Kwalitatief
 Methoden
 dataverzameling
 Semigestructureerde
 interviews met 8
 betrokkenen waaronder
 jongerenwerkers en ouders.
 Casestudies van 5 jongeren
 die participeren in de
 interventie
 Interventie
 Naam Project Engage Pohna: Keepers of the Fire
 Niveau Individueel Individueel
 Maatwerk of
 algemeen
 Maatwerk Maatwerk
 Duur 6 maanden 1 jaar b
 Uitvoerder Politie in samenwerking
 met andere relevante
 organisaties (bv. jeugdhulp)
 Native Counseling Services of
 Alberta (NSCA) in
 samenwerking met andere
 relevante organisaties (bv.
 scholen)
 Participanten c
 Aantal 22 5
 Leeftijd 13-18 13-16
 Gender Man Man (3) /vrouw (2)
 Etniciteit Niet gespecificeerd Niet gespecificeerd in
 aantallen, maar het merendeel
 is van inheemse afkomst
 (Aboriginal)
 Betrokkenheid
 georganiseerde
 criminaliteit
 Al betrokken d Risicogroep voor
 betrokkenheid bij
 georganiseerde criminaliteit
 Noot. a Hierbij refereren we naar de beoogde doelgroep, niet naar de uiteindelijke
 participanten van de interventie.
 b Op het moment van publicatie was de interventie voor een jaar uitgevoerd. De precieze
 duur van de uiteindelijke
 interventie wordt niet gespecificeerd in het artikel. c Hierbij refereren we naar de
 participanten van de interventie
 in tegenstelling tot studieparticipanten of de initiële doelgroep d De interventie was
 ontwikkeld voor risicojongeren,
 echter bleken de uiteindelijk geselecteerde participanten allemaal gelinkt aan georganiseerde

criminaliteitsgroepen.

Effectiviteit en werkzame elementen

Vanwege het kleine aantal geïncludeerde studies en het kwalitatieve design van de opgenomen

studies is het niet mogelijk om iets te zeggen over de mate van effectiviteit van de beschreven georganiseerde criminaliteitsinterventies. Daarom is er gekeken naar welke uitkomsten en werkzame elementen er in de studies naar voren komen op basis van kwalitatieve observaties.

Aangezien de tweede studie naar Pohna per case uitweidt over de individuele progressie en

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 17
geen algemene uitspraken doet over de uitkomst van de interventie, gaan we hier voornamelijk

in op de uitkomsten van de eerste studie.

De evaluatie van Project Engage benoemt een aantal positieve gedragsveranderingen van de jongeren zoals het hebben van meer respect naar ouders en leraren, het minder gebruiken

van scheldwoorden en vaker op tijd komen. Drie van 22 participanten startten met een nieuwe

baan of studie. Voor twee van hen waren deze uitkomsten mogelijk een gevolg van extra ondersteuning die zij hebben gekregen na de initiële interventieperiode. Ook concluderen de auteurs dat er vooruitgang werd geboekt in het herstellen van het contact en het vertrouwen tussen betrokken families en instanties. Op basis van interviews identificeren de onderzoekers een aantal werkzame elementen. Allereerst zou individueel maatwerk van belang zijn voor een

goede ondersteuning en het ontwikkelen van een vertrouwensband met de deelnemers. Ook beschouwden ze de relatie met de familie van de jongere als essentieel voor het realiseren van langdurige impact. Hierdoor wordt de geboekte vooruitgang ook sneller thuis doorgezet en houden medewerkers de jongeren makkelijker in het zicht. Bovendien gaven de medewerkers aan dat de directe uitvoerder van het interventieprogramma (de mentor) een belangrijke factor is in het succes van de interventie. De mentor moet iemand zijn die een vertrouwensband weet

te creëren met de jongeren, kan fungeren als rolmodel, zich kan inleven in de jongeren (door eigen ervaring of groot inlevingsvermogen) en die de jongeren behandelt als volwassenen.

Uitdagingen

In de kwalitatieve evaluatie van Project Engage kwam een aantal uitdagingen rond de interventie naar voren. Ten eerste waren medewerkers genoodzaakt om een nieuwe groep voor

de interventie aan te wijzen vanwege een beperkte betrokkenheid en inzet van de initieel gekozen jongeren. Ten tweede waren de deelnemers al betrokken bij georganiseerde criminaliteit, terwijl de interventie eigenlijk ontwikkeld was voor risicojongeren. Hierdoor was

het onderhouden van contact lastig, vanwege de chaotische levensstijl van de jongeren en gevoel van onveiligheid van de medewerkers, en werd het succes van de interventie mogelijk belemmerd. Ten derde waren jongeren van zestien jaar en ouder minder makkelijk te beïnvloeden dan deelnemers van jongere leeftijd, omdat zij zichzelf al relatief volwassen voelden. Ten vierde maakte de korte tijdsspanne van de interventie dat er extra geld en inspanning nodig was om bepaalde positieve uitkomsten te realiseren. Ten slotte, zorgde de betrokkenheid van meerdere instanties bij de uitvoering van de interventie soms voor frictie, zoals het ervaren van druk vanuit het management, miscommunicatie, onenigheid en niet overeenkomende verwachtingen.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 18

De studie naar Pohna benoemt ook een aantal uitdagingen. Vaak was een onstabiele familiesituatie van negatieve invloed op de levens van de deelnemers, maar lag dit vanwege de complexiteit van de situatie, buiten het bereik van de interventie. Medewerkers benadrukten het belang van doorverwijzen van familie naar andere hulpverleningsinstanties, zodat jeugdwerkers zich kunnen focussen op de ondersteuning van de jongere. Bovendien bleken de benodigde organisatorische middelen enigszins te zijn onderschat. Het doorverwijzen van jongeren en de ondersteuning van jongeren door de jeugdhulpcoördinator kostten bijvoorbeeld meer mankracht dan er beschikbaar was.

Discussie

Het doel van de huidige studie was om inzicht te geven in de bestaande kennis van interventies

gericht op het voorkomen van (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit in Nederland. Hiertoe werd een systematische literatuurstudie van de beschikbare

internationale wetenschappelijke literatuur uitgevoerd.

Met de toenemende zorgen over de betrokkenheid van jongeren in georganiseerde criminaliteit en het feit dat georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur conceptueel wordt onderscheiden van algemene vormen van criminaliteit, was de verwachting

dat de literatuurstudie meerdere interventies specifiek ontwikkeld om individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit te voorkomen zou opleveren. De resultaten van de systematische literatuurstudie laten echter zien dat er tot op heden nauwelijks wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar (de effectiviteit van) interventies die zijn gericht op

het verminderen of voorkomen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Er zijn twee

kwalitatieve studies geïdentificeerd die interventies beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit probeerden te verminderen. Beide interventies zijn ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden door individuele ondersteuning op maat te faciliteren en een vertrouwensband tussen jeugdwerkers en jongeren te creëren. Het hebben van een positief rolmodel (familie- en vriendschapsfactor), het hebben van werk (individuele factor), scholing (individuele factor) en

de weerbaarheid van de familie (familiefactor) bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Bestaand onderzoek suggereert dat ook criminogene omgevingsfactoren de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit kunnen vergroten of verkleinen (Adamse et al., te verschijnen). De interactie tussen individu en bredere sociale omgeving lijkt in de huidige interventie praktijk nog onderbelicht te worden, al is het aantal interventies waarop deze voorlopige conclusie gebaseerd is klein.

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 19

De beperkte resultaten uit de literatuurstudie kunnen door verschillende redenen worden verklaard. Allereerst, lopen wetenschappelijke evaluaties van interventies per definitie achter op de interventiepraktijk. De huidige studie is gebaseerd op gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek en heeft praktijkgerichte literatuur, zoals overheids- en politierapporten, niet geïncorporeerd. Voor een overzicht over de kennis die in de praktijk aanwezig is over interventies

gericht op het verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit wordt verwezen naar Mulder et al. (2023). Een tweede mogelijke verklaring is dat (mogelijk) wordt verwacht dat de huidige interventies gericht op het verminderen van algemeen crimineel gedrag ook toepasbaar zijn op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vooral nu blijkt dat de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen (Adamse et al., te verschijnen). Onderzoek laat zien dat de criminele carrières van daders van georganiseerde criminaliteit zich vaak anders ontwikkelen dan daders van algemene criminaliteit (Van Koppen et al., 2010a; Van Koppen et al., 2010b), wat zou kunnen betekenen dat eventuele verschillen tussen de risico- en beschermende factoren voor beide criminaliteitsvormen pas op latere leeftijd zichtbaar worden. Ten slotte werd, in een streven naar een duidelijk onderscheid tussen interventies gericht op het voorkomen van betrokkenheid bij specifiek georganiseerde criminaliteit, bij het identificeren van relevante studies een enge definitie van georganiseerde criminaliteit gehanteerd. Dit heeft wellicht invloed gehad op het aantal uiteindelijk geïnccludeerde studies.

De systematische literatuurstudie laat zien dat in beide opgenomen studies een “theory of change” aanpak ontbreekt, waarbij subdoelen worden gedefinieerd (op basis van risico- en beschermende factoren), er wordt nagegaan hoe deze subdoelen bijdragen aan het behalen van het ultieme doel (het verminderen van betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit) en expliciet wordt gemaakt hoe deze sub- en hoofdoelen te meten zijn (Weiss, 1995). Het is dan ook van belang dat in de verslaglegging van toekomstige studies meer aandacht wordt besteed aan een gedegen beschrijving van de theoretische onderbouwing van de interventie (e.g., heldere omschrijving van de aanpak, uitvoerders en randvoorwaarden voor het uitvoeren van de interventie) en een volledige methode sectie wordt opgenomen (e.g., concrete beschrijving van operationalisatie, codeerwijze en analysemethode).

De afgelopen jaren hebben officiële instanties veel tijd, menskracht en geld in gestoken in (preventieve) interventies gericht op het verminderen van betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit. Voor interventies in het kader van PmG stelt de overheid bijvoorbeeld structureel 82 miljoen ter beschikking (Rijksoverheid, 2022a). De huidige Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 20 systematische literatuurstudie laat zien dat er nog weinig kennis beschikbaar is over de mate waarin en de manieren waarop georganiseerde criminaliteitsinterventies al dan niet effectief zijn. In de praktijk heerst vaak het principe ‘baat het niet, dan schaadt het niet’, terwijl er meerdere voorbeelden bestaan van interventies die wel degelijk een averechtste werking hadden, bijvoorbeeld omdat individueel delinquent gedrag toenam of omdat ongewenst gedrag werd genormaliseerd (Deković, 2010; Kruisbergen & De Jonge, 2023).

De systematische literatuurstudie benadrukt dan ook het belang van meer gedegen wetenschappelijk onderzoek naar de werkzaamheid van interventies gericht op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit door een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. De beschikbaarheid aan kennis op het gebied van (effectieve)

interventies gericht op het verminderen of tegengaan van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit is nog zeer beperkt en valide kwalitatief onderzoek is een eerste stap om meer en beter zicht te krijgen op de context waarin en mechanismen waardoor interventies zouden kunnen slagen. Kwantitatief onderzoek, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een randomized control trial of single case experimental design, is uiteindelijk nodig om de effectiviteit van interventies vast te kunnen stellen.

Op deze wijze kan worden onderzocht of de aanbevelingen (naar aanleiding van de uitdagingen) en werkzame elementen die naar voren zijn gekomen uit de literatuurstudie, zoals

een preventieve vroegtijdige aanpak en individuele coaching, daadwerkelijk effectief zijn. Bovendien zal toekomstig onderzoek moeten uitwijzen in hoeverre georganiseerde criminaliteitsinterventies doeltreffend en noodzakelijk zijn. Met andere woorden of deze specifieke interventies meer effect hebben op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit dan algemene criminaliteitsinterventies. Aangezien de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen en deze factoren de basis vormen voor effectieve interventies, is het

van belang meer inzicht te krijgen in hoe sterk de invloed van deze risico- en beschermende factoren is. Door middel van longitudinaal onderzoek kan worden onderzocht in welke mate verschillende typen risico- en beschermende factoren (bijvoorbeeld individuele of omgevingsfactoren) van toepassing zijn en of de processen, via welke deze risicofactoren invloed uitoefenen, per criminaliteitstype en over leeftijd van elkaar verschillen. Dit geeft meer

inzicht in wat voor interventiestrategie per criminaliteitstype en per leeftijdscategorie nodig is.

Kortom, vanwege de groeiende zorgen over de (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit is er de afgelopen jaren veel tijd en geld geïnvesteerd in specifieke interventies gericht op het voorkomen of doen stoppen van die betrokkenheid. Het Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 21

huidige onderzoek laat echter zien dat er tot op heden te weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van dergelijke interventies. Om te verzekeren dat toekomstige interventies, zoals die onder de vlag van PmG,

feitelijk doeltreffend zijn, onderstreept de huidige studie het belang dat (1) interventies gericht

zijn op de uit de literatuur bekende risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit en (2) dat die interventies een theory of change aanpak hanteren. Daarnaast benadrukt het onderzoek (3) de noodzaak van kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek – gecombineerd met valide kwalitatieve onderzoeksmethoden - naar interventies gericht op het verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.

Auteur Bijdragen:

Conceptualisatie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Databases raadplegen, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Titel en abstract screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Full-text screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW],

Schrijven,

[GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven – herzien en bewerken, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Supervisie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW].

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 22

Referenties

Adamse, I., [GEMASKEERD VOOR REVIEW] (te verschijnen). The risk and protective

factors for entering organized crime groups: A systematic review using ASReview. Manuscript ingediend voor publicatie in *European Journal of Criminology*.

Anagnostou, M., & Doberstein, B. (2021). Illegal wildlife trade and other organised crime: A scoping review. *Ambio*, 51(7), 1615–1631.

Andrews, D.A., & Bonta, J. (2006). *The psychology of criminal conduct*. Newark: Anderson Publishing.

Andrew, D.A., Bonta, J., & Hoge, R.D. (1990). Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology. *Criminal Justice and Behavior*, 17, 19-52.

*Boulton, L.J., Phythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: A qualitative evaluation. *Policing*, 42(5), 887–900. <https://doi.org/10.1108/pijpsm-04-2019-0043>

Calderoni, F., Campedelli, G.M., Comunale, T., Marchesi, M.E., & Savona, E.U. (2020). Recruitment into organised criminal groups: A systematic review. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, (583), 1-28.

Calderoni, F., Comunale, T., Campedelli, G.M., Marchesi, M., Manzi, D., & Frualdo, N. (2022). Organized crime groups: A systematic review of individual-level risk factors related to recruitment. *Campbell Systematic Reviews*, 18(1), 1–87. <https://doi.org/10.1002/cl2.1218>

Campedelli, G.M., Calderoni, F., Comunale, T., & Meneghini, C. (2019). Life-course criminal trajectories of mafia members. *Crime & Delinquency*, 67(1), 111–141. <https://doi.org/10.1177/0011128719860834>

Comunale, T., Calderoni, F., Marchesi, M., Superchi, E., & Campedelli, G.M. (2020). Systematic review of the social, psychological and economic factors relating to involvement and recruitment into organized crime. In D. Weisburd, E.U. Savona, B. Hasisi, F. Calderoni (eds.), *Understanding recruitment to organized crime and terrorism* (pp. 175-204). https://doi.org/10.1007/978-3-030-36639-1_8

Deković, M. (2010). Effecten van interventies: baat het niet, dan schaadt het niet? *Kind en adolescent*, 31(2), 98–101. <https://doi.org/10.1007/bf03089706>

*Erickson, K., LaBoucane-Benson, P., & Hossack, F. (2011). Creating a path by walking it - a year in review of Pohna: Keepers of the fire. *Alberta law review*. <https://doi.org/10.29173/alr141>

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 23

Farrington, D.P., & Welsh, B.C. (2008). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. New York: Oxford University Press.

Hurley, M., & Boulton, L. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, 20(2), 73–84. <https://doi.org/10.1108/sc-11-2020-0039>

Kessels, R. (2023). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023*. WODC. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3283/Cahier-2023-13-volledige-tekst.pdf?sequence=7&isAllowed=y>

Kleemans, E.R. (2007). Organized crime, transit crime, and racketeering. *Crime and Justice*, 35(1), 163-215.

Kleemans, E.R. (2012). Organized crime and the visible hand: A theoretical critique on the economic analysis of organized crime. *Criminology & Criminal Justice*, 13(5), 615–629. <https://doi.org/10.1177/1748895812465296>

Kleemans, E.R., & De Poot, C.J. (2008). Criminal careers in organized crime and social opportunity structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98.
<https://doi.org/10.1177/1477370807084225>

Kruisbergen, E., & De Jonge, M. (2023). Voorkomen is beter dan genezen..., toch? *Tijdschrift voor Veiligheid*, 22(3). <https://doi.org/10.5553/tvv/.000057>

Kuijpers, K. (2023, 30 april). Criminoloog over Rotterdamse explosies: Kijk vooral naar de ‘onzichtbare’ jongeren. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/30/criminoloog-over-rotterdamse-explosies-kijk-vooral-naar-de-onzichtbare-jongeren-a4163385>

Kugley, S., Wade, A., Thomas J., et al. (2016). Searching for studies: A guide to information retrieval for Campbell. *Campbell Systematic Studies*.

LaBoucane-Benson, P. (2009). Reconciliation, repatriation and reconnection: A framework for building resilience in Canadian indigenous families. [Doctoral dissertation, University of Alberta].

Mulder, E., Becking, E., Suiker, M., Geraads, S., & Hendriks, C. (2023). Jongeren in georganiseerde misdaad: Inventarisatie van bestaande kennis rond interventies ter preventie van georganiseerde misdaad onder jongeren. NWO. <https://nscr.nl/epic-rapport-tacit-knowledge/>

Nelen, H., & Kolthoff, E.W. (2018). Ambtelijke en bestuurlijke corruptie in Nederland: Waar staan we anno 2018? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(4), 507–523.
<https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2018060004005>

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 24
 Openbaar Ministerie. (2023, 10 januari). HARC-team onderschept bijna 47000 kilo cocaïne in 2022. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/01/10/harc-team-onderschept-bijna-47000-kilo-cocaine-in-2022>

Pardal, M., Eekelschot, L., Hoorens, S., & Blondes, E. (2023). Inzichten in de effectiviteit van preventieve instrumenten in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. RAND Corporation. <https://doi.org/10.7249/RRA2303-1>

Rijksoverheid. (2022a, juli 1). Extra geld voor tegengaan van jeugdcriminaliteit. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/01/extra-geld-voor-tegengaan-van-jeugdcriminaliteit>

Rijksoverheid. (2022b, juli 4). Nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/04/nieuwe-aanpak-leefbaarheid-en-veiligheid-in-wijken>

Rijksoverheid. (2022c, november 4). Strijd tegen georganiseerde misdaad opgevoerd op alle fronten. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/04/strijd-tegen-georganiseerde-misdaad-opgevoerd-op-alle-fronten>

Robinson, G., McLean, R.R., & Densley, J. (2018). Working county lines: Child criminal exploitation and illicit drug dealing in Glasgow and Merseyside. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(5), 694–711.
<https://doi.org/10.1177/0306624x18806742>

Schoenmakers, Y.M.M., & Mehlbaum, S.L. (2017). Drugsafval in Brabant. *Justitiële Verkenningen*, 43(2), 89–102. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502017043002006>

Van de Schoot, R., De Bruin, J., Schram, R., et al. (2021). An open source machine learning framework for efficient and transparent systematic reviews. *Nature Machine Intelligence*, 3(2), 125–133. <https://doi.org/10.1038/s42256-020-00287-7>

Van der Laan, A.M., Beerthuizen, M.G.C.J., & Boot, N.C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit

2020. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3058>

Van Dijk, M., [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Kleemans, E.R., Soudijn, M., & Van De Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law and Social Change*, 77(2), 207–227. <https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1>

Van Gestel, B. (2021). Liquidaties en de verbreding van excessief geweld. *Justitiële Verkenningen*, 47(4), 9–22. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004002>

Running Head: INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 25

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., & [GEMASKEERD VOOR REVIEW] (2010a). Comparing

criminal careers of organized crime offenders and general offenders. *European Journal of Criminology*, 7(5), 356–374. <https://doi.org/10.1177/1477370810373730>

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., Kleemans, E.R., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102–123. <https://doi.org/10.1093/bjc/azp067>

Weerman, F.M., Maxson, C.L., & Esbensen, F-A, et al. (2009). Eurogang program manual. St

Louis, MO: University of Missouri at St Louis.

Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *Proces*, 100(5), 264–275.

<https://doi.org/10.5553/proces/016500762021100005002>

Weiss, C.H. (1995). Nothing as practical as good theory: exploring theory-based evaluation for

comprehensive community initiatives for children and families. In *New approaches to evaluating community initiatives: concepts, methods, and contexts* (pp. 65–95). The Aspen institute.

* Alle studies met een asterisk zijn opgenomen in de systematische literatuurstudie.

INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 26

Appendix A

ASReview Proces

ASReview is een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken de relevantie van een artikel bepaalt en vervolgens de artikelen dienovereenkomstig ordent. Eerst, is één document en als relevant en één document als niet relevant gemarkeerd als voorkennis voor het algoritme. Vervolgens presenteert ASReview telkens de meest relevante studie nadat de screener een studie duidt als relevant’ of ‘irrelevant’. Een document werd als relevant beschouwt als het voldeed aan de criteria. Hierbij lag de focus op inclusie, wat betekent

dat alle studies - waarbij de onderzoeker geen overredende beslissing konden maken op basis van de titel en abstract – zijn geïncludeerd. Na het bestuderen van honderd opeenvolgende irrelevante studies, stopte de eerste screener vanwege de onwaarschijnlijkheid van het identificeren van nieuwe relevante artikelen. Een tweede screener voerde een extra titel en abstracts screeningsronde uit om te controleren voor onjuist geëxcludeerde studies door afnemende concentratie. In deze tweede ronde, zijn alle ‘relevante’ studies uit ronde één gebruikt als voorkennis in ASReview, waarna alle ‘geëxcludeerde’ en ‘niet-gescreende’ artikelen overbleven voor een extra screeningsronde. Eveneens, stopte de tweede screener na het screenen van honderd opeenvolgende irrelevante studies.

INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 27

Appendix B

Additionele Criteria Kwantitatieve Studies

De studies moesten de effectiviteit empirisch testen door middel van een experimenteel

of quasi-experimenteel ontwerp. Er moest ook sprake zijn van voor- en nametingen van de variabelen die de individuele betrokkenheid van georganiseerde criminaliteit reflecteren.

Deze

variabelen kunnen bijvoorbeeld gebaseerd zijn zelfrapportages, rapportages van leeftijdsgenoten of officiële records. Om te verzekeren dat we studies includeren die een bepaalde mate van kwaliteit behelzen, moesten de studies op zijn minst level 3 scoren op de Maryland Scientific Method Scale (MSMS). Er waren geen eisen wat betreft de conditie van de controlegroepen (bijvoorbeeld status quo behandeling of alternatieve behandeling).

INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 28

Appendix C

Kwaliteitsbeoordeling Geïncludeerde Studies

De resultaten van de kwaliteitsbeoordeling worden in Tabel C1 gepresenteerd.

Aangezien CASP geen algemeen gebruikte standaarden hanteert waarmee kan worden bepaald

of een studie al dan niet van voldoende kwaliteit is, is de CASP-checklist vooral gebruikt als leidraad om kritisch te reflecteren op de studie. In beide studies wordt het concept georganiseerde criminaliteit niet geoperationaliseerd, waardoor er ambiguïteit bestaat over wat

onder georganiseerde criminaliteit wordt verstaan. Daarnaast worden in beide studies de wervingsstrategieën van de participanten en de relatie tussen de onderzoeker en participanten niet besproken. De eerste studie voorzag geen informatie over de data saturatie (verzadiging), wat vraagttekens zet bij de mate waarin de door hen geïdentificeerde thema's voldoende waren

om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Alhoewel de auteurs uitgebreid hun bevindingen bespreken, gingen zij niet in op de betrouwbaarheid van deze informatie. Bovendien ontbrak er

een topiclijst en concreet inzicht in de codering. De tweede studie bevatte geen methodesectie,

waardoor er geen informatie was op het gebied van dataverzameling en analyse. Bovendien beschreven de auteurs hun conclusies niet aan de hand van hun algehele reflectie op de individuele casestudies, beschreven zij niet hoe deze bevindingen zich verhouden tot hun theoretisch kader of bediscussieerden zij niet wat de beperkingen of gevolgen van de bevindingen betekenen voor andere interventies en de wetenschappelijke literatuur. De auteurs

reflecteren eerder op het eigen proces. Aangezien beide studies van kwalitatieve aard zijn, is het niet mogelijk om gedegen uitspraken te doen op het gebied van effectiviteit.

INTERVENTIES GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT 29

Tabel C1.

Kwaliteitsbeoordeling van de geïncludeerde studies

Referentie (Boulton et al., 2019) (Erickson et al., 2011)

1. Was de doelstelling van het onderzoek duidelijk geformuleerd?

Ja Ja

2. Is een kwalitatieve methodologie geschikt?

Ja Ja

3. Was het studieontwerp geschikt om de doelen van het onderzoek te

bereiken?

Ja Ja

4. Was de wervingsstrategie geschikt voor de doelstellingen van het onderzoek?

Geen uitspraak mogelijk Geen uitspraak mogelijk

5. Zijn de gegevens verzameld op een manier die aansluit bij het onderzoeksvraagstuk?

Geen uitspraak mogelijk Geen uitspraak mogelijk

6. Wordt er gereflecteerd op de relatie tussen de onderzoeker en participanten?

Nee Nee

7. Wordt er gereflecteerd op ethische vraagstukken?

Ja Nee

8. Was de data-analyse volledig?

Ja Geen uitspraak mogelijk

9. Zijn de resultaten duidelijk geformuleerd?

Geen uitspraak mogelijk Geen uitspraak mogelijk

03-03-2024   Derde reactie reviewer 2

Dank aan de auteur(s) voor hun aanpassingen van de tekst en de inspanningen om aan mijn vragen en opmerkingen tegemoet te komen. Omdat mijn vragen en opmerkingen uitgebreide aanpassingen uitlokken die niet perse mijn bedoeling zijn, ben ik zo vrij geweest om nu in de tekst te werken en niet een review te schrijven. Dit in een poging om beter duidelijk te maken wat ik bedoel. Bijvoorbeeld bij de verwijzing naar Andrews en Bonta: er is in de tekst geen uitgebreide uitleg van het model nodig alvorens in te gaan op de - uitstekende tekst met - risico- en beschermende factoren. Ik heb geprobeerd aan te geven wat ik bedoelde met de eerdere opmerkingen. Zo heb ik ook geprobeerd de opmerkingen over compacter schrijven te laten zien en ook opmerkingen in de methode toegevoegd.

Overall nog drie belangrijke punten: 1) graag een check door het hele artikel heen op eenheid van taal in waar de interventies zich op richten: voorkomen en/of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit of één van beiden? Zie ook de opmerking bij de search. 2) de term 'georganiseerde criminaliteitsinterventies', deze duikt zo her en der op, maar klopt dat wel met voorkomen of verminderen van de betrokkenheid? het roept bij mij weer vragen op en daarom raad ik aan de term te vermijden. 3) er is inmiddels veel onderzoek naar de werkzame elementen van interventies, dat vergt bepaalde designs die hier bij lange na niet aan de orde zijn in de twee kwalitatieve studies. Ik zou op basis van de beide studies dan ook beslist niet willen spreken van 'werkzame elementen'. Ik heb ook daarover aanpassingen in de tekst gedaan, ik hoop dat mijn suggestie op dit punt past bij wat de auteur(s) wil/willen zeggen.

Mijn voorstel is dat u de suggesties en wijzigingen doorneemt en een volgende versie upload in WORD waarin zichtbaar is of wijzigingen / suggesties zijn overgenomen en zo niet: dat dan in kleur duidelijk zichtbaar is wat de wijzigingen zijn.

Mail aan auteur

Geachte Erin Boertien, Quang Nguyen, Sjoukje van Deuren, Veroni Eichelsheim, Arjan Blokland,

Uw artikel "Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie" is beoordeeld.

Een van de reviewers was van een aantal details nog niet overtuigd. Deze reviewer zou graag willen dat je huns suggestie overneemt die hen heeft gedaan in het woordbestand dat u in de bijlage vindt. Mocht u afwijken van huns aanwijzingen, zou u dan willen aangeven wat de redenen daartoe zijn?

Ook vindt u onderaan deze mail nog een paar andere punten. Zou u op de punten die de reviewer onder de begroeting aandraagt een antwoordbrief willen schrijven?

Wilt u een nieuwe versie indienen dan kan dat via jeugdinhontwikkeling.nl

Met vriendelijke groeten,
Jochum Veenstra (redactie-secretaris)

21-04-2024   **Reactiebrief van auteur bij vierde versie**

Beste Jochum,

Dank u wel voor de mogelijkheid om het artikel 'Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie' nogmaals te herzien en opnieuw in te dienen. We willen ook de anonieme reviewer nogmaals bedanken voor de nuttige opmerkingen en waardevolle suggesties om het artikel te verbeteren.

Op basis van het reviewcommentaar hebben we verschillende aanpassingen aan het initiële manuscript gedaan. We hebben de suggesties van de reviewer in de tekst geaccepteerd en zullen onderstaand nog ingaan op een aantal punten die de reviewer naar voren heeft gebracht.

We hopen dat u positief bent over de aanpassingen die we hebben gemaakt en dat het manuscript voldoet aan de eisen voor publicatie in *Jeugd in Ontwikkeling*.

We kijken uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

De auteurs

Reviewer 1

Reviewer: Pagina 7: Kan 'meer' hier weg? gaat het om 'geld' of 'meer geld'?

Reactie: het gaat in dit geval om meer geld dat de overheid investeert.

Reviewer: Pagina 10: Graag alle noten in de tekst verwerken of achterwege laten.

Reactie: Eerdere (systematische literatuur) studies die zijn gepubliceerd in het tijdschrift maken ook gebruik van noten. We hebben daarom als onderzoeksteam besloten om het gebruik van noten in het artikel te blijven hanteren.

Reviewer: Graag een check door het hele artikel heen op eenheid van taal in waar de interventies zich op richten: voorkomen en/of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit of één van beiden? Zie ook de opmerking bij de search.

Reactie: we danken de reviewer voor deze opmerking en hebben het artikel hierop nagelopen. Het gaat om interventies die zijn gericht op het voorkomen of verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.

Reviewer: De term 'georganiseerde criminaliteitsinterventies', deze duikt zo her en der op, maar klopt dat wel met voorkomen of verminderen van de betrokkenheid? het roept bij mij weer vragen op en daarom raad ik aan de term te vermijden.

Reactie: we zijn het eens met de reviewer en hebben de term 'georganiseerde criminaliteitsinterventies' in de revisie weggehaald.

Reviewer: Er is inmiddels veel onderzoek naar de werkzame elementen van interventies, dat vergt bepaalde designs die hierbij lange na niet aan de orde zijn in de twee kwalitatieve studies. Ik zou op basis van de beide studies dan ook beslist niet willen spreken van 'werkzame elementen'. Ik heb ook daarover aanpassingen in de tekst gedaan, ik hoop dat mijn suggestie op dit punt past bij wat de auteur(s) wil/willen zeggen.

Reactie: we hebben deze wijzigingen in de tekst geaccepteerd.

21-04-2024   Vierde versie van manuscript

Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: een Systematische Literatuurstudie

Samenvatting

Vanwege de zorgen omtrent de betrokkenheid van jongeren bij de georganiseerde criminaliteit, is er steeds meer aandacht voor interventies die die betrokkenheid proberen tegen te gaan of te verminderen. Het doel van de huidige studie is om via een systematische literatuurstudie de kennis over interventies gericht op het voorkomen of verminderen van de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te vergroten. In deze studie worden de risico- en beschermende factoren waarop de interventies waren gericht, de effectiviteit en/of werkzame elementen van de interventies en de ervaren uitdagingen tijdens het realiseren van de interventies onderzocht. Voor de systematische literatuurstudie zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022). Na twee uitgebreide screeningsrondes, komen er twee studies naar voren die voldoen aan de inclusiecriteria en daarmee een interventie beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te verminderen. Het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Ondanks dat de auteurs werkzame elementen en uitdagingen benoemen kunnen er, vanwege het kwalitatieve design van beide studies, geen uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van interventies gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Terwijl er in de praktijk, zowel op nationaal als internationaal niveau, veel tijd en geld wordt geïnvesteerd in interventies gericht op het voorkomen of verminderen van georganiseerde criminaliteit, is er momenteel een gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing van de effectiviteit hiervan. De resultaten onderstrepen daarmee het belang van kwantitatief experimenteel onderzoek – gecombineerd met valide kwalitatieve onderzoeksmethoden – en vormen een startpunt voor toekomstige onderzoeksinitiatieven.

Trefwoorden: georganiseerde criminaliteit, interventie, jongeren, risico- en beschermende factoren, systematische literatuurstudie.

Abstract

As the involvement of youths in organized crime is of growing concern, increasing attention is being given to interventions aimed at reducing or preventing youth's involvement in organized crime. The aim of the current study is to increase knowledge on (preventative) organized crime interventions through a systematic literature review. This study examines the risk and protective factors targeted by these interventions, their effectiveness and working elements, and the challenges faced during their implementation. Six databases were consulted on 24 October 2022. After two extensive screening rounds, two studies were identified that complied with the inclusion criteria, describing an intervention that aimed to reduce individual organized crime involvement in a non-repressive manner. The included interventions primarily targeted risk and protective factors, such as having a positive role model, work, education, and family resilience. Although the authors described some working elements and challenges faced during the interventions, making definitive statements on the effectiveness of the organized crime interventions is impossible due to the qualitative design of both studies. Despite the considerable time and money being invested in organized crime interventions, both nationally as well as internationally, currently, there is a lack of scientific

support of their effectiveness. The results of the current study, therefore, underline the importance of quantitative experimental effect research – combined with valid qualitative research – and serve as a starting point for future research initiatives.

Keywords: organized crime, intervention, youth, risk and protective factors, systematic review.

Bijsluiters:

- In Nederland wordt veel tijd en geld geïnvesteerd om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te voorkomen of te verminderen. Er is echter nog geen overzicht van de huidige kennis omtrent de effectiviteit van die interventies.
- De huidige literatuurstudie laat zien dat er tot op heden weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van interventies die specifiek zijn gericht op het terugdringen (of voorkomen) van individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit.
- Het is van belang dat de praktijk en wetenschap elkaar opzoeken zodat er in de toekomst meer kwantitatief experimenteel effectiviteitsonderzoek – gecombineerd met valide kwalitatieve onderzoeksmethoden – naar interventies gericht op het voorkomen of verminderen van de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit
- Hiermee is vast te stellen of dit soort interventies daadwerkelijk (beter dan interventies gericht op algemene criminele betrokkenheid) in staat zijn om jongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden en/of te krijgen.
- De twee kwalitatieve studies die zijn gevonden, suggereren dat interventies gericht op het voorkomen of verminderen van georganiseerde criminaliteit zich zouden kunnen richten op het hebben van een positief rolmodel, het hebben van werk, scholing en de weerbaarheid van de familie.
- Het is van belang dat interventies zich baseren op de kennis die er wel is, namelijk kennis over de invloed van risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zoals het verbeteren van de sociaaleconomische situatie van jongeren en het weerbaar maken tegen criminele vrienden en/of familie.

Aantal Woorden: 5326 (exclusief referenties, titel, noten, tabellen/figuren, bijlagen en Engelse samenvatting)

Introductie

Er bestaan in Nederland in toenemende mate zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij zware en georganiseerde criminaliteit. Regelmatig verschijnen er berichten in de media over aanhoudingen van jonge verdachten die hand- en spandiensten verrichten voor criminele organisaties, zoals het plaatsen van explosieven bij woningen (Kuijpers, 2023), of het uithalen van drugs uit zeecontainers in de Rotterdamse haven (Openbaar Ministerie, 2023). Alhoewel er aanwijzingen zijn dat reguliere criminaliteit onder jongeren afneemt, zou er sprake zijn van een verharding van het criminele gedrag onder een relatief kleine groep jongeren (Weijers et al., 2021; Van der Laan et al., 2021). De Monitor Jeugdcriminaliteit 2023 laat zien dat – in tegenstelling tot jeugdcriminaliteit als geheel – de registraties voor zware en georganiseerde criminaliteit, zoals drugs- en (vuur)wapendelicten onder minderjarigen en jongvolwassenen de afgelopen jaren niet zijn gedaald (Kessels, 2023). Alhoewel er verschillende definities van georganiseerde criminaliteit bestaan, is de definitie van de Verenigde Naties de meest gangbare omschrijving die in de (inter)nationale literatuur wordt gehanteerd. In deze definitie wordt georganiseerde criminaliteit omschreven als een

gestructureerde groep bestaande uit drie of meer personen, die gedurende enige tijd bestaat en gezamenlijk gedraagt met het doel een of meer ernstige misdrijven te plegen teneinde, direct of indirect, een financieel of ander materieel voordeel te verkrijgen (United Nations Office on Drugs and Crime, 2004, p. 5).

Georganiseerde criminaliteit onderscheidt zich op drie punten van meer algemene vormen van criminaliteit, zoals diefstal, vermogensdelicten en vernielingen. Ten eerste verwijst georganiseerde criminaliteit in de regel naar crimineel gedrag dat complex en gepland is en zich bovendien uitstrekt over een langere periode (Kleemans, 2007). Ten tweede is er meestal sprake van samenwerking tussen meerdere personen, waardoor onderling vertrouwen een belangrijke rol speelt (Kleemans & De Poot, 2008). Tot slot betreft het vaak grensoverschrijdende misdrijven met als doel om winst te maken. In Nederland komt georganiseerde criminaliteit vaak neer op internationale smokkelactiviteiten, zoals drugs-, wapen- en mensenhandel, maar ook handel in gestolen voertuigen en witwashedelicten (Kleemans, 2007).

Naast de negatieve maatschappelijke effecten die voortkomen uit georganiseerde criminaliteit, zoals het aangetaste veiligheidsgevoel door publieke liquidaties (Van Gestel,

2021), infiltratie van criminele belangen in overheidsinstanties (Nelen & Kolthoff, 2018) of milieuschade (Schoenmakers & Mehlbaum, 2017), veroorzaakt de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit ook op individueel niveau schade. De sociale druk vanuit criminele netwerken en het gewelddadige karakter van georganiseerde criminaliteit kunnen jongeren weghouden van conventionele levenspaden en de ontwikkeling van hun criminele carrière versterken (Kleemans, 2012; Robinson et al., 2019; Campedelli et al., 2021). Bovendien lijkt er ook op groepsniveau sprake van een zogenaamd “sneeuwbaaleffect”, waarbij mensen via hun sociale netwerk betrokken raken bij georganiseerde criminaliteit, waarna zij op hun beurt weer anderen in hun kring activeren (Van Dijk et al., 2022; Kleemans, 2012).

De groeiende zorgen over de met name jonge aanwas in georganiseerde criminaliteit hebben er mede toe geleid dat de overheid de afgelopen jaren meer[R11] geld is gaan investeren in (preventieve) interventies die tot doel hebben die aanwas te verminderen (Rijksoverheid, 2022c). Zo is het Ministerie van Justitie en Veiligheid in negentien gemeentes gestart met Preventie met Gezag (hierna: PmG); een structurele aanpak om te voorkomen dat jongeren in (georganiseerde) criminaliteit terecht komen of hier verder in afglijden (Rijksoverheid, 2022b). Een inventarisatie van de PmG-interventies laat zien dat deze programma's gericht zijn op een aantal levensdomeinen, zoals individuele (gedrags- en psychische problematiek), omgevings- (problemen in de wijk), sociale (criminele vrienden), gezins- (criminele gezinsleden) en werk- en inkomensfactoren (de afwezigheid van werk of een inkomen) (zie Mulder et al., 2023, voor een inventarisatie van de PmG interventies).

Tot op heden ontbreekt een overzicht van de bestaande wetenschappelijke kennis over (preventieve) interventies gericht op het voorkomen of verminderen van (verdere) betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit. Een eerdere systematische literatuurstudie van Pardal en collega's (2023) heeft de effectiviteit van preventieve instrumenten in de georganiseerde criminaliteit onderzocht, waarbij specifiek is gekeken naar de wetgevende, strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten. Het doel van de huidige studie is dan ook om de beschikbare kennis over interventies gericht op het voorkomen van (verdere) individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit in kaart te brengen. Een dergelijk overzicht kan handvatten bieden voor het verder ontwikkelen en aanpassen van het huidige beschikbare aanbod aan interventies.

Risico- en beschermende factoren voor betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit

Interventies blijken het meest effectief als daarin wordt aangesloten op de risico- en beschermende factoren die in een individueel geval de kans op bepaald problematisch gedrag, in dit geval de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, vergroten dan wel verkleinen (Andrews en Bonta, 2006). Voor het ontwikkelen van effectieve preventie- en interventiestrategieën om de betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit te verkleinen, is inzicht in de risico- en beschermende factoren daarom essentieel.

Eerdere internationale systematische literatuuronderzoeken hebben de factoren die de kans op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit vergroten of verkleinen in kaart gebracht (Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2020; 2022; Comunale et al., 2020). Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in individuele, familie, vriendschaps- en omgevingsfactoren. Het is belangrijk om op te merken dat de genoemde factoren sterk met elkaar kunnen samenhangen en elkaar onderling kunnen beïnvloeden (Comunale et al., 2020). Dat deze factoren gerelateerd zijn aan betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, betekent overigens niet dat deze factoren ook direct betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit veroorzaken.

Als het gaat om de individuele risicofactoren, hebben mannen een hoger risico om bij georganiseerde criminaliteit betrokken te raken dan vrouwen (Calderoni et al., 2022). Dit geldt ook voor personen die behoren tot een etnische minderheidsgroepering (Adamse et al., te verschijnen). Een mogelijke verklaring voor dit laatste is dat deze groepen systematisch ongelijk worden behandeld, bijvoorbeeld op school of werk, waardoor ze in hun persoonlijke ontwikkeling worden belemmerd. Bovendien kunnen rekruteerders een voorkeur hebben voor iemand met eenzelfde etnische achtergrond (Comunale et al., 2020). Personen die toetreden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep behoren over het algemeen tot een groep met een laag sociaaleconomische status (armoede, schulden, laag opleidingsniveau) (Calderoni et al., 2022). Georganiseerde criminaliteit kan voor deze personen een alternatief carrièrepad bieden (Comunale et al., 2022).

Alhoewel in het algemeen het ontbreken van een conventionele baan wordt geassocieerd met betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zijn er ook conventionele banen die het risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit juist vergroten (Adamse et al., te verschijnen; Calderoni et al., 2022). Dit wordt vermoed voor zelfstandig ondernemers (bijvoorbeeld belastingadviseurs, advocaten en accountants), personen die werkzaam zijn in sectoren die bepaalde kansstructuren bieden (bijvoorbeeld politie, douane of burgerzaken), en personen in beroepen die te maken hebben met (internationale) mobiliteit (bijvoorbeeld taxichauffeurs, luchthavenmedewerkers en autodealers) of beroepen met een uitgesproken sociaal karakter (bijvoorbeeld bartenders, uitsmijters en coffeeshopmedewerkers). Ook een geschiedenis van betrokkenheid bij algemene vormen van criminaliteit, zoals gewelds- en vermogensdelicten, blijkt een risicofactor (Calderoni et al., 2022). Een crimineel verleden kan wijzen op criminele bereidheid en bekwaamheid en daardoor de kans om betrokken te raken bij georganiseerde criminaliteit vergroten (Calderoni et al., 2022; Comunale et al., 2022). Tot slot kunnen negatieve levensgebeurtenissen, zoals het overlijden van een familielid of dierbare vriend, het risico op toetreding tot een georganiseerde criminaliteitsgroep vergroten (Adamse et al., te verschijnen).

Personen waarvan familieleden of vrienden zich schuldig maken aan georganiseerde criminaliteit, hebben zelf ook een grotere kans om bij soortgelijke activiteiten betrokken te raken (Adamse et al., te verschijnen; Van Dijk et al., 2022). Criminele sociale relaties bieden niet alleen meer gelegenheid om onderdeel te worden van een georganiseerde criminaliteitsgroep, maar dragen ook bij aan het onderlinge vertrouwen. Onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat zonen met een moeder in de georganiseerde criminaliteit drie keer zoveel kans om toe te treden tot een georganiseerde criminaliteitsgroep dan zonen met een vader in de georganiseerde criminaliteit (Van Dijk et al., 2022). Vermoed wordt dat dit te

maken heeft met de zogenoemde ‘gender paradox’: wanneer vrouwen (in het algemeen lager risico) betrokken zijn bij georganiseerde criminaliteit, is dit vaak een teken van een grote concentratie van criminele familieleden in het algemeen.

Een grotere blootstelling aan georganiseerde criminaliteitsgroepen in de buurt vergroot eveneens het risico om zelf daarbij betrokken te raken. Deze omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat personen dezelfde levensstijl gaan overnemen, al dan niet gedwongen of door gebrek aan alternatieven (Calderoni et al., 2020). Overeenkomsten in (straat)waarden en normen en bekendheid met de buurt kunnen voor georganiseerde criminaliteitsgroepen bovendien redenen zijn om personen te rekruteren uit een bepaald gebied (Calderoni et al., 2022).

Samenvattend laat het beschikbare onderzoek zien dat er doorgaans sprake lijkt te zijn van complexe interacties tussen risico- en beschermende factoren op individueel, familie, vriendschaps- en omgevingsniveau. Alhoewel algemene vormen van criminaliteit en georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur (conceptueel) van elkaar verschillen, lijken de risico- en beschermende factoren tussen beiden grotendeels te overlappen. Het risico op betrokkenheid bij algemene criminaliteit wordt bijvoorbeeld verhoogd door armoede en schulden, het omgaan met antisociale vrienden en het hebben van criminele ouders, broers en/of zussen (Farrington & Welsh, 2008). Om ervoor te zorgen dat (toekomstige) interventies de betrokkenheid van personen bij georganiseerde criminaliteit voorkomen of verminderen, is het belangrijk dat de programma’s zich bij uitstek richten op het beïnvloeden van de hierboven beschreven risicofactoren op individueel, gezins- en breder sociaal niveau.

Huidige studie

In deze studie wordt via een systematische literatuurstudie de huidige stand van zaken binnen de internationale wetenschappelijke literatuur aangaande interventies, die betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit proberen tegen te gaan of te voorkomen, geëvalueerd. Dit onderzoek beoogt daarmee antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen: 1) Op welke risico- en beschermende factoren zijn bestaande interventies gericht? 2) Wat is er bekend over de effectiviteit van deze interventies en welke werkzame elementen dragen hieraan bij? 3) Welke uitdagingen worden er benoemd bij het realiseren van deze interventies?

De resultaten van deze studie kunnen meer inzicht geven in de kenmerken en mate van effectiviteit van interventies die betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen dan wel te verminderen. Een overzicht van effectieve interventies en/of hun werkzame elementen zouden beleidsmakers kunnen ondersteunen bij het (door)ontwikkelen van toekomstige interventies. Bovendien legt dit onderzoek mogelijke hiaten in de huidige wetenschappelijk kennis bloot en vormt het daarmee een startpunt voor vervolgonderzoek.

Methode

Om de beschikbare wetenschappelijke kennis over (preventieve) interventies die de individuele betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit proberen te voorkomen of te verminderen te onderzoeken, is een internationale systematische literatuurstudie uitgevoerd.¹[R12] Voor het identificeren van de studies zijn zes databases geraadpleegd (op 24 oktober 2022): Scopus, Web of Science, International Bibliography of the Social Sciences (IBSS), APA PsycInfo, Medline, and Criminal Justice Abstracts. De zoektermen waren gericht op 1) georganiseerde criminaliteit of georganiseerde criminaliteitsgroepen (bijvoorbeeld, organized crime OR mafia OR criminal organization) en 2) preventie of interventie methodes (bijvoorbeeld, programme OR intervention OR project). De geraadpleegde databases bevatten wetenschappelijke literatuur zonder enige restricties op

studie design, datum en geografische locatie. Vanuit de zes geraadpleegde databases zijn in totaal 20.310 documenten geïdentificeerd (zie Figuur 1).

Na het verwijderen van dubbele studies via EndNote (n= 6.901), zijn de overgebleven documenten door QN[R13] op titel en abstract gescreend en al dan niet geïncludeerd in de studie (n= 13.409). Hierbij is gebruik gemaakt van ASReview, een softwareprogramma dat met behulp van “active learning” technieken het screeningsproces ondersteunt (Van de Schoot et al., 2021) (zie ASReview proces in Appendix A). Door het gebruik van ASReview zijn 2.616 (19,5%) in plaats van alle 13.409 artikelen op titel en abstract gescreend. Studies werden geïncludeerd als voldaan werd aan de volgende criteria: 1) de studie beschrijft een interventie gericht op het voorkomen of verminderen [R14] van betrokkenheid bij

1 Bij het selecteren van de artikelen zijn de richtlijnen van PRISMA gevolgd.

2 Om conclusies te kunnen trekken over de effectiviteit van de interventies, waren de criteria voor eventuele kwantitatieve studies strikter. Aangezien er geen kwantitatieve studies zijn geïncludeerd, worden deze criteria beschreven in Appendix B.

georganiseerde criminaliteit. Vanwege specifieke zorgen omtrent jonge aanwas lag de focus van het huidige onderzoek in eerste instantie op jongeren (12-18 jaar) en jongvolwassenen (18- 23 jaar), maar de systematische literatuurstudie is niet beperkt tot deze doelgroepen, aangezien interventies voor volwassenen mogelijk ook relevante perspectieven kunnen bieden voor jongere doelgroepen. 2) de studie beschrijft een interventie die georganiseerde criminaliteit op individueel niveau aanpakt. Dat houdt in dat de betreffende interventie zich direct moest richten op gedragsveranderingen van de betrokken persoon, in plaats van interventies bijvoorbeeld via een bestuurlijke aanpak of situationele criminaliteitspreventie. Studies over interventies met enkel een repressief karakter, bijvoorbeeld aanhoudingen door politie, zijn niet geïncludeerd. 3) de studie rapporteert over ten minste één interventie die daadwerkelijk in gebruik is (niet in ontwikkeling), 4) het gaat om een peer-reviewed, primaire (empirische) studie (bijvoorbeeld geen literatuuronderzoek, conferentie materiaal of dissertaties) en 5) de studie is geschreven in het Engels of Nederlands. Taal als criteria is tijdens de screeningsfase in plaats van de identificatiefase meegenomen, om te verzekeren dat er geen grote aantallen artikelen werden gemist als de focus slechts op Engelse en Nederlandse literatuur zou liggen.

Uit de screeningsronde kwamen 490 potentieel relevante studies naar voren. Om te voorkomen dat er ten onrechte relevante artikelen zijn geëxcludeerd, heeft EB een tweede screeningsronde uitgevoerd (zie Appendix A). Hieruit volgde negen additionele artikelen. Een aantal publicaties bleek niet vindbaar of niet toegankelijk (n= 146). Om te bepalen of een studie daadwerkelijk voldeed aan de inclusiecriteria, zijn de volledige publicaties door EB bestudeerd. Ter controle bestudeerde QN random tien procent van de publicaties. Hieruit bleek dat beide onderzoekers volledig eensgezind waren over de uiteindelijke beslissing over het opnemen of uitsluiten van het gescreende artikel. Van de 499 potentieel relevante studies zijn uiteindelijk twee studies geïncludeerd. Naast het doorzoeken van de databases, zijn er acht additionele (potentieel) relevante studies gevonden door middel van de sneeuwbalmethode – waarbij op basis van de referentielijst van de geïncludeerde studies en geëxcludeerde literatuur reviews is gezocht naar relevante documenten.³ Na een full-tekst screening, konden uiteindelijk geen van deze studies worden geïncludeerd.

3 Een aantal systematische literatuurstudies over georganiseerde criminaliteit (zie bijvoorbeeld Anagnostou & Doberstein, 2021) zijn afgevallen bij de titel en abstract screeningronde, maar apart gehouden om te gebruiken voor de referentiecheck.

Allereerst, viel het merendeel van de gevonden studies af, omdat de doelgroep niet voldeed aan de definitie van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Een belangrijk voorbeeld daarvan zijn leden van straatbendes. Leden van straatbendes houden zich doorgaans bezig met andere typen criminaliteit dan georganiseerde criminaliteit. Leden van straatbendes zijn bijvoorbeeld relatief vaak betrokken bij delicten die niet gericht zijn op het verkrijgen van financieel of materieel voordeel (geweld, openbare orde delicten) (Weerman et al., 2009). Studies over straatbendes zijn dan ook alleen meegenomen als uit de documenten bleek dat de leden betrokken waren bij georganiseerde criminaliteit. Veel studies betroffen straatbende-relateerde literatuur en het was op basis van de titel en abstract niet altijd evident of deze literatuur ook echt georganiseerde criminaliteit betrof. Daardoor zijn veel documenten doorgezet naar de full-text screeningsfase ondanks dat de abstracts niet direct wezen op georganiseerde criminaliteit. Ten tweede, betrof het wel de juiste doelgroep, dan was de interventie vaak niet gericht op het verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit (maar bijvoorbeeld op het verminderen van agressief gedrag) of betrof het bestuurlijke of repressieve initiatieven.

De twee geschikte documenten vanuit de full-text screeningsfase zijn vervolgens door QN en EB onafhankelijk van elkaar gecodeerd. De coderingen zijn vervolgens onderling vergeleken en aangevuld om tot één uniforme codering te komen. Van beide studies werden de belangrijkste kenmerken genoteerd in een Excel spreadsheet waaronder informatie over de auteurs en het jaar van publicatie, de interventie (bijvoorbeeld het doel, de doelgroep), het studieontwerp (bijvoorbeeld methode, participanten), de resultaten en conclusie. Tot slot is de kwaliteit van de geïncludeerde studies beoordeeld aan de hand van de CASP-checklist⁵ voor kwalitatieve studies. In Appendix C wordt de volledige kwaliteitsbeoordeling beschreven en gereflecteerd op de onvolkomenheden van de geïncludeerde studies.

[Figuur 1 ongeveer hier]

Resultaten

Interventie en risico- en beschermende factoren

De eerste geïncludeerde interventie, Project Engage, is geïmplementeerd in het Verenigd Koninkrijk (zie Tabel 1 voor een overzicht van de interventies). Deze interventie is ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden. De studie beoogde Project Engage te evalueren aan de hand van semigestructureerde interviews met acht personen die direct of indirect bij de interventie betrokken waren (o.a. jeugdwerkers, ouders). Aan de interventie zelf namen 22[R15] jongens deel.⁶ Voor het identificeren van de

5 CASP-checklists worden gebruikt om onderzoek systematisch te beoordelen op betrouwbaarheid, relevantie en resultaten. Website: <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>

6 Aanvankelijk werden 33 jongeren geïdentificeerd op basis van een lijst met risico- en

beschermende factoren. Op vier na weigerden deze jongeren vrijwillig mee te doen aan de interventie. Daarom waren de behandelaars genoodzaakt nog 18 jongeren naar het programma door te verwijzen, die samen met vier uit het vorige cohort een nieuw cohort van 22 deelnemers vormden.

risicjongeren werden individuele (eerdere justitiecontacten, middelenmisbruik, opleidingsniveau en schorsingen), familie (het hebben van familieleden in georganiseerde criminaliteit en ervaringen met huiselijk geweld) en omgevingsfactoren (de mate van georganiseerde criminaliteit in de buurt) aangehouden (Hurley & Boulton, 2021). De interventie zelf richtte zich voornamelijk op het creëren van een positief rolmodel (beschermende familie factor) en het faciliteren van mogelijkheden op het gebied van werk en opleiding (individuele risicofactor). Volgens de auteurs kan een mentor functioneren als een positief rolmodel die de mogelijkheden van alternatieve, niet-criminele levenspaden voor de jongeren tastbaar maakt. Elke participant werd voor zes maanden ondersteund door een persoonlijke mentor. De ondersteuning door de mentor omvatte praktische ondersteuning (bijvoorbeeld helpen bij het aanmelden voor een rijbewijs), een-op-een monitoring en het faciliteren van toegang tot werk en scholing. De precieze inhoud van de interventie werd aangepast aan de individuele omstandigheden en behoeften van de deelnemende jongeren. De tweede interventie, Pohna: Keepers of the Fire, vond plaats in Canada en had als doel om te voorkomen dat risicjongeren in georganiseerde criminaliteit betrokken raakten. De studie beoogde de interventie te beschrijven en te evalueren door voor vijf deelnemers (drie jongeren en twee meisjes) een casestudie uit te voeren. Deelnemers werden geselecteerd op basis van betrokkenheid bij criminaliteit of bende-gerelateerde activiteiten van henzelf, vrienden of familie (individuele, familie en vriendschaps risicofactoren). De interventie richtte zich specifiek op jongeren met een Aboriginal achtergrond (individuele risicofactor). Pohna is dan ook gebaseerd op een Aboriginal-specifiek theoretisch kader met een focus op de weerbaarheid van de familie (LaBoucane-Benson, 2009). Het idee achter de interventie was dat hoe meer jongeren verbonden zijn met hun familie, gemeenschap en hun natuurlijke omgeving, hoe veerkrachtiger zij zullen zijn en hoe meer weerstand zij kunnen bieden tegen de verlokkingen van georganiseerde criminaliteit. Het uitgangspunt was dat wanneer jongeren worden omringd door ondersteunende instanties en volwassenen, dit hun ontwikkeling ten goede zou komen. De interventie focuste zich dan ook voornamelijk op het gebrek aan stabiliteit en ondersteuning in de familiesfeer (een familierisicofactor). Ook deze interventie betrof maatwerk; elke deelnemer identificeerde eigen doelen, bedacht hoe deze konden worden bereikt en bracht op basis hiervan zijn of haar behoeftes in kaart. Het programma creëerde vervolgens een zogenoemde “circle of support”, bestaande uit een persoonlijke coördinator en relevante instanties. Het steunnetwerk hielp de jongeren om de door hen gewaardeerde doelen te bereiken, voornamelijk op het gebied van reeds lopende strafrechtelijke sancties en scholing (bijvoorbeeld het voldoen aan proeftijdvoorwaarden of het verhogen van schoolaanwezigheid).

Beide interventies vertonen een aantal overeenkomsten. Zowel Project Engage als Pohna werden ontwikkeld voor personen met een verhoogd risico op betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Daarbij richtten de interventies zich specifiek op jongeren. Betrokkenheid bij criminele activiteiten of het hebben van familieleden/vrienden met een crimineel verleden waren in beide projecten belangrijke factoren om te bepalen of iemand risico liep om in georganiseerde criminaliteit terecht te komen. Beide programma's stimuleerden beschermende factoren door middel van het bieden van maatwerk en individuele ondersteuning. Hierbij werd er geprobeerd om een vertrouwensrelatie op te bouwen tussen de uitvoerder van de interventie (mentor of coördinator) en de betreffende jongere. Bij elk van de interventies waren meerdere instanties betrokken. Het stimuleren van

scholing vormde beide interventies een belangrijk component.

Tabel 1

Karakteristieken geïncludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

Land

Verenigd Koninkrijk

Canada

Karakteristieken studie

Onderzoeksmethoden

Kwalitatief

Kwalitatief

Methoden dataverzameling

Semigestructureerde interviews met 8

betrokkenen waaronder jongerenwerkers en ouders.

Casestudies van 5 jongeren die participeren in de interventie

Interventie

Naam

Project Engage

Pohna: Keepers of the Fire

Niveau

Individueel

Individueel

Maatwerk of

algemeen

Maatwerk

Maatwerk

Duur

6 maanden

1 jaar b

Uitvoerder

Politie in samenwerking met andere relevante organisaties (bv. jeugdhulp)

Native Counseling Services of Alberta (NSCA) in samenwerking met andere

relevante organisaties (bv. scholen)

Participanten c

Aantal

22

5

Leeftijd

13-18

13-16

Gender

Man

Man (3) /vrouw (2)

Etniciteit

Niet gespecificeerd

Niet gespecificeerd in aantallen, maar het merendeel is van inheemse afkomst (Aboriginal)

Betrokkenheid georganiseerde criminaliteit

Al betrokken d

Risicogroep voor

betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit

Noot. a Hierbij refereren we naar de beoogde doelgroep, niet naar de uiteindelijke participanten van de interventie. b Op het moment van publicatie was de interventie voor een jaar uitgevoerd. De precieze duur van de uiteindelijke interventie wordt niet gespecificeerd in het artikel. c Hierbij refereren we naar de participanten van de interventie in tegenstelling tot studieparticipanten of de initiële doelgroep d De interventie was ontwikkeld voor risicojongeren, echter bleken de uiteindelijk geselecteerde participanten allemaal gelinkt aan georganiseerde criminaliteitsgroepen.

Effectiviteit en bouwstenen voor interventies

Vanwege het kleine aantal geïncludeerde studies en het kwalitatieve design van de opgenomen studies is het niet mogelijk om iets te zeggen over de mate van effectiviteit van de beschreven interventies. De eerste studie biedt echter wel enige aanwijzingen over bouwstenen van interventies die belangrijk zijn voor gedragsverandering van de deelnemers.[R16]

De evaluatie van Project Engage benoemt een aantal positieve gedragsveranderingen van de jongeren zoals het hebben van meer respect naar ouders en leraren, het minder gebruiken van scheldwoorden en vaker op tijd komen. Drie van 22 participanten startten met een nieuwe baan of studie. Voor twee van hen waren deze uitkomsten mogelijk een gevolg van extra ondersteuning die zij hebben gekregen na de initiële interventieperiode. Ook concluderen de auteurs dat er vooruitgang werd geboekt in het herstellen van het contact en het vertrouwen tussen betrokken families en instanties. Op basis van interviews identificeren de onderzoekers een aantal belangrijke elementen. Allereerst zou individueel maatwerk van belang zijn voor een goede ondersteuning en het ontwikkelen van een vertrouwensband met de deelnemers. Ook beschouwden ze de relatie met de familie van de jongere als essentieel voor het realiseren van langdurige impact. Hierdoor wordt de geboekte vooruitgang ook sneller thuis doorgezet en houden medewerkers de jongeren makkelijker in het zicht. Bovendien gaven de medewerkers aan dat de directe uitvoerder van het interventieprogramma (de mentor) een belangrijke factor is in het succes van de interventie. De mentor moet iemand zijn die een vertrouwensband weet te creëren met de jongeren, kan fungeren als rolmodel, zich kan inleven in de jongeren (door eigen ervaring of groot inlevingsvermogen) en die de jongeren behandelt als volwassenen.

Uitdagingen

In de kwalitatieve evaluatie van Project Engage kwam een aantal uitdagingen rond de interventie naar voren. Ten eerste waren medewerkers genoodzaakt om een nieuwe groep voor de interventie aan te wijzen vanwege een beperkte betrokkenheid en inzet van de initieel gekozen jongeren. Ten tweede waren de deelnemers al betrokken bij georganiseerde

criminaliteit, terwijl de interventie eigenlijk ontwikkeld was voor risicojongeren. Hierdoor was het onderhouden van contact lastig, vanwege de chaotische levensstijl van de jongeren en gevoel van onveiligheid van de medewerkers, en werd het succes van de interventie mogelijk belemmerd. Ten derde waren jongeren van zestien jaar en ouder minder makkelijk te beïnvloeden dan deelnemers van jongere leeftijd, omdat zij zichzelf al relatief volwassen voelden. Ten vierde maakte de korte tijdsspanne van de interventie dat er extra geld en inspanning nodig was om bepaalde positieve uitkomsten te realiseren. Ten slotte, zorgde de betrokkenheid van meerdere instanties bij de uitvoering van de interventie soms voor frictie, zoals het ervaren van druk vanuit het management, miscommunicatie, onenigheid en niet overeenkomende verwachtingen.

De studie naar Pohna benoemt ook een aantal uitdagingen. Vaak was een onstabiele familiesituatie van negatieve invloed op de levens van de deelnemers, maar lag dit vanwege de complexiteit van de situatie, buiten het bereik van de interventie. Medewerkers benadrukten het belang van doorverwijzen van familie naar andere hulpverleningsinstanties, zodat jeugdwerkers zich kunnen focussen op de ondersteuning van de jongere. Bovendien bleken de benodigde organisatorische middelen enigszins te zijn onderschat. Het doorverwijzen van jongeren en de ondersteuning van jongeren door de jeugdhulpcoördinator kostten bijvoorbeeld meer mankracht dan er beschikbaar was.

Discussie

Het doel van de huidige studie was om inzicht te geven in de bestaande wetenschappelijke kennis over interventies gericht op het voorkomen of verminderen van (verdere) betrokkenheid van jongeren [R17] bij georganiseerde criminaliteit in Nederland. Hiertoe werd een systematische literatuurstudie uitgevoerd.

Met de toenemende zorgen over de betrokkenheid van jongeren in georganiseerde criminaliteit en het feit dat georganiseerde criminaliteit in de wetenschappelijke literatuur conceptueel wordt onderscheiden van algemene vormen van criminaliteit, was de verwachting dat de literatuurstudie meerdere interventies specifiek ontwikkeld om individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit te voorkomen of te verminderen zou opleveren. De resultaten van de systematische literatuurstudie laten echter zien dat er tot op heden nauwelijks wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar (de effectiviteit van) interventies die zijn gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit. Er konden slechts twee kwalitatieve studies worden geïdentificeerd die interventies beschrijven die op een niet-repressieve wijze individuele betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit probeerden te verminderen. Beide interventies zijn ontwikkeld om risicojongeren uit de georganiseerde criminaliteit te houden door individuele ondersteuning op maat te faciliteren en een vertrouwensband tussen jeugdwerkers en jongeren te creëren. Het hebben van een positief rolmodel (familie- en vriendschapsfactor), het hebben van werk (individuele factor), scholing (individuele factor) en de weerbaarheid van de familie (familiefactor) bleken de voornaamste beschermende factoren waarop deze interventies waren gericht. Aandacht voor criminogene omgevingsfactoren (Adamse et al., te verschijnen) ontbreekt in beide interventies.

Er zijn verschillende mogelijke oorzaken voor de beperkte resultaten van deze literatuurstudie. Allereerst, lopen wetenschappelijke evaluaties van interventies per definitie achter op de interventiepraktijk. De huidige studie is gebaseerd op gepubliceerd wetenschappelijk onderzoek en heeft praktijkgerichte literatuur, zoals overheids- en politierapporten, niet geïncludeerd. Zoals in de inleiding vermeld is een overzicht daarvan al beschikbaar in Mulder et al. (2023).

Ten tweede is het mogelijk dat interventies gericht op het voorkomen en verminderen van

betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit niet specifiek op die manier benoemd worden omdat betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit in de praktijk als onderdeel gezien wordt van betrokkenheid bij criminaliteit in het algemeen. In recent onderzoek van Adamse et al. (te verschijnen) waarin een overzicht wordt gegeven van de risico- en beschermende factoren die een rol spelen bij betrokkenheid in georganiseerde criminaliteit, lijken deze factoren niet substantieel te verschillen van de factoren gerelateerd aan algemene criminaliteit. Onderzoek laat dat de criminele carrières van daders van georganiseerde criminaliteit zich vaak anders ontwikkelen dan daders van algemene criminaliteit (Van Koppen et al., 2010a; Van Koppen et al., 2010b), wat zou kunnen betekenen dat eventuele verschillen tussen de risico- en beschermende factoren voor beide criminaliteitsvormen pas op latere leeftijd zichtbaar worden. Ten slotte werd, in een streven naar een duidelijk onderscheid tussen interventies gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid bij specifiek georganiseerde criminaliteit, bij het identificeren van relevante studies een enge definitie van georganiseerde criminaliteit gehanteerd. Dit heeft wellicht invloed gehad op het aantal uiteindelijk geïncludeerde studies.

De afgelopen jaren is er veel tijd, menskracht en geld in gestoken in het ontwikkelen van (preventieve) interventies gericht op het voorkomen of verminderen van betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde criminaliteit. Voor interventies in het kader van PmG stelt de overheid bijvoorbeeld structureel 82 miljoen ter beschikking (Rijksoverheid, 2022a). De huidige studie laat zien dat er nog weinig wetenschappelijke kennis beschikbaar is over de mate waarin en de manieren waarop dergelijke interventies al dan niet effectief zijn. In de praktijk heerst vaak het principe ‘baat het niet, dan schaadt het niet’, terwijl er meerdere voorbeelden bestaan van interventies die wel degelijk een averechtste werking hadden, bijvoorbeeld omdat individueel delinquent gedrag toenam of omdat ongewenst gedrag werd genormaliseerd (Deković, 2010; Kruisbergen & De Jonge, 2023).

De huidige studie benadrukt dan ook het belang van meer gedegen wetenschappelijk onderzoek naar de werkzaamheid van interventies gericht op het voorkomen of verminderen van [R18] de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit door een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Valide kwalitatief onderzoek is daarin een belangrijke eerste stap om meer en beter zicht te krijgen op de context waarin en mechanismen waardoor interventies zouden kunnen slagen. Kwantitatief onderzoek, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een randomized control trial of single case experimental design, is uiteindelijk nodig om de effectiviteit van interventies vast te kunnen stellen.

Op deze wijze kan worden onderzocht of de aanbevelingen (naar aanleiding van de uitdagingen) en de belangrijke elementen die naar voren zijn gekomen uit de literatuurstudie, zoals een preventieve vroegtijdige aanpak en individuele coaching, daadwerkelijk effectief zijn. Bovendien zal toekomstig onderzoek moeten uitwijzen in hoeverre interventies gericht op georganiseerde criminaliteit meer effect hebben op personen met (een risico op) betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit dan interventies gericht op algemene criminaliteit. Aangezien de risico- en beschermende factoren van algemene en georganiseerde criminaliteit niet substantieel van elkaar lijken te verschillen en deze factoren de basis vormen voor effectieve interventies, is het van belang meer inzicht te krijgen in hoe sterk de invloed van deze risico- en beschermende factoren is.

Door middel van longitudinaal onderzoek kan worden onderzocht in welke mate verschillende typen risico- en beschermende factoren (bijvoorbeeld individuele of omgevingsfactoren) van toepassing zijn en of de processen, via welke deze risicofactoren invloed uitoefenen, per criminaliteitstype en over leeftijd van elkaar verschillen. Dit geeft meer inzicht in wat voor interventiestrategie per criminaliteitstype en per leeftijdscategorie nodig is.

Kortom, vanwege de groeiende zorgen over de (verdere) betrokkenheid van jongeren bij

georganiseerde criminaliteit is er de afgelopen jaren veel tijd en geld geïnvesteerd in specifieke interventies gericht op het voorkomen of doen stoppen van die betrokkenheid. Het huidige onderzoek laat echter zien dat er tot op heden te weinig wetenschappelijke onderbouwing is om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van dergelijke interventies. Om te verzekeren dat toekomstige interventies, zoals die onder de vlag van PmG, feitelijk doeltreffend zijn, onderstreept de huidige studie het belang dat interventies zich baseren op kennis die er wel is, namelijk kennis over de invloed van risico- en beschermende factoren voor de betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit, zoals het verbeteren van de sociaaleconomische situatie van jongeren en het weerbaar maken tegen criminele vrienden en/of familie.

Auteur Bijdragen:

Conceptualisatie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Databases raadplegen, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Titel en abstract screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW]., Full-text screeningsronde, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Schrijven – herzien en bewerken, [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Supervisie, [GEMASKEERD VOOR REVIEW].

Referenties

- Adamse, I., [GEMASKEERD VOOR REVIEW] (te verschijnen). The risk and protective factors for entering organized crime groups: A systematic review using ASReview. Manuscript ingediend voor publicatie in *European Journal of Criminology*.
- Anagnostou, M., & Doberstein, B. (2021). Illegal wildlife trade and other organised crime: A scoping review. *Ambio*, 51(7), 1615–1631.
- Andrews, D.A., & Bonta, J. (2006). *The psychology of criminal conduct*. Newark: Anderson Publishing.
- Andrew, D.A., Bonta, J., & Hoge, R.D. (1990). Classification for effective rehabilitation: Rediscovering psychology. *Criminal Justice and Behavior*, 17, 19-52.
- *Boulton, L.J., Phythian, R., & Kirby, S. (2019). Diverting young men from gangs: A qualitative evaluation. *Policing*, 42(5), 887–900. <https://doi.org/10.1108/pijpsm-04-2019-0043>
- Calderoni, F., Campedelli, G.M., Comunale, T., Marchesi, M.E., & Savona, E.U. (2020). Recruitment into organised criminal groups: A systematic review. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, (583), 1-28.
- Calderoni, F., Comunale, T., Campedelli, G.M., Marchesi, M., Manzi, D., & Frualdo, N. (2022). Organized crime groups: A systematic review of individual-level risk factors related to recruitment. *Campbell Systematic Reviews*, 18(1), 1–87.

<https://doi.org/10.1002/cl2.1218>

Campedelli, G.M., Calderoni, F., Comunale, T., & Meneghini, C. (2019). Life-course criminal trajectories of mafia members. *Crime & Delinquency*, 67(1), 111–141.

<https://doi.org/10.1177/0011128719860834>

Comunale, T., Calderoni, F., Marchesi, M., Superchi, E., & Campedelli, G.M. (2020). Systematic review of the social, psychological and economic factors relating to involvement and recruitment into organized crime. In D. Weisburd, E.U. Savona, B. Hasisi, F. Calderoni (eds.), *Understanding recruitment to organized crime and terrorism* (pp. 175-204).

https://doi.org/10.1007/978-3-030-36639-1_8

Deković, M. (2010). Effecten van interventies: baat het niet, dan schaadt het niet? *Kind en adolescent*, 31(2), 98–101. <https://doi.org/10.1007/bf03089706>

*Erickson, K., LaBoucane-Benson, P., & Hossack, F. (2011). Creating a path by walking it - a year in review of Pohna: Keepers of the fire. *Alberta law review*.

<https://doi.org/10.29173/alr141>

Farrington, D.P., & Welsh, B.C. (2008). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. New York: Oxford University Press.

Hurley, M., & Boulton, L. (2021). Early identification and intervention with individuals at risk of becoming involved in serious and organised crime (SOC). *Safer Communities*, 20(2), 73–84. <https://doi.org/10.1108/sc-11-2020-0039>

Kessels, R. (2023). *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023*. WOD C. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3283/Cahier-2023-13-volledige-tekst.pdf?sequence=7&isAllowed=y>

Kleemans, E.R. (2007). Organized crime, transit crime, and racketeering. *Crime and Justice*, 35(1), 163-215.

Kleemans, E.R. (2012). Organized crime and the visible hand: A theoretical critique on the economic analysis of organized crime. *Criminology & Criminal Justice*, 13(5), 615– 629.

<https://doi.org/10.1177/1748895812465296>

Kleemans, E.R., & De Poot, C.J. (2008). Criminal careers in organized crime and social opportunity structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98.

<https://doi.org/10.1177/1477370807084225>

Kruisbergen, E., & De Jonge, M. (2023). Voorkomen is beter dan genezen..., toch?

Tijdschrift voor Veiligheid, 22(3). <https://doi.org/10.5553/tvv.000057>

Kuijpers, K. (2023, 30 april). Criminoloog over Rotterdamse explosies: Kijk vooral naar de ‘onzichtbare’ jongeren. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/04/30/criminoloog-over-rotterdamse-explosies-kijk-vooral-naar-de-onzichtbare-jongeren-a4163385>

Kugley, S., Wade, A., Thomas J., et al. (2016). *Searching for studies: A guide to information retrieval for Campbell*. Campbell Systematic Studies.

LaBoucane-Benson, P. (2009). *Reconciliation, repatriation and reconnection: A framework for building resilience in Canadian indigenous families*. [Doctoral dissertation, University of Alberta].

Mulder, E., Becking, E., Suiker, M., Geraads, S., & Hendriks, C. (2023). *Jongeren in georganiseerde misdaad: Inventarisatie van bestaande kennis rond interventies ter preventie van georganiseerde misdaad onder jongeren*. NWO. <https://nscr.nl/epic-rapport-tacit-knowledge/>

Nelen, H., & Kolthoff, E.W. (2018). Ambtelijke en bestuurlijke corruptie in Nederland: Waar staan we anno 2018? *Tijdschrift voor Criminologie*, 60(4), 507–523.

<https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2018060004005>

Openbaar Ministerie. (2023, 10 januari). HARC-team onderschept bijna 47000 kilo cocaïne

in 2022. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2023/01/10/harc-team-onderschept-bijna-47000-kilo-cocaine-in-2022>

Pardal, M., Eekelschot, L., Hoorens, S., & Blondes, E. (2023). Inzichten in de effectiviteit van preventieve instrumenten in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. RAND Corporation. <https://doi.org/10.7249/RRA2303-1>

Rijksoverheid. (2022a, juli 1). Extra geld voor tegengaan van jeugdcriminaliteit. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/01/extra-geld-voor-tegengaan-van-jeugdcriminaliteit>

Rijksoverheid. (2022b, juli 4). Nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/07/04/nieuwe-aanpak-leefbaarheid-en-veiligheid-in-wijken>

Rijksoverheid. (2022c, november 4). Strijd tegen georganiseerde misdaad opgevoerd op alle fronten. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/04/strijd-tegen-georganiseerde-misdad-opgevoerd-op-alle-fronten>

Robinson, G., McLean, R.R., & Densley, J. (2018). Working county lines: Child criminal exploitation and illicit drug dealing in Glasgow and Merseyside. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(5), 694–711.

<https://doi.org/10.1177/0306624x18806742>

Schoenmakers, Y.M.M., & Mehlbaum, S.L. (2017). Drugsafval in Brabant. *Justitiële Verkenningen*, 43(2), 89–102. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502017043002006>

Van de Schoot, R., De Bruin, J., Schram, R., et al. (2021). An open source machine learning framework for efficient and transparent systematic reviews. *Nature Machine Intelligence*, 3(2), 125–133. <https://doi.org/10.1038/s42256-020-00287-7>

Van der Laan, A.M., Beerthuizen, M.G.C.J., & Boot, N.C. (2021). Monitor Jeugdcriminaliteit 2020. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3058>

Van Dijk, M., [GEMASKEERD VOOR REVIEW], Kleemans, E.R., Soudijn, M., & Van De Weijer, S. (2022). Intergenerational continuity of crime among children of organized crime offenders in the Netherlands. *Crime, Law and Social Change*, 77(2), 207–227.

<https://doi.org/10.1007/s10611-021-09970-1>

Van Gestel, B. (2021). Liquidaties en de verbreding van excessief geweld. *Justitiële Verkenningen*, 47(4), 9–22. <https://doi.org/10.5553/jv/016758502021047004002>

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., & [GEMASKEERD VOOR REVIEW] (2010a). Comparing criminal careers of organized crime offenders and general offenders. *European Journal of Criminology*, 7(5), 356–374. <https://doi.org/10.1177/1477370810373730>

Van Koppen, M.V., De Poot, C.J., Kleemans, E.R., & Nieuwbeerta, P. (2010). Criminal trajectories in organized crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102–123.

<https://doi.org/10.1093/bjc/azp067>

Weerman, F.M., Maxson, C.L., & Esbensen, F-A, et al. (2009). Eurogang program manual. St Louis, MO: University of Missouri at St Louis.

Weijers, I., Ferwerda, H., & Roks, R. (2021). Te groot voor de wijkagent, te klein voor de recherche. *Proces*, 100(5), 264–275.

<https://doi.org/10.5553/proces/016500762021100005002>

Weiss, C.H. (1995). Nothing as practical as good theory: exploring theory-based evaluation for comprehensive community initiatives for children and families. In *New approaches to evaluating community initiatives: concepts, methods, and contexts* (pp. 65–95). The Aspen institute.

* Alle studies met een asterisk zijn opgenomen in de systematische literatuurstudie.

Appendix A ASReview Proces

ASReview is een softwareprogramma die met behulp van “active learning” technieken de relevantie van een artikel bepaalt en vervolgens de artikelen dienovereenkomstig ordent. Eerst, is één document en als relevant en één document als niet relevant gemarkeerd als voorkennis voor het algoritme. Vervolgens presenteert ASReview telkens de meest relevante studie nadat de screener een studie duidt als ‘relevant’ of ‘irrelevant’. Een document werd als relevant beschouwt als het voldeed aan de criteria. Hierbij lag de focus op inclusie, wat betekent dat alle studies - waarbij de onderzoeker geen overredende beslissing konden maken op basis van de titel en abstract – zijn geïncludeerd. Na het bestuderen van honderd opeenvolgende irrelevante studies, stopte de eerste screener vanwege de onwaarschijnlijkheid van het identificeren van nieuwe relevante artikelen. Een tweede screener voerde een extra titel en abstracts screeningsronde uit om te controleren voor onjuist geëxcludeerde studies door afnemende concentratie. In deze tweede ronde, zijn alle ‘relevante’ studies uit ronde één gebruikt als voorkennis in ASReview, waarna alle ‘geëxcludeerde’ en ‘niet-gescreende’ artikelen overbleven voor een extra screeningsronde. Eveneens, stopte de tweede screener na het screenen van honderd opeenvolgende irrelevante studies.

Appendix B

Additionele Criteria Kwantitatieve Studies

De studies moesten de effectiviteit empirisch testen door middel van een experimenteel of quasi-experimenteel ontwerp. Er moest ook sprake zijn van voor- en nametingen van de variabelen die de individuele betrokkenheid van georganiseerde criminaliteit reflecteren. Deze variabelen kunnen bijvoorbeeld gebaseerd zijn zelfrapportages, rapportages van leeftijdsgenoten of officiële records. Om te verzekeren dat we studies includeren die een bepaalde mate van kwaliteit behelzen, moesten de studies op zijn minst level 3 scoren op de Maryland Scientific Method Scale (MSMS). Er waren geen eisen wat betreft de conditie van de controlegroepen (bijvoorbeeld status quo behandeling of alternatieve behandeling).

Appendix C

Kwaliteitsbeoordeling Geïncludeerde Studies

De resultaten van de kwaliteitsbeoordeling worden in Tabel C1 gepresenteerd. Aangezien CASP geen algemeen gebruikte standaarden hanteert waarmee kan worden bepaald of een studie al dan niet van voldoende kwaliteit is, is de CASP-checklist vooral gebruikt als leidraad om kritisch te reflecteren op de studie. In beide studies wordt het concept georganiseerde criminaliteit niet geoperationaliseerd, waardoor er ambiguïteit bestaat over wat onder georganiseerde criminaliteit wordt verstaan. Daarnaast worden in beide studies de wervingsstrategieën van de participanten en de relatie tussen de onderzoeker en participanten niet besproken. De eerste studie voorzag geen informatie over de data saturatie (verzadiging), wat vraagt tekenen zet bij de mate waarin de door hen geïdentificeerde thema's voldoende waren om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Alhoewel de auteurs uitgebreid hun bevindingen bespraken, gingen zij niet in op de betrouwbaarheid van deze informatie. Bovendien ontbrak er een topiclijst en concreet inzicht in de codering. De tweede studie bevatte geen methodesectie, waardoor er geen informatie was op het gebied van dataverzameling en analyse. Bovendien beschreven de auteurs hun conclusies niet aan de hand van hun algehele reflectie op de individuele casestudies, beschreven zij niet hoe deze bevindingen zich verhouden tot hun theoretisch kader of bediscussieerden zij niet wat de

beperkingen of gevolgen van de bevindingen betekenen voor andere interventies en de wetenschappelijke literatuur. De auteurs reflecteren eerder op het eigen proces. Aangezien beide studies van kwalitatieve aard zijn, is het niet mogelijk om gedegen uitspraken te doen op het gebied van effectiviteit.

Tabel C1.

Kwaliteitsbeoordeling van de geïncludeerde studies

Referentie

(Boulton et al., 2019)

(Erickson et al., 2011)

1. Was de doelstelling van het onderzoek duidelijk geformuleerd?

Ja

Ja

2. Is een kwalitatieve methodologie geschikt?

Ja

Ja

3. Was het studieontwerp geschikt om de doelen van het onderzoek te bereiken?

Ja

Ja

4. Was de wervingsstrategie geschikt voor de doelstellingen van het onderzoek?

Geen uitspraak mogelijk

Geen uitspraak mogelijk

5. Zijn de gegevens verzameld op een manier die aansluit bij het onderzoeksvraagstuk?

Geen uitspraak mogelijk

Geen uitspraak mogelijk

6. Wordt er gereflecteerd op de relatie tussen de onderzoeker en participanten?

Nee

Nee

7. Wordt er gereflecteerd op ethische vraagstukken?

Ja

Nee

8. Was de data-analyse volledig?

Ja

Geen uitspraak mogelijk

9. Zijn de resultaten duidelijk geformuleerd?

Geen uitspraak mogelijk

Geen uitspraak mogelijk

[R11]Kan 'meer' hier weg? gaat het om 'geld' of 'meer geld'?

[R12]Graag alle noten in de tekst verwerken of achterwege laten.

[R13]Of de initialen gebruiken van de auteur die dit onderdeel heeft uitgevoerd of 'eerste auteur' of wat die persoon is gebruiken

[R14]Voorkomen EN verminderen of voorkomen OF verminderen?

[R15]Het woord 'uiteindelijk' roept weer allemaal vragen op die eigenlijk niet relevant zijn

[R16]Dit roept nu juist vragen op: juist wat in een individuele casus 'werkt' kan toch ook juist interessant zijn? Blijkbaar vonden jullie dat alleen de eerste studies hier informatie over bied.

[R17]Zie de opmerking over de search termen: gaat het om voorkomen of verminderen of beiden?

[R18]Graag de hele tekst nakijken op eenheid van taal op dit punt. Gaat het nu om voorkomen of verminderen of beiden? Zie ook de opmerking bij de search

03-03-2024   Vierde reactie reviewer 2

Geen inhoudelijke feedback alleen deze mail is gestuurd:

Geachte Erin Boertien, Quang Nguyen, Sjoukje van Deuren, Veroni Eichelsheim, Arjan Blokland:

Met veel plezier kan ik medelen dat we "Interventies Gericht op het Voorkomen en Verminderen van de Betrokkenheid van Jongeren bij Georganiseerde Criminaliteit: Een Systematische Literatuurstudie" accepteren.

Zou u een versie van het manuscript willen sturen met een volledige literatuurlijst en zonder blokjes '[geanonimiseerd]' naar jeugdinhoudontwikkeling@outlook.com ?

Met vriendelijke groet,

Jochum Veenstra